

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Διπλωματική Εργασία

«Τα δάνεια και τα αντιδάνεια της Ελληνικής Γλώσσας από την Αγγλική»

«The loans and counter-loans of the Greek language from the English»

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

A.M.:MABM202007

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΣΤΑΜΟΥ ΣΟΦΙΑ

Κέρκυρα, Φεβρουάριος 2022

«Τα δάνεια και τα αντιδάνεια της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική»

«The loans and counter-loans of the Greek language from the English»

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright©Ειρήνη Στεργίου, 2022.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Η διπλωματική εργασία είναι
αφιερωμένη στο σύζυγό μου για την συναισθηματική,
ψυχολογική και ψυχική υποστήριξή του όλα αυτά τα χρόνια..

Θα επιθυμούσα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου και την ευγνωμοσύνη μου στην επιβλέπουσα καθηγήτριά κ. Στάμου Σοφία, Μόνιμη Επίκουρο Καθηγήτρια του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου για την πολύτιμη βοήθειά της, την καθοδήγησή της και την επιμονή και υπομονή που διέθεσε για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα, να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την αγάπη και τη στήριξη σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών και ιδιαιτέρως κατά την εκπόνηση της Διπλωματικής μου Εργασίας.

Ειρήνη Στεργίου

Η εν λόγω διπλωματική εργασία με τίτλο «Τα δάνεια και τα αντιδάνεια της Ελληνικής Γλώσσας από την Αγγλική» εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση και Ανάδειξη Πολιτιστικής Πληροφορίας» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα αξιοσέβαστα μέλη της εξεταστικής επιτροπής την κ. Κερμανίδου Κάτια - Λήδα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου και την κ. Μινώτου Μαριέττα, Λέκτορας του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου για το αμέριστο ενδιαφέρον που πλαισίωσαν την εργασία μου.

Το θέμα επιλέγει στα πλαίσια του μαθήματος «Κοινωνιογλωσσολογίας» κατά το οποίο μου δόθηκε η ευκαιρία να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου σχετικά με το φαινόμενο του δανεισμού της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική, τις επιδράσεις που δέχεται από αυτήν, τις μορφές δανεισμού που εμπίπτουν από τη γλωσσική επαφή καθώς και τη γλώσσα των νέων που πλέον έχει εισχωρήσει στο γλωσσικό μας σύστημα και εξαπλώνεται με ταχείς ρυθμούς.

Ζώντας σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον όπου η κοινωνική συναναστροφή μεταξύ αλλόγλωσσων ατόμων παρατηρείται καθημερινά, θεωρώ ως επιτακτική ανάγκη τη μελέτη του γλωσσικού δανεισμού ως ένα σύνηθες φαινόμενο εμπλουτισμού του λεξιλογικού συστήματος της γλώσσας και επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών συνομιλητών καθώς η γλώσσα μόνο με αυτό τον τρόπο παραμένει αναλλοίωτη στο χρόνο, με σεβασμό και εκτίμηση στο κάθε τι καινούριο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η γλώσσα αποτελεί εργαλείο πολιτισμού και τρόπος έκφρασης καθώς η μελέτη και η εξέλιξη των λέξεων σηματοδοτούν την ιστορία μιας γλώσσας η οποία εξελίσσεται, μεταμορφώνεται και συγκροτεί την κοινωνικότητα του ανθρώπου. Ο άνθρωπος ως πολιτικοκοινωνικό ον διαθέτει δύο ουσιαστικά στοιχεία της ανθρώπινης φύσης, τη γλωσσική ικανότητα και την κοινωνική συναναστροφή. Συγκροτώντας κοινωνίες, δημιουργεί πολιτισμούς και διαμορφώνει το γλωσσικό σύστημα το οποίο αποτελείται από φωνολογικές μονάδες και σημασιολογικά στοιχεία εκφράζοντας με αυτό τον τρόπο σκέψεις και συναισθήματα και ολοκληρώνοντας την κοινωνικότητά του. Η γλώσσα αποτελεί στοιχείο ιστορίας, πολιτισμού και ταυτότητας κάθε λαού αλλά προπαντός συνιστά έναν ζωντανό οργανισμό που εξελίσσεται διαρκώς και επιζητά συνεχή ανανέωση και εμπλουτισμό. Ο άνθρωπος συμβιώνοντας σε κοινωνικές ομάδες έρχεται σε επαφή με ομιλητές, ανταλλάσσοντας γλωσσικά στοιχεία δημιουργώντας το φαινόμενο της γλωσσικής επαφής. Αποτέλεσμα της γλωσσικής επαφής καθίσταται ο γλωσσικός δανεισμός χάρη στον οποίο κάθε λαός δανείζει και δανείζεται αδιάκοπα μορφολογικά και σημασιολογικά στοιχεία Έτσι, ο δανεισμός θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι και φυσική συνέπεια της γλωσσικής επαφής διαμορφώνοντας πληθώρα κοινωνικών, πολιτισμικών ή διαπολιτισμικών προεκτάσεων. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το γλωσσικό δανεισμό και πιο συγκεκριμένα αναλύονται τα δάνεια και τα αντιδάνεια της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική. Η μακραίωνη ιστορία της ελληνικής γλώσσας και οι πολιτικοί σταθμοί της ιστορίας της Ελλάδας έχουν διαμορφώσει τις απαραίτητες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες της επιρροής της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική αλλά και ταυτόχρονα την ανανέωση του αγγλικού λεξιλογίου με ρίζες της ελληνικής γλώσσας. Οι διάφορες μορφές δανεισμού συντελούν στη πληθώρα δημιουργία δάνειων λέξεων οι οποίοι χρησιμοποιούνται σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και επηρεάζουν την καθημερινότητα του ανθρώπου. Τα δάνεια στοιχεία προσδίδουν ιδιαίτερο χαρακτήρα στο λόγο των νέων οι οποίοι διαμορφώνουν οι ίδιοι τα χαρακτηριστικά της γλώσσας τους προκειμένου να διαφοροποιηθούν μεταξύ κοινωνικών ομάδων συγκροτώντας τη νεανική τους ταυτότητα και κουλτούρα.

Λέξεις – Κλειδιά: γλωσσικός δανεισμός, γλώσσα των νέων, αντιδάνεια, αγγλικά δάνεια, γλωσσική επαφή, κοινωνιολογικές προεκτάσεις, γλωσσική αλλαγή, ελληνική γλώσσα

ABSTRACT

Language is a tool of culture and a way of expression as the study and evolution of words mark the history of a language that evolves, transforms and constructs human sociability. Man as a socio-political being has two essential elements of human nature, language ability and social interaction. By forming societies, it creates cultures and shapes the language system which consists of phonological units and semantic elements, thus expressing thoughts and feelings and completing its sociability. Language is an element of history, culture and identity of every people, but above all it is a living organism that is constantly evolving and seeks constant renewal and enrichment. By coexisting in social groups, man comes in contact with speakers, exchanging linguistic elements, creating the phenomenon of linguistic contact. The result of linguistic contact is linguistic borrowing, thanks to which every people lends and borrows continuously morphological and semantic elements. Thus, borrowing is considered an integral part and natural consequence of linguistic contact, forming a multitude of social, cultural or pre-cultural. This paper deals with language borrowing and more specifically analyzes the loans and counter-loans of the Greek language from English. The long history of the Greek language and the political stations of the history of Greece have shaped the necessary social and cultural conditions of the influence of the Greek language from English and at the same time the renewal of the English vocabulary with roots of the Greek language. The various forms of lending contribute to the abundance of word loans which are used in all sectors of society and affect the daily life of man. Borrowing elements give a special character to the speech of young people who themselves shape the characteristics of their language in order to differentiate between social groups by forming their youth identity.

Keywords: language lending, youth language, counter-loans, English loans, language contact, sociological implications, Greek language, language change

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	vii
---------------	-----

ABSTRACT.....	viii
---------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	ix
------------------	----

Κεφάλαιο 1

1.1.Εισαγωγή – Γενικές έννοιες.....	1
-------------------------------------	---

1.2.Ερευνητικό Ζητούμενο – Στοχοθεσία.....	7
--	---

1.3.Δομή – Μεθοδολογία.....	8
-----------------------------	---

Κεφάλαιο 2

2.1.Ορισμός και είδη ενσωμάτωσης δάνειων λέξεων.....	10
--	----

2.2.Το φαινόμενο της γλωσσικής αλλαγής.....	11
---	----

2.3.Γλωσσικός δανεισμός στην Νεοελληνική.....	13
---	----

2.4.Σχέσεις διεπαφής γλωσσών και γλωσσικός δανεισμός.....	16
---	----

2.5.Ο γλωσσικός δανεισμός διεθνώς σήμερα.....	18
---	----

Κεφάλαιο 3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	21
---------------	----

3.1. Αίτια γλωσσικού δανεισμού.....	23
-------------------------------------	----

3.2. Μορφές γλωσσικού δανεισμού.....	25
--------------------------------------	----

3.3.Επιδράσεις γλωσσικού δανεισμού.....	29
---	----

3.4.Κοινωνιολογικές προεκτάσεις του γλωσσικού δανεισμού.....	32
--	----

Κεφάλαιο 4

4.1.Ιστορικά γεγονότα που συνέτειναν στη Διάδοση/Κυριαρχία της Αγγλικής γλώσσας.....	35
4.2.Η Αγγλική ως παγκόσμια γλώσσα.....	38
4.3.Μορφές γλωσσικού δανεισμού από την Αγγλική γλώσσα.....	41
4.4.Η περίπτωση των Greeklish.....	50
4.5.Γλωσσικά δάνεια και αντιδάνεια από την Αγγλική γλώσσα.....	53

Κεφάλαιο 5

5.1. Δανεισμός και γλώσσα των νέων.....	58
5.2.Ανάλυση γλωσσικού λεξιλογίου των νέων στο διαδίκτυο: Λατινοελληνικά (Greeklish/ Roman - alphabeted Greek) και Ελληνοαγγλικά (Greekalphabeted English).....	62
5.3. Λεξιλογικός δανεισμός των νέων από την αγγλική γλώσσα.....	65

Κεφάλαιο 6

6.1.Γενικά Συμπεράσματα.....	69
6.2.Προτάσεις.....	71

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση	73
Ξενόγλωσση.....	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. Εισαγωγή – Γενικές έννοιες

Ο γλωσσικός δανεισμός (borrowing) αποτελεί θέμα συζήτησης και έρευνας αρκετών γλωσσολόγων, οι οποίοι προσπαθούν να ορίσουν την ακριβή ορολογία του όρου. Σύμφωνα με τον Hoffer (Hoffer, 2002:1), ο κύριος εκπρόσωπος του γλωσσικού δανεισμού θεωρείται ο Haugen (1950) ο οποίος όρισε τον δανεισμό «ως μια προσπάθεια αναπαραγωγής σε μία γλώσσα μοτίβων που βρέθηκε προηγουμένως σε μία άλλη γλώσσα». Αρκετοί γλωσσολόγοι, υποστηρίζουν τον παραπάνω ορισμό ενώ ο Weinreich (1964) προσεγγίζει την έννοια του δανεισμού ως «τη μεταφορά ή την εισαγωγή των ξένων μοτίβων από μία γλώσσα σε μία άλλη με αποτέλεσμα την αναδιάταξη των μοτίβων της γλώσσας στόχου». Έτσι ενώ ο Haugen αναφέρεται στην αναπαραγωγή μοτίβων από μία γλώσσα σε μία άλλη, ο Weinreich (Hafez, 1996:2) προσεγγίζει τη μεταβολή η οποία επέρχεται στη γλώσσα στόχο λόγω του δανεισμού.

Τα γλωσσικά στοιχεία τα οποία δύναται να δανειστούν από μία γλώσσα σε άλλη, αποτελούν τα φωνήματα, οι φωνητικοί κανόνες, τα δομικά στοιχεία, οι συντακτικοί κανόνες, οι σημασιολογικές συσχετίσεις κ.λπ. (Campbell, 1999:57). Επιπλέον, σύμφωνα με τον ίδιο αποτελεί σύνηθες φαινόμενο μία γλώσσα να δανείζεται λέξεις από μία άλλη και να τις εισάγει στο λεξιλόγιό της. Σύμφωνα με τη Ralli (2012:177) «τα λεξικά δάνεια είναι η πιο απλή μορφή δανεισμού που συντελείται πολύ πιο εύκολα και προγενέστερα χρονικά από το δομικό δανεισμό» Τέλος, κατά τον Haspelmath (2008:58) «η δάνεια λέξη είναι μία λέξη που σε κάποιο σημείο της ιστορίας εισήλθε με μεταφορά σε μία άλλη γλώσσα». Το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού σύμφωνα με τον Hock (1991:380) αποτελεί σύνηθες αποτέλεσμα της γλωσσικής επαφής η οποία κατά την Thomason (2001) ορίζεται ως «η χρήση παραπάνω από μιας γλώσσας, στο ίδιο μέρος, την ίδια ώρα».

Επιπλέον, ο Katamba (2005:135) υποστηρίζει ότι ο δανεισμός κυριαρχεί για να αποδώσει η λέξη ένα όνομα σε ένα αντικείμενο ή έννοια η οποία είναι ανέφικτο να περιγραφεί με τις ήδη υπάρχουσες λέξεις της γλώσσας στόχου. Ο γλωσσικός δανεισμός, σύμφωνα με τις θεωρίες των γλωσσολόγων αποτελεί μία διαδικασία επαφής είτε άμεσης είτε έμμεσης και θεωρείται σημαντικός παράγοντας εμπλουτισμού της γλώσσας. Κατά τη διαδικασία του γλωσσικού δανεισμού, ένα γλωσσικό στοιχείο, που ονομάζεται δάνειο (loanword) εισχωρεί σε μία γλώσσα

(γλώσσα στόχος, γλώσσα υποδοχής) μέσω της μεταφορά από μία άλλη γλώσσα (γλώσσα πηγή) (Hespelmath, 2008). Ο γλωσσικός δανεισμός βασίζεται κυρίως στη διγλωσσία λόγω των πολιτισμικών και κοινωνικών επιδράσεων μεταξύ ανθρώπινων επικοινωνιών. Σύμφωνα με τον McMahon (2012) δίγλωσσος θεωρείται ο ομιλητής που μιλάει περισσότερες από μία γλώσσες και πως η συνύπαρξη δίγλωσσων ομιλητών επιτρέπει την πιο στενή επαφή μεταξύ των γλωσσών. Οι δάνειες λέξεις έχουν την ιδιότητα να αφομοιώνονται από τη γλώσσα στόχο αλλά ταυτόχρονα χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία από την έως προσφάτως σημασίας της γλώσσας πηγής. Ποικίλοι παράγοντες συμβάλλουν στην γλωσσική αλλαγή των δανείων λέξεων, όπως το διαφορετικό κοινωνικό υπόβαθρο, οι ιστορικές συγκυρίες ή ο βαθμός διγλωσσίας μεταξύ των ομιλητών (Βασμανόλη, 2007).

Σύμφωνα με την ταξινόμηση των γλωσσικών δανείων από την Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, τα γλωσσικά δάνεια διακρίνονται σε εσωτερικά και εξωτερικά. Ως εσωτερικά δάνεια ορίζονται τα δάνεια τα οποία προέρχονται από την ίδια τη γλώσσα ενώ ως εξωτερικά δάνεια είναι τα στοιχεία που δανείζεται μία γλώσσα από άλλες γλώσσες. Κατά συνέπεια, τα εξωτερικά δάνεια διακρίνονται σε ολικά/άμεσα τα οποία εισάγονται σε μία γλώσσα με ελάχιστες ή και περισσότερες φωνολογικές ή μορφολογικές αλλαγές, δανείζοντας τόσο τη μορφή όσο και τη σημασία τους και ενδέχεται να είναι είτε λεξικά στοιχεία είτε δάνεια στοιχεία. Μία δεύτερη κατηγορία εξωτερικών δανείων αποτελούν τα μερικά/έμμεσα δάνεια τα οποία δύναται να είναι είτε μεταφραστικά, στην περίπτωση που έχουμε ακριβή μετάφραση μιας λέξης ή φράσης π.χ. Skyscraper >ελλ. ουρανοξύστης, είτε σημασιολογικά, όπου η σημασία της λέξης διευρύνεται αποκτώντας μία νέα σημασία, επηρεασμένη από μία ισοδύναμη λέξη σε μία άλλη ξένη γλώσσα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας μορφής αποτελεί η λέξη ποντίκι, η οποία σταδιακά απέκτησε και την επιπλέον σημασία της συσκευής του ηλεκτρονικού υπολογιστή επηρεασμένη από την αγγλική λέξη mouse (Χριστοπούλου, 2016).

Επομένως, ο γλωσσικός δανεισμός αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι και φυσική συνέπεια γλωσσικής επαφής τόσο μεταξύ των ατόμων όσο και ομάδων με κοινωνικές, πολιτισμικές ή οικονομικές προεκτάσεις. Πρόκειται για το αποτέλεσμα επαφής δύο ή περισσότερων γλωσσών και επηρεάζει σε διαφορετικό βαθμό το λεξιλόγιο της γλώσσας επαφής. Θεωρείται μία υγιή διαδικασία μεταξύ ομιλητών διαφορετικών γλωσσικών κοινοτήτων οι οποίοι στοχεύουν σε μία δημιουργική συναλλαγή γλωσσικών στοιχείων. Βασικός σκοπός του δανεισμού αποτελεί η προσπάθεια του ομιλητή να επιδιώκει τη βέλτιστη επικοινωνία, κυρίως σε λεξιλογικό επίπεδο με

τα άτομα τα οποία συναναστρέφεται στην καθημερινή του ζωή, επαγγελματική ή προσωπική.

Έχοντας ως γνώμονα τα παραπάνω, ο γλωσσικός δανεισμός επιτυγχάνει την ικανοποίηση των αναγκών μιας διαλέκτου ή μιας γλώσσας σε λεξιλογικό επίπεδο με αποτέλεσμα να ενισχύεται η γλώσσα αυτή με τη δημιουργία νέων λεξιλογικών μονάδων μέσω της παραγωγής και της σύνθεσης. Επομένως, ο γλωσσικός δανεισμός δεν αποτελεί «γλωσσική επίθεση» της δανείστριας γλώσσας ή γλώσσας προέλευσης αλλά πιθανότατα αποτέλεσμα ανάγκης της αποδέκτριας γλώσσας ή γλώσσα υποδοχής (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, 1994).

Κατά το γλωσσικό δανεισμό, οι αλλαγές στις λεξιλογικές μονάδες σημειώνονται στην επιφανειακή δομή του γλωσσικού συστήματος χωρίς να επηρεάζεται η βαθύτερη δομή της γλωσσικής μονάδας. Η αξιολόγηση των δάνειων λεξιλογικών μονάδων από μία «δανείστρια γλώσσα» προς μία «γλώσσα υποδοχής» είναι εφικτό να επιτευχθεί μέσω δύο βασικών κριτηρίων. Το πρώτο κριτήριο συσχετίζεται με την αντοχή της δάνειας μονάδας στη γλώσσα υποδοχής και κυρίως με το βαθμό επιρροής και χρήσης της νέας δάνειας λέξης στο νέο λεξιλογικό σύστημα και το δεύτερο αφορά το βαθμό προσαρμογής ενός δανείου στη γλώσσα υποδοχής μέσω της διαδικασίας της παραγωγής και της σύνθεσης νέων λεξικών στοιχείων ώστε να ενσωματωθεί στην αποδέκτρια γλώσσα ως ίδια λεκτική μονάδα (Σαββίδου, 2009).

Η διαδικασία της εισαγωγής και της προσαρμογής των δάνειων λέξεων σε ένα νέο γλωσσικό σύστημα εξαρτάται όχι μόνο από το φωνολογικό και μορφολογικό σύστημα των δύο γλωσσών αλλά και από πολιτικούς, κοινωνικούς ή οικονομικούς παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν το βαθμό επαφής μεταξύ δύο λαών ή εγκρίνουν την αποδοχή του λεξιλογίου της μίας γλώσσας από την άλλη. Επομένως, το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού δέχεται διαφορετική αντιμετώπιση από τη γλωσσική κοινότητα ή τον λαό, διαφοροποιείται εντός της γλωσσικής μονάδας και εξαρτάται από τις διαφορετικές δανείστριες γλώσσες.

Ο όρος δάνειο χρησιμοποιείται όταν μία ξένη λέξη εισχωρεί σε μία γλώσσα. Τα λεξιλογικά δάνεια είναι τα πιο συνήθη και τα πιο εμφανή σε μία γλώσσα, καθώς οι ομιλητές κατά τη γλωσσική επαφή δανείζουν και δανείζονται λέξεις άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο ώστε να καλύψουν τις ανάγκες του λεξιλογίου. Δάνεια ενδέχεται να αποτελούν λέξεις αλλά και φθόγγοι, μορφήματα, συντακτικά ή σημασιολογικά σχήματα π.χ. μάρκετινγκ, κομπιούτερ, γκλάμουρ, σουπερμάρκετ, μπαμπέσης, φραπέ, τάληρο, φαμίλια, κεφτές. Η χρήση δανείων συμβάλλει στην ανανέωση του λεξιλογίου μιας γλώσσας, αποτελούν πηγή νέων λέξεων και εμπλουτίζουν το λεξιλογικό σύστημα. Η προέλευση των δάνειων λέξεων αφορά τη

γεωγραφική περιοχή μιας χώρας και τη μακραίωνη ιστορία της στο χρόνο, καθώς λόγω ιστορικών γεγονότων πληθώρα επιδράσεων έχει επηρεάσει το γλωσσικό της πλούτο.

Η ενσωμάτωση δάνειων λέξεων στο λεξιλόγιο μιας χώρας καθίσταται αποτέλεσμα οικονομικών και πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ των λαών για τον λόγο αυτό υπήρξε και θα υπάρχει για πάντα καθώς αφορά μια φυσική διαδικασία που εμπλουτίζει και ανανεώνει τις γλώσσες ακόμη και τις γλώσσες μεγάλων πολιτισμών, όπως τα ελληνικά και τα λατινικά παλιότερα ή τα αγγλικά και τα γαλλικά στα νεότερα χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, οι δάνειες λέξεις προκύπτουν κατά τη γλωσσική επαφή μεταξύ των συνομιλητών διαφορετικών γλωσσών οι οποίοι ανταλλάσσουν λέξεις τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο είτε επειδή τα ονόματα που θα δανειστούν αφορούν συγκεκριμένες έννοιες π.χ. επιστημονικές, τεχνολογικές, οικονομικές είτε επειδή συμβιώνουν με γειτονικού λαούς, όπως γείτονες, κατακτημένοι ή κατακτητές και έτσι οι δάνειες λέξεις προκύπτουν για λόγους επικοινωνίας και αναγκαιότητας συνθηκών. Ταυτόχρονα αρκετοί ομιλητές προσπαθούν να αποδώσουν αυτό που ακούνε, σύμφωνα με ό,τι ισχύει στη δική τους γλώσσα, να το προσαρμόσουν δηλαδή στο φωνολογικό και μορφολογικό τους σύστημα π.χ. η λέξη ferry boat >φεριμπότ (Wikipedia, n.d.)

Η προέλευση των δάνειων λέξεων στο ελληνικό αλφάβητο διακρίνεται σε τρεις περιόδους:

1. Τα αρχαία χρόνια εισχώρησαν στην ελληνική γλώσσα λέξεις προελληνικές αλλά και λέξεις από γειτονικούς λαούς όπως ανατολίτικές, λατινικές, εβραϊκές, αραμαϊκές, ιλλυρικές. Προελληνικές λέξεις δανείστηκαν τα ελληνικά φύλλα από τους λαούς που βρήκαν στον ελλαδικό χώρο, όταν κατέβηκαν από το Βορρά για να εγκατασταθούν στη Κεντρική Ελλάδα. Οι ιλλυρικές λέξεις αφορούν τοπωνύμια, οι ανατολίτικες λέξεις αφορούν τις λέξεις τις οποίες οι Έλληνες δανείστηκαν από τους λαούς της Ανατολής και συναναστράφηκαν εμπορικά και πνευματικά. Πρόκειται για λέξεις περσικές (παράδεισος), φοινικικές (τα περισσότερα γράμματα του αλφαβήτου), σημιτικές (περιστέρι), αιγυπτιακές (φαραώ) κ.ά. Οι εβραϊκές και αραμαϊκές λέξεις αφομοιώθηκαν στην ελληνική γλώσσα μέσω των Ευαγγελίων και του Χριστιανισμού π.χ. αμήν, Γολγοθάς, Ιωάννης, Μαρία, Μιχάλης, Πάσχα, Σάββατο ενώ τέλος οι λατινικές λέξεις αφορούν τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας που είχε επίσημη γλώσσα τα λατινικά, καθώς επίσης θεωρούνταν και επίσημη γλώσσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (της Βυζαντινής) κατά τους πρώτους αιώνες της ζωής της π.χ. : μαρούλι, σπίτι, κάστρο, βάρκα.

2. Τα ρωμαϊκά και τα βυζαντινά χρόνια, αλλά και κατά την περίοδο της ξένης κυριαρχίας εισχώρησαν στη γλώσσα με λέξεις κυρίως σλαβικές, βλάχικες και αρβανίτικες, ιταλικές και τουρκικές, αραβικές και περσικές.

3. Τους τελευταίους δύο αιώνες (από το 1800 περίπου και μετά) εισήλθαν στη γλώσσα μας κυρίως γαλλικές και αγγλικές λέξεις. Οι γαλλικές λέξεις αφορούν λέξεις υλικού, τεχνικού ή ανώτερου πολιτισμού (μαγιονέζα, μπλούζα). Οι αγγλικές λέξεις πέρασαν στα ελληνικά μέσω των γαλλικών αλλά η επιρροή τους μεγάλωσε όταν η αγγλική αναδείχτηκε παγκόσμια γλώσσα (κέικ, βόλεϊ, χιούμορ). Λέξεις από άλλες γλώσσες ήρθαν στα ελληνικά με έμμεσο τρόπο. Προέρχονται από τη Γερμανία (τσίγκος), την Ισπανία (σερενάτα), την Ινδία (βεγγαλικό), την Κίνα (τσάι), τη Μαλαισία (ουραγκοτάγκος), την Αφρική (μπανάνα), το Μεξικό (κακάο), την Καραϊβική (κανίβαλος), την Αυστραλία (καγκουρό) κ.α. (Πύλη για την ελληνική γλώσσα, χ. χ.)

Ο όρος αντιδάνειο ορίζεται ως μια αλληλουχία δανεισμών που έχουν ως αφετηρία και τέρμα την ίδια τη γλώσσα, σε παλαιότερη και νεότερη μορφή της αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, μία λέξη η οποία μέσω της παραγωγής και της σύνθεσης εμφανίστηκε σε γραπτά κείμενα ενός γλωσσικού συστήματος, καθιστά αντικείμενο δανεισμού για μία άλλη γλώσσα, η οποία με τη σειρά της ενδέχεται να τη δανείσει σε μία δεύτερη, τρίτη ή τέταρτη αντίστοιχα γλώσσα και ύστερα από το «μακροχρόνιο ταξίδι» επιστρέφει στη μητρική της γλώσσα με τη ίδια ή διαφορετική σημασία. Το «ταξίδι» αυτό των λέξεων σε διάφορες γλώσσες με διαδοχικούς δανεισμούς και η «επιστροφή» στην αρχική γλώσσα απεικονίζεται στη νέα ελληνική με όρους όπως: «περιπλανώμενες λέξεις», «ταξιδεύτρες λέξεις» ή αλλιώς «αντιδάνεια».

Τα αίτια της ύπαρξης των αντιδανείων οφείλονται σε ιστορικούς, κοινωνικούς και κοινωνικούς λόγους οι οποίοι εμφανίστηκαν κατά το πέρασμα των χρόνων και συντέλεσαν στο πέρασμα γλωσσικών στοιχείων από τη μία γλώσσα στην άλλη. Η ελληνική γλώσσα η οποία καθιστά πρότυπο γλωσσικού πολιτισμού και παγκόσμιας ακτινοβολίας έχει προσφέρει δάνειες λέξεις σε πολλές γλώσσες είτε «αναγκαία δάνεια» είτε «δάνεια πολυτελείας» ώστε να περιγραφούν διάφορα άγνωστα αντικείμενα ή καταστάσεις που προέκυπταν στην καθημερινότητα. Κατά τη πάροδο ιστορικών χρόνων, συντέλεσαν διάφοροι κοινωνικοί, οικονομικοί, επιστημονικοί και τεχνολογικοί λόγοι ώστε οι γλώσσες αυτές να δανείσουν λέξεις σε άλλες γλώσσες, να υποστούν μεταβολές και να επιστρέψουν στη Νέα Ελληνική με νέα μορφή και σημασία π.χ. ελλ. αποθήκη> λατ. Apotheca> ιταλ. Bottega> γαλλ. Boutique> ν. ελλ.

μπουτίκ, αρχ. ελλ.> καμπή> λατ. Camba > ιταλ. Gamba > ν. ελλ. γάμπα,, αρχ. ελλ.> μίνθη> λατ.
μέντα> ιταλ. menta> ελλ. μέντα (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, 1985).

1.2. Ερευνητικό Ζητούμενο – Στοχοθεσία

Η εν λόγω Διπλωματική Εργασία αποδίδει έμφαση στο φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού και πιο συγκεκριμένα στα δάνεια και στα αντιδάνεια της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική που προκύπτουν λόγω της γλωσσικής επαφής μεταξύ των ομιλητών.

Παρατηρείται ότι το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού λόγω των κοινωνικών μεταβολών καθίσταται έντονο με άμεση απήχηση σε όλες τις γλώσσες του κόσμου οι οποίες συναναστρέφονται με άλλους λαούς και πολιτισμούς. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατά τη διάρκεια των ιστορικών χρόνων έχει δεχθεί πληθώρα δανεισμών από την αγγλική η οποία αποτέλεσε σημείο - σταθμό στο λεξιλογικό της σύστημα ενώ ταυτόχρονα και η ελληνική γλώσσα προς την αγγλική θεωρείται σημαίνουσας σημασίας λόγω των πολλών δάνειων αρχαίων ελληνικών λέξεων που προσφέρει στο λεξιλόγιό της.

Ειδικότερα οι νέες γενιές, αποτελούν το μεγαλύτερο κοινό αφομοίωσης δάνειων λέξεων λόγω της χρήσης της τεχνολογίας και της έντονης κοινωνικής συναναστροφής με συνομηλίκους γεγονός που κατευθύνει την αγγλική γλώσσα στην όλο και περισσότερη εδραίωσή της στο ελληνικό λεξιλογικό σύστημα. Τέλος πρόκειται για ένα φαινόμενο που διαρκώς εξελίσσεται και αποκτά νέα μορφή καθώς η γλώσσα ως ένας ζωντανός οργανισμός μεταβάλλεται δυναμικά παραμένοντας ζωντανή και ενεργή.

1.3. Δομή – Μεθοδολογία

Η εκπόνηση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας βασίζεται σε μία δομημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση του φαινομένου του γλωσσικού δανεισμού και ειδικότερη τη χρήση δάνειων και αντιδάνειων λέξεων της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική.

Στο πλαίσιο αυτό η εργασία διαμορφώνεται σε πέντε μέρη. Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται γενικές έννοιες και ορολογίες γλωσσολόγων στο φαινόμενο αυτό, το οποίο αποτελεί αντικείμενο μελέτης και έρευνας κατά τη διάρκεια των χρόνων. Στη συνέχεια ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο στο οποίο παρουσιάζεται μια ενδελεχή αποτίμηση του φαινομένου της γλωσσικής αλλαγής, το οποίο προκύπτει από τη γλωσσική επαφή και το γλωσσικό δανεισμό, οριοθετούνται οι τρόποι και οι μορφές ενσωμάτωσης δάνειων λέξεων στο λεξιλογικό σύστημα καθώς επίσης αναλύονται οι σχέσεις διεπαφής μεταξύ των γλωσσών οι οποίες ορίζουν και επιδρούν στο γλωσσικό δανεισμό. Στη συνέχεια, ακολουθεί η αναφορά στην παρουσία του γλωσσικού δανεισμού στην Νεοελληνική η οποία έχει δεχθεί αρκετές επιδράσεις κατά των αιώνων από άλλες γλώσσες (Τούρκικη, Γερμανική, Αγγλική, Ιταλική) και έχει ενσωματώσει στο λεξιλόγιό της πληθώρα δάνειων λέξεων. Έτσι, ο γλωσσικός δανεισμός, ως παγκόσμια κυριαρχία προσφέρει τη δυνατότητα προσαρμογής στοιχείων από γλώσσα σε γλώσσα, αποτελεί μέσο γλωσσικού εμπλουτισμού και ανανέωσης καλύπτοντας σε λεξιλογικό επίπεδο τα κενά μιας γλώσσας και εμπλουτίζοντάς την με νέα γλωσσικά στοιχεία που διευκολύνουν τη γλωσσική επαφή.

Στη συνέχεια ακολουθεί το τρίτο κεφάλαιο στο οποίο πραγματοποιείται εκτενής αναφορά στις διάφορες μορφές δανεισμού που έχει αφομοιώσει η ελληνική γλώσσα από αλλόγλωσσες χώρες, στα αίτια που συνέβαλαν στην καθιέρωσή τους, στις επιδράσεις του γλωσσικού δανεισμού καθώς και στις κοινωνιολογικές του προεκτάσεις οι οποίες συναντώνται σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής, του κοινωνικού περιβάλλοντος, της επιστήμης, της εκπαίδευσης, της τεχνολογίας.

Κατά σειρά, η Διπλωματική Εργασία διαρθρώνεται και σε τέταρτο κεφάλαιο το οποίο αναφέρεται στην διάδοση και την κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας στο ελληνικό αλφάβητο και στη δύναμή της ως παγκόσμια κυριαρχία. Οι μορφές του δανεισμού από την αγγλική εμφανίζονται σε πολλές συντακτικές και σημασιολογικές δομές του γλωσσικού συστήματος

γεγονός που οδηγεί στην παρουσίαση χαρακτηριστικών παραδειγμάτων δάνειων και αντιδάνειων λέξεων που συνυπάρχουν μεταξύ ελληνικής και αγγλικής γλώσσας στα δύο λεξιλόγια, ασκώντας έντονη επίδραση η μία στην άλλη. Το τέταρτο κεφάλαιο κλείνει αναφερόμενο στην περίπτωση των Greeklish (Λατινοελληνικό αλφάβητο) και στις αλλαγές που προκύπτουν κατά τη χρήση του, ιδιαίτερα από τη νέα γενιά.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η χρήση των αγγλικών δάνειων λέξεων στη γλώσσα των νέων κυρίως μέσω της χρήσης της τεχνολογίας και των διαδικτυακών παιχνιδιών καθώς και η ανάλυση του ελληνικού λεξιλογίου των νέων με τη χρήση των Greeklish (Λατινοελληνικά) και των Ελληνοαγγλικών κατά τις συνομιλίες τους καθώς και οι αλλαγές που παρουσιάζονται στο ελληνικό γλωσσικό σύστημα.

Τέλος, ακολουθούν τα συμπεράσματα στα οποία γίνεται μία ανασκόπηση των προλεγομένων και συζήτηση σχετικά με την χρήση των δάνειων λέξεων της ελληνικής από την αγγλική, καθώς από ορισμένους θεωρείται κατακριτέα και ότι οδηγεί το ελληνικό σύστημα σε παρακμή. Καμία γλώσσα δεν υπερτερεί έναντι της άλλης και δεν καταστρέφει τον λεξιλογικό της πλούτο αρκεί να αντιμετωπιστεί με φροντίδα, σεβασμό και εκτίμηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. Ορισμός και είδη ενσωμάτωσης δάνειων λέξεων

Ορισμένοι ερευνητές έχουν ασχοληθεί εκτενώς με τη διαδικασία ένταξης των λεξικών δανείων από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο κάνοντας αναφορά στους όρους «ενσωμάτωση» και «προσαρμογή» (Haspelmath, 2008). Κατά τον Haugen, προκειμένου να ενταχθούν οι δάνειες λέξεις στο λεξιλόγιο μιας νέας γλώσσας απαραίτητη προϋπόθεση είναι το ταίριασμα των νέων λέξεων στη γραμματική δομή. Επομένως, ο όρος «ενσωμάτωση» αναφέρεται στις απαιτούμενες αλλαγές που οφείλουν να πραγματοποιηθούν σε ένα γλωσσικό στοιχείο ώστε να είναι ταιριαστό στο σύστημα της γλώσσας υποδοχής. Κατά τον ίδιο τρόπο ο Haspelmath (2009) επισημαίνει ότι συχνά οι λέξεις στη γλώσσα πηγή εμπεριέχουν στοιχεία τα οποία δεν συσχετίζονται στη γλώσσα στόχο, με αποτέλεσμα να υπόκεινται σε αλλαγές που να ταιριάζουν καλύτερα σε αυτήν. Οι παραπάνω αλλαγές πραγματοποιούνται σταδιακά στα επίπεδα του γλωσσικού συστήματος (φωνολογικό, μορφολογικό, σημασιολογικό, συντακτικό επίπεδο) γεγονός που επιβεβαιώνεται από τον Campbell (2013) ο οποίος θεωρεί ότι κατά την πρώτη φάση της γλωσσικής επαφής, οι δάνειες λέξεις μορφοποιούνται ώστε να ταιριάζουν φωνολογικά και μορφολογικά στη γλώσσα στόχο.

Αντίθετη υφίσταται η γνώμη του Hall, κατά την οποία οι δάνειες λέξεις ενσωματώνονται στη γλώσσα στόχο σε επίπεδο ήχου και μορφής. Επίσης διαφορετική καθίσταται η τοποθέτηση της Myers Scotton (2002) η οποία υποστηρίζει την φωνολογική ενσωμάτωση της γλώσσας πηγής στη γλώσσα στόχο, αδιαφορώντας για την μορφολογική ενσωμάτωση την οποία θεωρεί ως δεύτερο είδος ενσωμάτωσης η οποία επηρεάζει τα δάνεια. Ορμώμενοι από τα παραπάνω, γίνεται εμφανές ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη ενσωμάτωσης καθώς οι γλωσσικές αλλαγές που υφίστανται τα γλωσσικά δάνεια πραγματοποιούνται σε διαφορετικά γλωσσολογικά επίπεδα.

Πιο συγκεκριμένα κατά τον Thomason (2006) παρατηρούνται διαφορετικές μορφές ενσωμάτωσης στη μορφολογία, στη σημασιολογία, στη συντακτική και στη γραμματική δομή. Επομένως, κατά τη διαδικασία μεταφοράς δανεικών λέξεων από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο καθίσταται εφικτό να λειτουργούν περισσότερα είδη ενσωμάτωσης ταυτόχρονα ενώ αντίθετα η χρήση ενός είδους ενσωμάτωσης δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ενός άλλου είδους.

2.2. Το φαινόμενο της γλωσσικής αλλαγής

Όλες οι ζωντανές γλώσσες εξελίσσονται διαρκώς και αλλάζουν αρκετά μεταξύ διαδοχικών γενιών με μικρές διαφορές που δεν διαταράσσουν την επικοινωνία, ύστερα όμως από αιώνες ή χιλιετίες οι συσσωρευμένες αλλαγές προκαλούν ριζικές μετατοπίσεις στο εκάστοτε γλωσσικό σύστημα. Κατά τη διάρκεια της ιστορικής αναδρομής μιας γλώσσας οι αλλαγές γίνονται διακριτές και πολλές φορές χαρακτηρίζονται ως ριζικές ως προς το φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό και λεξιλογικό σύστημα (Νικηφορίδου,2001).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ελληνική γλώσσα όπου το χρονικό διάστημα μεταξύ των Ομηρικών επών και της Νέας Ελληνικής καθίσταται αδύνατη η κατανόηση των αρχαίων κειμένων από τους σύγχρονους γλωσσολόγους και φιλόλογους. Μολονότι θα ήταν άτοπος ο ισχυρισμός ότι η γλωσσική αλλαγή σημαίνει για μία ζωντανή γλώσσα στοιχείο φθοράς ή προόδου αλλά δύναται να θεωρηθεί ως δείγμα φυσικής εξέλιξης της (Θεοφανοπούλου,1996). Η υιοθέτηση θετικών ή αρνητικών στοιχείων για την εξέλιξη των γλωσσικών αλλαγών προϋποθέτει ότι κάποιες γλώσσες, γλωσσικοί διάλεκτοι, γλωσσικά ύφη καθίστανται ανώτερα και επομένως αποτελούν κύριο κίνητρο για γλωσσική μεταβολή. Σύμφωνα με τους Χειλά – Μαρκοπούλου η παραπάνω υπόθεση δεν ευσταθεί διότι ήδη από τη δεκαετία του '60 έγινες σαφές ότι η ποικιλία στη γλώσσα είναι αυτή ακριβώς που τροφοδοτεί τη γλωσσική αλλαγή (Κακιδή –Φερράρι, 2007).

Η διαφορετική προφορά μιας λέξης ή η χρήση της από τον ομιλητή, οι γραμματικές και συντακτικές αλλαγές λέξεων, οι διαφορετικές υφολογικές ή διαλεκτικές ποικιλίες σε ένα γλωσσικό σύστημα εμπεριέχουν γλωσσικές μεταβολές και παρέχουν στο γλωσσολόγο τη δυνατότητα να παρατηρήσει τις εξελίξεις των αλλαγών (Νικηφορίδου,2001). Για παράδειγμα κατά το πέρασμα των χρόνων παρατηρείται απλούστευση του ρηματικού συστήματος της Νέας Ελληνικής στο γ' πληθυντικό πρόσωπο διαφόρων χρόνων (φεύγουν – φεύγουνε, φύγαν – φύγανε, θα φύγουν – θα φύγουνε) σε σύγκριση με τα υπόλοιπα πρόσωπα του πληθυντικού αριθμού που παραμένουν αναλλοίωτα (φεύγουμε, φεύγετε, φεύγουνε). Η προσέγγιση αυτή της γλωσσικής αλλαγής προκύπτει από τη μελέτη της διαχρονικότητας των γλωσσών μέσω προγενέστερων γραπτών κειμένων καθώς οι αλλαγές στη γλώσσα πραγματοποιούνται διαρκώς και σταδιακά. Γλώσσες με πλούσια γλωσσική παράδοση όπως η Ελληνική επιτρέπουν την εξαγωγή συμπερασμάτων για τις φωνολογικές, γραμματικές κ.λπ. αλλαγές που συνέβησαν στη

γλώσσα κατά τους αιώνες που μεσολάβησαν (Μπαμπινιώτης,1985).

Βασικοί μηχανισμοί της γλωσσικής αλλαγής αποτελούν η αναλογία και η γλωσσική επαφή. Η αναλογία αφορά όλα τα γλωσσικά συστήματα και περιλαμβάνει όλες τις περιπτώσεις αλλαγής γλωσσικών στοιχείων (φωνημάτων, μορφημάτων, λέξεων, σημασιών) σύμφωνα με τα πρότυπα στοιχείων που υπάρχουν ήδη στη γλώσσα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση του τύπου «στις μία» αντί «στη μία» καθώς και η χρήση του τούρκικου επιθέματος –τζης σε λέξεις της Νέας Ελληνικής π.χ. το τούρκικο δάνειο αραμπατζής στον νεοελληνικό σχηματισμό γκολτζής από την αγγλική λέξη γκολ (Φλιάτουρας και Γαβριηλίδου, 2020).

Επίσης η γλωσσολογική μελέτη έχει τη δυνατότητα να ερμηνεύσει τη πορεία της γλωσσικής αλλαγής η οποία «έχει φορά και κατεύθυνση» καθώς ήδη οι γλωσσικές δομές είτε υπάρχουν ήδη στην εκάστοτε γλώσσα είτε προκύπτουν ως δάνεια από άλλες γλώσσες. Επομένως, οι γλωσσικές αλλαγές είναι «μονόδρομος» και κινούνται κατά κανόνα προς προβλέψιμες ή δικαιολογημένες κατευθύνσεις (Νικηφορίδου,2001). Κινητήριες δυνάμεις στη γλωσσική αλλαγή θεωρούνται αρκετές διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις στην ιστορική γλωσσολογία η οποία τους διαχωρίζει σε εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες. Στους εσωτερικούς παράγοντες συγκαταλέγονται μετακινήσεις πληθυσμών οι οποίοι ζώντας στον ίδιο γεωγραφικό χώρο, μιλούσαν διαφορετικούς διαλέκτους. Στους εξωτερικούς παράγοντες αναφέρονται οι μεταβολές στη ζωή των ανθρώπων που επηρεάζουν τη γλώσσα όπως οι πολιτισμικές, κοινωνικές, οικονομικές και ιδεολογικές συνθήκες.

Κύριος παράγοντας γλωσσικών αλλαγών αποτελεί η εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, όπου οι συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες προκαλούν ανάγκη για νέα λεξιλόγιο με στόχο την επίτευξη ικανοποιητικής επικοινωνίας μεταξύ των ομιλητών. Επιπλέον, η γλωσσική επαφή αποτελεί έναν καθημερινό παράγοντα μεταφοράς γλωσσικών στοιχείων διαφόρων γλωσσικών κοινοτήτων και γλωσσών καθώς διευκολύνει την ανταλλαγή γλωσσικών μονάδων. Η επαφή αυτή συσχετίζεται με τις συχνές μετακινήσεις πληθυσμών από χώρα σε χώρα και με την επίδραση ενός λαού έναντι του άλλου σε πολιτιστικό, πολιτισμικό και πολιτικό επίπεδο (Aitchison,1994).

2.3. Γλωσσικός δανεισμός στη Νεοελληνική

Το φαινόμενο του δανεισμού καταλαμβάνει σπουδαίο ρόλο στην ιστορία της Νεοελληνικής Γλώσσας με ιδιαίτερες γλωσσολογικές, πολιτισμικές αλλά και κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις. Η ελληνική γλώσσα λόγω της γεωγραφικής της θέσης και του πολιτιστικού της ρόλου, έχει λάβει ποικίλες γλωσσικές επιδράσεις όσον αφορά τον λεξιλογικό τομέα αλλά υπήρξε και η ίδια «δανείστρια» γλώσσα. Μετά την επανάσταση η Νεοελληνική γλώσσα καθιερώθηκε επίσημα ως η επίσημη γλώσσα του ελληνικού κράτους και της εθνικής συνείδησης. Βέβαια οι πρώτες προσπάθειες διαμόρφωσης μιας τέτοιας πεποίτησης για την Νεοελληνική γλώσσα προηγήθηκαν πριν την Επανάσταση διαμορφώνοντας βαθύτερες πολιτικές και κοινωνικές αντιπαραθέσεις λόγω διαφορετικών αντιλήψεων και στάσεων προς την ελληνική γλώσσα. Ωστόσο, ανάμεσα στις παραπάνω διαταραχές φαίνεται να σχηματίζεται στις συνειδήσεις των Ελλήνων, η αίσθηση ότι το Έθνος και η Γλώσσα συμπορεύονται, με το έθνος να εξελίσσεται και να διαμορφώνεται μέσω της καλλιέργειας της γλώσσας (Παπαναστασίου,2001).

Το «επιστροφικό κίνημα» εμφανίζεται απαιτώντας την επιστροφή στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, αφού θεωρείται η πιο αγνή μορφή της γλώσσας αποφεύγοντας τις επιμειξίες της Ελληνιστικής Περιόδου και της Οθωμανικής Κατοχής. Έχοντας ως γνώμονα τα παραπάνω, επέρχονται αμφισβητήσεις στον ουσιαστικό ρόλο του δανεισμού ως φαινόμενο άρρηκτα συνδεδεμένο στη γλωσσική αλλαγή και εξέλιξη. Μια δεύτερη πεποίτηση αποτελεί η διαμόρφωση της εθνικής γλώσσας απαλλαγμένη από τα κατάλοιπα της Τούρκικης Κατοχής, κρίνοντας απαραίτητη μια «εκκαθάριση» της γλώσσας από τον Οθωμανικό ζυγό. Μία τρίτη άποψη υποστηρίζει την καθομιλουμένη ως μια «καλλιεργημένη γλώσσα» με μόνο ελλίπες στοιχείο η έλλειψη κωδικοποίησή της (Herring,2005).

Κατά τη διάρκεια των ετών 1825 -1840 επικρατεί η «καθαρεύουσα» η εξέλιξη της οποίας οδηγεί όλο και περισσότερο στη χρήση της δημοτικής. Η ελληνική γλώσσα έχει ανάγκη τη διερεύνηση του λεξιλογίου με μόνη διέξοδος τον γλωσσικό δανεισμό. Σταδιακά οι εμπορικές σχέσεις των Ελλήνων με τις Ευρωπαϊκές χώρες και η επαφή των Ελλήνων με τις Ευρωπαϊκές ιδέες οδήγησαν στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου και στη διαμόρφωση μιας γλώσσας που αναζητεί Ευρωπαϊκά βήματα. Τον 19^ο αιώνα οι επιρροές από την Τουρκία και την Ιταλία όλο και αυξάνονται με αποτέλεσμα νέες λέξεις να βρίσκουν έδαφος στο ελληνικό λεξιλόγιο. Η ελληνική γλώσσα παρουσιάζεται με διαφορετικές μορφές, ξεκινώντας από τη γλώσσα των

«μορφωμένων» Ελλήνων που χρησιμοποιούν μια μορφή αρχαϊζούσης γλώσσας, η οποία εμφανίζει δυσκολίες ως προς την εκμάθησή της ενώ εμφανίζονται οι γλώσσες της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης, της Πελοποννήσου και των Επτανήσων (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη,1985).

Στη συνέχεια το «γλωσσικό ζήτημα» επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τον ρυθμό προσαρμογής δανείων από διάφορες γλώσσες όπου η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή. Εμφανίστηκε το δίλλημα επικράτησης μεταξύ μιας λόγιας γλώσσας με επιδράσεις από την Αρχαία Ελληνική και μιας ομιλούμενης γλώσσας, γεγονός που οδήγησε το γλωσσικό εμφύλιο κατά τον 19^ο αιώνα. Τον 20^ο αιώνα το κίνημα του δημοτικισμού εμφανίζεται, εκπρόσωποι του οποίου κατηγορούν τη καθαρεύουσα ότι στερούταν πρακτικού πνεύματος, γεγονός που οδηγεί τον δημοτικισμό στην καθιέρωση ως επίσημη γλώσσα του έθνους στα μέσα της δεκαετίας του '80 (Χριστίδης,1999).

Τα επόμενα χρόνια, στον γλωσσικό χώρο οι επιρροές είναι αρκετές με την ανάπτυξη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης κυρίως από την ιδιωτική τηλεόραση και το ραδιόφωνο με τα γλωσσικά πρότυπα που προβάλλουν. Η ανάπτυξη νέων διαύλων επικοινωνίας μέσω της τεχνολογίας και της μετάδοσης εικόνας και ήχου οδήγησαν στην εμφάνιση δανείων λεξιλογικών στοιχείων στην Νεοελληνική. Σημαντικό στοιχείο, αποτελεί η εισαγωγή δανείων στοιχείων αναλαμβάνοντας τη μετάφραση τους ειδικές επιτροπές που απαρτίζονται από ειδικούς στον αντίστοιχο τομέα όπως είναι ο Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΛΟΤ), η Ακαδημία Αθηνών (Γραφείο Επιστημονικών Όρων και Νεολογισμών) και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Κακριδή - Φερράρι,2001). Στην Νεοελληνική γλώσσα υπάρχει πληθώρα δανείων λέξεων από την Αγγλική, τη Γαλλική, την Ιταλική και την Τουρκική με αξιοσημείωτη προσαρμογή στην Ελληνική. Το μεγαλύτερο μέρος τους αποτελούν μεταφραστικά δάνεια που καλύπτουν το 15-20% του λεξιλογίου της Νεοελληνικής. Το φαινόμενο του δανεισμού δεν αποτελεί απόρροια φωνολογικής ή μορφολογικής ανεπάρκειας της ελληνικής αλλά αποτέλεσμα εξωγλωσσικών κοινωνικοπολιτισμικών και οικονομικών παραγόντων στη διάρκεια των ιστορικών χρόνων (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη,1994).

Παράλληλα, ο δανεισμός διευκολύνει τον ομιλητή να ενταχθεί σε κοινωνικές και γλωσσικές ομάδες ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί «σημασιολογικές διαφορές» μεταξύ παράλληλων λεξιλογικών όρων όπως οι λέξεις έφηβος – τινέιτζερ, αντισφαίριση – πιγκπογκ ή επεξηγεί υφολογικές διαφορές όπως εξ ημισείας –φίφτι φίφτι (Σκιαδάς,2012). Επιπλέον, ενδιαφέρον

παρουσιάζει η αλλαγή στη σημασία της δάνειας λεξικής μονάδας στην ελληνική γλώσσα όταν εισάγεται από μία γλώσσα πηγή η οποία έχει δανειστεί τη λέξη από την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (επανεισαγμένες αρχαίες λέξεις). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λέξη «τραγωδία», η οποία προκύπτει ως σημασιολογικό δάνειο από τη γαλλική λέξη tragedie < λατ .tragoedia < αρχ. τραγωδία ενώ επί της ουσίας πρόκειται για θεατρικό όρο που έχει τη ρίζα του από τα Αρχαία Ελληνικά.

Σημαντικό στοιχείο του λεξικού δανεισμού, αποτελεί η ανάλυση της σχέσης μεταξύ της γλώσσας υποδοχής και της γλώσσας πηγής. Στην ελληνική γλώσσα σημαντική πηγή άντλησης λεξικών δανείων αποτέλεσαν οι Βαλκανικές Χώρες και κυρίως αυτές που γειτόνευαν με την Ελλάδα καθώς ο γλωσσικός δανεισμός υφίσταται ως αποτέλεσμα εξωγλωσσικών παραγόντων όπως κοινωνικοί, ψυχολογικοί, οικονομικοί και πολιτικοί. Κυρίως η Τουρκική γλώσσα επηρέασε σε σημαντικό βαθμό την Ελληνική από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας ως την Απελευθέρωση ενώ παράλληλα η Γαλλική, η Γερμανική, η Ιταλική και ιδιαίτερα η Αγγλική διεκδικούν ένα μεγάλο μερίδιο του νεοελληνικού δανεισμού λόγω οικονομικής και πολιτικής διεπαφής καθώς και της άμεσης σχέσης των Αρχαίων Ελληνικών με τη Λατινική γλώσσα (Χριστοπούλου,2016).

2.4. Σχέσεις διεπαφής γλωσσών και γλωσσικός δανεισμός

Το γλωσσικό αποτέλεσμα του δανεισμού εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τη σχέση μεταξύ των χωρών που υπάρχει γλωσσική επαφή αναπτύσσοντας έτσι ορισμένα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν το δανεικό λεξιλόγιο.

Άμεση σχέση: Άμεση ορίζεται η γλωσσική επίδραση σε χώρες που γειτονεύουν έτσι ώστε διευκολύνεται η ανταλλαγή γλωσσικού υλικού η οποία ενδέχεται να γίνει πολύ εύκολα αν μάλιστα οι σχέσεις που διέπουν τις δύο χώρες είναι καλές. Στα πλαίσια αυτής της σχέσης τα δάνεια γλωσσικά στοιχεία αφορούν την καθημερινή ζωή και τις σχέσεις που προκύπτουν από τη γλωσσική επαφή. Άμεση, για παράδειγμα ενδέχεται να χαρακτηριστεί η σχέση της Ελληνικής με την Τουρκική γλώσσα η οποία διέπεται από την επιβολή μιας χώρας στην άλλη (Τουρκική, ως η γλώσσα του κατακτητή) (Liosis,2007).

Έμμεση σχέση: Αυτού του είδους σχέση αφορά την Ελληνική με τη Γαλλική ή την Αγγλική γλώσσα όπου η γλωσσική επαφή πραγματοποιείται λόγω πολιτικοοικονομικών, πολιτιστικών και κοινωνικών παραγόντων. Η ανάγκη γλωσσικού δανεισμού προκύπτει ώστε να καλύψει γλωσσικές – λεξικές ανάγκες σε μία από τις δύο γλώσσες. Η «εισαγωγή» δανεικών λέξεων δημιουργείται κυρίως από δίγλωσσους ομιλητές της γλώσσας υποδοχής που χρησιμοποιούν στην ομιλία τους λέξεις της γλώσσας πηγής με αποτέλεσμα να υιοθετείται το νέο λεξιλόγιο στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο ακολουθώντας μια πορεία προσαρμογής και κωδικοποίησης (Σαββίδου, 2009).

Κυκλική σχέση: Ορισμένες γλώσσες όπως η Γαλλική και η Αγγλική στο λεξικό τους εμφανίζουν αρκετές λέξεις τις οποίες έχουν δανειστεί από την Αρχαία Ελληνική. Στη συνέχεια των χρόνων, η Ελληνική έχει δανειστεί αυτούς τους όρους για να τους προσαρμόσει στα δικά της δεδομένα. Στην προκειμένη περίπτωση παρατηρείται μια κυκλική κατεύθυνση κατά την οποία κάποιο δάνειο ξεκινάει από τη γλώσσα υποδοχής και καταλήγει πάλι στην ίδια μέσω της δανείστριας γλώσσας ενδεχομένως με διαφοροποιημένη σημασία από την αρχική του. Σχέση υπεροχής: Κατά τη γλωσσική επαφή της γλώσσας προέλευσης και της γλώσσας υποδοχής μεταξύ δύο χωρών, η χώρα «υπεροχής» διακρίνεται διότι δανείζει το μεγαλύτερο μέρος του γλωσσικού υλικού. Ο όρος «υπεροχή» αφορά ξεκάθαρα εξωγλωσσικούς παραμέτρους, οι οποίοι διαμορφώνουν συγκεκριμένες οικονομικές, πολιτιστικές και κοινωνικές συνθήκες. Στον δανεισμό, δεν υφίσταται ανώτερο γλωσσικό σύστημα έναντι του άλλου αλλά παρατηρείται

«υπεροχή» όταν η χρήση των στοιχείων μιας γλώσσας προσδίδει στον ομιλητή κύρος ή γόητρο (Παπαναστασίου,2001).

2.5. Ο γλωσσικός δανεισμός διεθνώς σήμερα

Το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού είναι παγκόσμιο και συναντάται σε όλες τις γλωσσικές κοινότητες, ακόμα και σε γλώσσες που κατά περιόδους εμφανίζονται περισσότερο «ισχυρές». Η γλώσσα λοιπόν είναι ένα δυναμικό σύστημα που εξελίσσεται διαρκώς και αναπροσαρμόζεται στις ανάγκες της γλωσσικής κοινότητας σε κάθε δεδομένη συγχρονία.

Ο γλωσσικός δανεισμός προσφέρει τη δυνατότητα προσαρμογής στοιχείων από γλώσσα σε γλώσσα, αποτελεί μέσο γλωσσικού εμπλουτισμού και ανανέωσης καλύπτοντας σε λεξιλογικό επίπεδο τα κενά μιας γλώσσας εμπλουτίζοντάς την με νέα γλωσσικά στοιχεία που διευκολύνουν τη γλωσσική επαφή (Σκιαδάς,2012). Η παγκοσμιοποίηση, η ανάπτυξη των ΜΜΕ, η εύκολη δυνατότητα μετακίνησης από χώρα σε χώρα αλλά και η διαφαινόμενη κυριαρχία της αγγλοαμερικανικής (*lingua franca*) στην καθημερινή δραστηριότητα του ανθρώπου κατέστησαν το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού ως μια φυσική εξέλιξη της γλώσσας η οποία διαρκώς δανείζει και δανείται μεταξύ διαφορετικών γλωσσικών συστημάτων.

Η κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας ως παγκόσμια γλώσσα έχει επικρατήσεις στον ελλαδικό χώρο τόσο στον προφορικό λόγο κυρίως των νέων όσο και στον γραπτό λόγο και ιδιαίτερα στους τομείς της πληροφορικής, της αεροναυτικής, της οικονομίας, της φυσικής, της χημείας, της ιατρικής κ.ά. καθώς χρησιμοποιείται και για υφολογικούς λόγους. Με την ανταλλαγή γλωσσικών μονάδων δεν δημιουργείται απλά μια στενή σχέση μεταξύ των γλωσσών αλλά εύκολα πλέον οι ομιλητές διαφόρων γλωσσών έρχονται σε επαφή μεταξύ τους μέσω της τεχνολογίας και κυρίως των ηλεκτρονικών ειδών (Σαββίδου,2009).

Επικρατεί η άποψη ότι η αγγλοαμερικανική γλώσσα έχει «καταστροφικές» συνέπειες με την εισαγωγή δάνειων λέξεων στη νέα ελληνική και ότι επηρεάζει τη δομή της ελληνικής. Η παραπάνω θεωρία δεν ευσταθεί εάν αναλογιστεί κανείς ότι παραμένει μικρός ο αριθμός των δίγλωσσων ατόμων με ισότιμη γνώση της αγγλοαμερικανικής και της ελληνικής γλώσσας. Παρά το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες γενιές θεωρούν το γλωσσικό δανεισμό ως παρακμή και οι νεότεροι ως μόδα, όμως, αυτά πρέπει να γίνει ευρέως αποδεκτό ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο που συμβαίνει στη γλώσσα καθώς σύμφωνα με τον Ροϊδη οι γλώσσες που παραμένουν ζωντανές και όχι αποθαμένες μπορούν να δανείζονται και αυτό το γεγονός δείχνει ότι η γλώσσα παραμένει ζωντανή και ενεργή. Έτσι και η ελληνική γλώσσα μιλιέται από δέκα εκατομμύρια Έλληνες, αρκετούς ομογενείς αλλά πλέον και από εκατοντάδες χιλιάδες ξένους μιας και πρόκειται για μία

ζωντανή γλώσσα. Επιπλέον δεν θα πρέπει να υπάρχει αρνητική στάση απέναντι στο δανεισμό καθώς το ελληνικό λεξιλόγιο αποτελείται από χιλιάδες δάνειες λέξεις οι οποίες χρησιμοποιούνται καθημερινά και δεν δύναται να αντικατασταθούν με άλλες ελληνικές. Όπως για παράδειγμα δεν υφίσταται να σταματήσει η χρήση της λέξης μπριζόλας λόγω βενετσιάνικης υπηκοότητας, η λέξη κοκορέτσι επειδή έχει αλβανική καταγωγή, η λατινογενής λέξη γαρδούμπα, το ιταλικό στοιχείο κλαρίνο, η τουρκική λέξη τσίπουρο καθώς και άλλες δάνειες ή αντιδάνειες λέξεις όπως ντέρτι, μαγνητόφωνο, τεχνολογία, αντιβιοτικό, φωτογραφία, πολιτισμός κ.ά.

Επίσης, μεταξύ 60.000 λημμάτων του γενικού λεξιλογίου της ελληνικής, οι δάνειες λέξεις δεν υπερβαίνουν το 5% άρα δεν παρατηρείται «εισβολή» ή «διάβρωση» καθώς μάλιστα η ελληνική έχει δανείσει αρκετά λήμματα στην αγγλική δίχως αυτό να εξελληνίσει την αγγλική ή να την οδηγήσει σε θάνατο (Ρυμπος, π.δ.). Πολλές φορές η «ελληνοποιημένη» δάνεια λέξη φαντάζει αναχρονιστική έως αστεία στους σημερινούς ομιλητές και πολλές φορές εμπίπτει και σε α-χρησία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι λέξεις αγορατεχνική αντί μάρκετινγκ, λαστιχοκολλητής αντί βουλκανιζατέρ, θηλυκωτήρι αντί αγκράφα, υδροπέπων αντί καρπούζι, σγουροτήρι αντί μπικουτί, κόνικλος αντί κουνέλι, λαιμοδέτης αντί γραβάτα κ.ά. Εξάλλου, υπάρχουν δάνειες λέξεις που έχουν ριζώσει για τα καλά στο ελληνικό λεξιλόγιο ώστε να καλύπτουν πλέον «κενά» της νέας ελληνικής πχ. πόρτα, φούρνος, καρέκλα, πετσέτα, παπούτσι, τενεκές, μανίκι, μπουγάδα, κουμπαράς, γάμπα, μαγιονέζα κ.ά. Δεν είναι εφικτό να γίνει μια «εκκαθάριση» του ελληνικού λεξιλογίου διότι μία παρόμοια ενέργεια οδηγεί σε κινδύνους γλωσσικού ζητήματος και μπορεί να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα.. Ελληνικές λέξεις έχουν επιδράσει θετικά σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες και έχουν επικρατήσει στο επιστημονικό λεξιλόγιο. Οι όροι astronomy, bibliography, democracy, euphoria, mathematics, telegraph, philosophy, tragedy έχουν καθιερωθεί παγκοσμίως και κατάγονται προφανώς από ελληνικές γλωσσικές ρίζες (Καραντζόλα και Φλιάτουρας, 2004). Αν λοιπόν πρέπει ν' απορριφθεί κάθε ξενική γλωσσική επίδραση και να υποστηριχθεί η χρήση της αμιγούς ελληνικής γλώσσας στην Ελλάδα, της καθαρής αγγλικής στην Αγγλία, της γαλλικής στη Γαλλία και ούτω καθεξής, θα πρέπει ν' απορριφθεί και το προαναφερθέν φαινόμενο. Εξάλλου, όλοι οι άνθρωποι στην καθημερινότητά χρησιμοποιούν λέξεις αγγλικής προέλευσης προκειμένου να κάνουν πιο εύκολη τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου. Από την άλλη πλευρά οι Έλληνες οφείλουν να προστατεύουν την ελληνική γλώσσα, γεγονός το οποίο δεν θα επιτευχθεί με την απόρριψη οποιασδήποτε ξενικής γλωσσικής επίδρασης, αλλά με σεβασμό στη σωστή χρήση

της..

Επιπλέον, αρκετές δάνειες λέξεις έχουν ελληνικές ρίζες επομένως θα πρέπει να υπάρχει ευνοϊκή αντιμετώπιση απέναντι στις δάνειες λέξεις. Λέξεις όπως κόμικς (αγγλικό comic/comics < λατινικό comicus < αρχαιοελληνικό κωμικός), κολάζ (γαλλικό collage < λατινικό colla < αρχαιοελληνικό κόλλα), μπαλέτο (ιταλικό balletto < λατινικό ballare < αρχαιοελληνικό βάλλω=ρίχνω, απ' όπου το βαλλίζω=ρίχνω τα πόδια εδώ κι εκεί, χοροπηδάω, χορεύω), σενάριο (ιταλικό scenario < λατινικό scena < αρχαιοελληνικό σκηνή), και πολλές ακόμα εισέρχονται στο ελληνικό λεξιλόγιο και θεωρούνται ξενόφερτες, παρ' όλα αυτά έχουν ρίζα ελληνική.. Έτσι, αυτές οι λέξεις στην πραγματικότητα επιστρέφουν στη γλώσσα από την οποία προήλθαν και συνιστούν τα λεγόμενα αντιδάνεια. Τα δάνεια λοιπόν, δεν αποτελούν ιδιαίτερη απειλή για τη γλώσσα απ' τη στιγμή που χρησιμοποιούνται σωστά καθώς η δημιουργική και συνειδητοποιημένη ενσωμάτωσή τους στη γλωσσική πραγματικότητα επιφέρει θετικά αποτελέσματα και συντελεί στην εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας (Ρυμνος, n.d.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εισαγωγή

Από τις απαρχές της η επιστήμη και ειδικότερα οι κλάδοι που εντάσσονται σε αυτή έχουν καταστήσει άμεσα ή έμμεσα τον άνθρωπο αντικείμενο ευρείας απασχόλησης και εντατικής- διεξοδικής έρευνας, ανάλυσης, μελέτης και συζήτησης. Μελετούν το σώμα του, το περιβάλλον στο οποίο δρα και εξελίσσεται, καθώς επίσης τις επιδράσεις που δέχεται ως φυσικό επακόλουθο αφενός της συνύπαρξης και συνδιαλλαγής του με άλλα άτομα και αφετέρου της εκπαίδευσής του. Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος είναι «*φύσει πολιτικὸν ζῷον*», δηλαδή ένας ζωντανός οργανισμός. Αυτή η φράση δεν περιορίζεται αποκλειστικά στις πολιτικές δράσεις, αντιλήψεις και πεποιθήσεις κάποιου, αλλά επεκτείνεται στη φύση του να δραστηριοποιείται εντός πόλεως – κοινωνίας, προκειμένου να επιτύχει την ολοκλήρωσή του (Μαγούλας, 2007).

Ο άνθρωπος λοιπόν αναπτύσσεται κατά κανόνα μέσω της επαφής του με άλλα άτομα. Παρομοίως, οι γλώσσες ως φυσικοί οργανισμοί, στη βάση της τσομσκιανής θεωρίας που διαδραματίζουν βαρύνοντα ρόλο στην ανθρώπινη επικοινωνία επηρεάζονται καταλυτικά από άλλες γλώσσες με τις οποίες γειτνιάζουν περισσότερο ή λιγότερο αναλόγως των πολιτικών, κοινωνικοοικονομικών και πολιτισμικών συγκυριών. Συνεπώς, προκύπτει ότι η γλωσσική επαφή (languagecontact) και κατά συνέπεια ο γλωσσικός δανεισμός (borrowing) που προκύπτει ένεκα αυτής συνιστά φαινόμενο κατεξοχήν γλωσσικό και διαχρονικό, το οποίο διαρκώς λαμβάνει χώρα χωρίς να υπάρχει τρόπος ανακοπής ή μετριασμού του (Παπαναστασίου, 2014).

Ο γλωσσικός δανεισμός πραγματοποιείται όταν γλωσσικά στοιχεία, όλων των επιπέδων ανάλυσης (μορφοφωνολογικής, σημασιολογικής και λεξιλογικής) μεταφέρονται από ένα σύστημα σε ένα άλλο. Η γλώσσα-πηγή χαρακτηρίζεται ως δότρια ή δανείστρια (donorlanguage), ενώ αντίστοιχα η γλώσσα-αποδέκτης ως λήπτρια (donorlanguage) (Καραντζόλα – Φλιάτουρα, 2004). Θα πρέπει ωστόσο να διευκρινιστεί ότι το παραπάνω φαινόμενο είναι αμφίδρομο χαρακτηριστικό και οι ρόλοι της πηγής και του αποδέκτη συνεχώς μεταβαλλόμενοι (βλ. περίπτωση αντιδανεισμού).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, διαφαίνεται ότι το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού συσχετίζεται ως επί το πλείστον με την διγλωσσία (είτε εκ γενετής, είτε επίκτητη) (McMahon, 2005). Η πιο συνήθης «διαρροή» και μεταφορά στοιχείων δύναται να υποστηριχθεί ότι

παρατηρείται σε λεξιλογικό επίπεδο, αν και τα γλωσσικά συστήματα είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά και δυναμικά σε διαδικασίες δανεισμού αλλά και αντιδανεισμού όχι μόνο λέξεων, αλλά και ήχων, μορφημάτων, κανόνων φωνοτακτικής, μορφολογικής και συντακτικής φύσεως (Campbell, 2013). Η εν λόγω περίπτωση δανεισμού λαμβάνει χώρα σε ευρεία κλίμακα δεδομένου του γεγονότος ότι αφενός το γλωσσικό σύστημα κατά την παρείσφρηση νέων λεξιλογικών στοιχείων δεν καθίσταται αποδέκτης ουσιαστικών δομικών αλλαγών αφετέρου η ευκολία δανεισμού λέξεων και εκφράσεων συγκριτικά με άλλα γλωσσικά στοιχεία έγκειται κατά τη Σαββίδου (2009) σε μια «διαφορετική κατανομή των στοιχείων σύμφωνα με μια κλίμακα υιοθεσιμότητας, η οποία συνδέεται με τη δομή του συστήματος».

3.1. Αίτια γλωσσικού δανεισμού

Στα πλαίσιο της γενετικής θεωρίας, η γλώσσα δύναται να οριστεί ως ένα σύστημα ευέλικτο, ανοιχτό και δεκτικό όσον αφορά την αλλαγή υπό την έννοια ότι αποτελεί ενεργητικό εργαλείο στα χέρια των ομιλητών. Εμπλουτίζεται ή «συρρικνώνεται» αναλόγως με τα όσα έχουν ανάγκη να εκφράσουν και να επικοινωνήσουν οι φυσικοί ομιλητές της. Ανακύπτει λοιπόν ως άμεσο επακόλουθο το ερώτημα: Γιατί να προβαίνουν σε δανεισμό στοιχείων οι γλώσσες, αν και εφόσον ισχύει ότι διατηρούν τα «απολύτως απαραίτητα»; (οικονομία γλωσσικού συστήματος).

Στο παραπάνω ερώτημα πληθώρα ερευνητών έχουν αποπειραθεί επανειλημμένως να προσδώσουν απάντηση. Αρχικά, η Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (1994) προβαίνει στην κατηγοριοποίηση των αιτιών του εν λόγω φαινομένου σε ενδογλωσσικές και εξωγλωσσικές. Αναλυτικότερα, στην πρώτη κατηγορία, η προσοχή εστιάζεται ουσιαστικά στη δομή και τα επίπεδα γλωσσολογικής ανάλυσης κάθε φυσικής γλώσσας. Αυτού του είδους δανεισμού αποσκοπεί στην κάλυψη δομικών κενών. Ορμώμενοι από τα δεδομένα και τα στοιχεία που μας προσφέρει το δίγλωσσο ή και πολύγλωσσο περιβάλλον παρατηρούμε ότι δεν είναι λίγες οι φορές που οι ομιλητές/ομιλήτριες εντοπίζουν δομές ή εκφραστικά μέσα κατά την επαφή τους με την ξένη γλώσσα που η μητρική τους δεν διαθέτει. Έτσι, οι ομιλητές ασυνείδητα αναλαμβάνουν να δράσουν αντισταθμιστικά «συμπληρώνοντας» το κενό (Matras, 2020). Τέτοια παραδείγματα καθίστανται τόσο η ιδιωματική φράση «στο τέλος της μέρας», η οποία ανέκυψε ως μεταφραστικό δάνειο από την αντίστοιχη αγγλική έκφραση «at the end of the day» όσο και το ιδιαίτερα δυναμικό παραγωγικό επίθημα – άρω (προσαρμοσμένο από τα Λατινικά/Ιταλικά (-are)).

Από την άλλη πλευρά, οι εξωγλωσσικοί παράγοντες δανεισμού είναι σαφώς καθορισμένοι και χαρακτηρισμένοι πολιτιστικά και ψυχολογικά (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994). Αναλυτικότερα, οι φυσικοί ομιλητές εντάσσουν στο σύστημα της μητρικής τους γλώσσας καινούριες δάνειες λέξεις (συχνά με ελάχιστη προσαρμογή ή και το αντίστροφο), καθώς μεταβάλλονται οι κοινωνικές συνθήκες λόγω των φαινομένων της παγκοσμιοποίησης, διεθνοποίησης της οικονομίας και απελευθέρωσης του εμπορίου, τα οποία έχουν άμεσο και καταλυτικό αντίκτυπο στις εκφραστικές δυνατότητες και ανάγκες τους. Τέτοιου είδους δανειακές περιπτώσεις δύναται να υποστηριχθεί ότι αποτελούν η λέξη πουλόβερ από την αγγλική pullover, καθώς επίσης οι λέξεις καλοριφέρ, φερμουάρ και γκαλερί από τις αντίστοιχες γαλλικής προελεύσεως λέξεις calorifère, fermoir και galerie (Παπαναστασίου, 2014). Παράλληλα, σημαντικό συνιστάται το γεγονός ότι ο βαθμός προσαρμογής των δάνειων λέξεων

διαφέρει σημαντικά. Με άλλα λόγια, οι καινούριες λέξεις είτε παρεισφρέουν αυτούσιες (π.χ. mousepad, hardware, software, πορτοπαγκάζ, γκαράζ κ.α.), είτε ενσωματώνονται με τέτοιο τρόπο που δεν αναγνωρίζεται εύκολα η προέλευσή τους (π.χ. παντελόνι από την ιταλική pantalonì, καπάκι από την τουρκική karak).

Επίσης, στους εξωσυστημικούς παράγοντες του γλωσσικού δανεισμού οφείλεται να επισημανθεί το αναγνωρισμένο κύρος και η αξία ορισμένων φυσικών γλωσσών έναντι άλλων και κατ'έκταση τα δάνεια αυτών να θεωρούνται ανώτερα από τις αντίστοιχες υπάρχουσες λέξεις ή εκφράσεις των ληπτριών γλωσσών (McMahon 2005). Ο δανεισμός γλωσσικών στοιχείων από τις εν λόγω γλώσσες παρατηρείται κατά κανόνα σε τομείς όπου οι ομιλητές/ομιλήτριες αυτών ασκούν τη μεγαλύτερη επιρροή (πολιτιστική και γλωσσική μόδα),όπως συμβαίνει με τα δάνεια από τη γαλλική γλώσσα για την περιγραφή της παρεκκλίνουσας σεξουαλικής συμπεριφοράς, τα οποία στην ελληνική γλώσσα χρησιμοποιούνται συνήθως ως ευφημισμοί (π.χ. μετρέσα-maitresse, μαντάμ – madame , κοκότα-cocotte,ζιγκολό-gigolo , φαμ φατάλ - femmefatale κ.ά.)(Αναστασιάδη - Συμεωνίδη, 1994).Τέλος, σύμφωνα με την Campbell (2004),οι γλώσσες δεν αναλώνονται στο δανεισμό υποτιμητικών όρων. Σε αυτή την περίπτωση το κύρος δε διαδραματίζει ουσιαστικό και πρωτεύοντα ρόλο, αντιθέτως τα γλωσσικά στοιχεία που μεταβιβάζονται έχουν αρνητικές ή μειωτικές συνδηλώσεις.

3.2. Μορφές γλωσσικού δανεισμού

Ο γλωσσικός δανεισμός συνιστά χωρίς αντίρρηση απότοκος των γλωσσικών επιλογών του ίδιου του ομιλητή/ομιλήτριας για λόγους συναρτώμενους με την κοινωνική αποδοχή του, το γόητρο και το κύρος του και κατά συνέπεια γίνεται αναφορά στην παρουσία λαϊκών ή λόγιων δάνειων λέξεων και εκφράσεων. Παράλληλα, βρίσκεται σε άμεση συσχέτιση με την ετυμολογία, δηλαδή την προέλευση των λέξεων και την πιθανή συγγένεια τους με άλλες με φυσικό επακόλουθο την ύπαρξη εσωτερικών, εξωτερικών και ταυτόχρονα διαχρονικών μορφών δανεισμού(Παπαναστασίου, 2001).

Αναλυτικότερα, ως λαϊκά δάνεια δύναται να οριστούν εκείνα τα γλωσσικά στοιχεία, τα οποία ανταλλάσσονται σε προφορικό επίπεδο κατά τη διάρκεια της επαφής και επικοινωνίας μεταξύ ομιλητών διαφορετικής κοινωνικής προέλευσης και οικονομικού υπόβαθρου. Διακριτό γνώρισμα της συγκεκριμένης κατηγορίας γλωσσικού δανεισμού συνίσταται η φωνολογικού και μορφολογικού χαρακτήρα προσαρμογή των λέξεων από τον ομιλητή ή την ομιλήτρια στο σύστημα της μητρικής τους γλώσσας (π.χ. πετσέτα από το ιταλικό pezzetta = μικρό κομμάτι από πανί). Από την άλλη μεριά, όσον αφορά την περίπτωση του λόγιου δανεισμού, τα γλωσσικά στοιχεία εισάγονται σε μια γλώσσα από ομιλητές/ομιλήτριες που χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο γνώση της μητρικής γλώσσας των δανείων συμβάλλοντας καταλυτικά στον τρόπο γλωσσικής τους χρήσης και στην μορφολογική τους αποδοχή. Η προαναφερθείσα μορφή γλωσσικού δανεισμού πραγματοποιείται στο πλαίσιο του επίσημου ή ανεπίσημου γραπτού λόγου και ως εκ τούτου, η πλειονότητα των δάνειων λέξεων που εντάσσονται στην εν λόγω κατηγορία με ελάχιστες ομολογουμένως εξαιρέσεις (π.χ. λικέρ από τη γαλλική λέξη liqueur) αποτελούν αντικείμενο κατάλληλης επεξεργασίας, προκειμένου να εναρμονιστούν σε απόλυτο βαθμό με τους λεξιλογικούς κανόνες της γλώσσας – αποδέκτη. (Παπαναστασίου, 2001)

Τα εξωτερικά δάνεια συνιστούν τη συνηθέστερη μορφή γλωσσικού δανεισμού από τις ήδη υπάρχουσες και αφορούν λέξεις συμπεριλαμβανομένων και των λέξεων γκαλερί και βαπόρι από τις ξένες λέξεις galerie και varore αντίστοιχα, οι οποίες ενσωματώνονται στο γλωσσικό σύστημα προερχόμενες από διαφορετικά γλωσσικά συστήματα (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994), εν αντιθέσει με τα δάνεια εσωτερικού τύπου που συσχετίζονται με ανταλλαγές, οι οποίες λαμβάνουν χώρα εντός ενός γλωσσικού περιβάλλοντος και αφορούν γλωσσικά στοιχεία διαφόρων διαλέκτων μιας γλώσσας, τα οποία δύναται να ενσωματωθούν και να

χρησιμοποιηθούν ως κοινό λεξιλόγιο (π.χ. η λέξη κοπελιά από το ροδίτικο ιδίωμα, ή η λέξη πιτάκι/πιταράκι από τη κρητική διάλεκτο)(Παπαναστασίου 2001).

Τέλος, τα διαχρονικά δάνεια σύμφωνα με τον Παπαναστασίου (2001 και 2014) αποτελούν μια υπο-ομάδα των λόγιων δανεισμών και περιλαμβάνουν λεξιλόγιο προερχόμενο από παλαιότερες εκδοχές της ίδιας γλώσσας, όπως η νεοελληνική λέξη δραπέτης από την αντίστοιχη αρχαία ελληνική δραπέτης

Στο σημείο αυτό δύναται να επισημανθεί η ύπαρξη κατηγοριών δανείων με γνώμονα τον τρόπο ένταξης και συμπερίληψης των λέξεων σε ένα άλλο λεξιλόγιο δέκτη. Στο πλαίσιο αυτό, ανακύπτουν οι άμεσοι δανεισμοί και τα μεταφραστικά δάνεια. Ειδικότερα, ο δανεισμός με άμεσο τρόπο συνιστά διαδικασία, η οποία πραγματώνεται στη βάση της φωνητικής υπόστασης της δάνειας λέξης, ενώ το μεταφραστικό δάνειο, διαδικασία σύνθετης και πολύπλοκης ταυτόχρονα φυσιγνωμίας. Οι Χριστίδης και Θεοδωροπούλου (2001) αποδίδουν εννοιολογικά τον άμεσο δανεισμό «ως την υιοθέτηση ενός ξένου όρου με προσαρμογές, σε διάφορους βαθμούς, στη δανειζόμενη γλώσσα» (π.χ. μπαρ, μερακλής), ενώ ο Παπαναστασίου (2001) αναφέρει «πως μπορούμε να μιλάμε για άμεσο δανεισμό στην περίπτωση που ένα δάνειο εισάγεται όπως ακριβώς εκφέρεται στο φωνολογικό επίπεδο».

Μάλιστα, όταν το δάνειο αυτό ακολουθεί και την αντίστοιχη ορθογραφία, τότε γίνεται λόγος για ορθογραφικό δανεισμό. Γενικότερα, δύναται να υποστηριχθεί ότι μια λέξη ξενικής προέλευσης μπορεί να περάσει σε διαφορετικό από το μητρικό γλωσσικό σύστημα τόσο ως άμεσο όσο και ως μεταφραστικό δάνειο. Το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής προσδιορίζει όσον αφορά το εννοιολογικό περιεχόμενο το μεταφραστικό δάνειο ως «τη λέξη η οποία δεν εισέρχεται σε μια γλώσσα με βάση τη φωνητική της μορφή αλλά μεταφράζεται με τη χρησιμοποίηση ήδη υπαρκτών γλωσσικών στοιχείων της γλώσσας που τη δέχεται». Τέτοιου είδους παράδειγμα συνίσταται η ελληνική λέξη ουρανοξύστης, ετυμολογικά προερχόμενη από την αντίστοιχη αγγλική λέξη skyscraper (=το όργανο που ξύνει) (Χαραλαμπίκης 1989). Στην περίπτωση όμως που οι δάνειες λέξεις δεν μεταφράζονται με απόλυτη ακρίβεια και σαφήνεια, τότε γίνεται λόγος για ελεύθερα μεταφραστικά δάνεια

Σε ορισμένες όμως των περιπτώσεων, η λέξη που συνιστά μεταφραστικό δάνειο συμπίπτει με μια ήδη υπάρχουσα, η οποία όμως ερμηνεύεται σημασιολογικά με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Τότε η λέξη αυτή αποκτά διττή σημασία και αποτελεί σημασιολογικό δάνειο. Μια τέτοια δανειακή περίπτωση είναι η ελληνική λέξη ποντίκι (αγγλ. mouse), της οποίας

το εννοιολογικό περιεχόμενο δεν περιορίζεται αποκλειστικά στο είδος του τρωκτικού, αλλά επεκτείνεται και στο περιφερειακό εξάρτημα του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι παραπάνω δύο σημασίες δεν αντικαθιστούν η μια την άλλη, αλλά συνυπάρχουν διακριτά εντός του ίδιου γλωσσικού συστήματος. Τα μεταφραστικά δάνεια σε τελευταία ανάλυση δεν περιλαμβάνουν μόνο μεμονωμένες λέξεις, αλλά και ολόκληρες εκφράσεις που χρησιμοποιούνται παράλληλα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο και την ίδια ετυμολογία σε άλλες γλώσσες (π.χ. φαύλος κύκλος, αγγλικά vicious circle, γαλλικά cercle vicieux, ιταλικά circolo vizioso) (Παπαναστασίου 2001).

Τα αντιδάνεια

«Αντιδάνειο ονομάζεται η δάνεια λέξη την οποία έχει δανειστεί η ελληνική γλώσσα από μια άλλη, την οποία με τη σειρά της είχε δανειστεί από τα ελληνικά σε παλιότερη μορφή της». Τα αντιδάνεια, τουλάχιστον στην περίπτωση της ελληνικής γλώσσας, χαρακτηρίζονται ως λέξεις – μετανάστες και μάλιστα παλιννοστούντες. Ξεκίνησαν από την αρχαία Ελληνική και πέρασαν σε ξένες γλώσσες όπως τα ιταλικά και από αυτές επέστρεψαν ξανά πίσω στα ελληνικά φωνολογικά ή/και σημασιολογικά διαφοροποιημένες. Επιπρόσθετα, στα αντιδάνεια συγκαταλέγονται κατά γενική ομολογία λέξεις με λαϊκή προέλευση (Παπαναστασίου 2001), όπως οι λέξεις μπάνιο και αμοιβάδα. Πιο αναλυτικά, το μπάνιο που ετυμολογικά συνυφαίνεται είτε με την καθαριότητα του σώματος είτε με την κολύμβηση προέρχεται από την ιταλική λέξη bagno, η οποία με τη σειρά της προκύπτει από την αντίστοιχη λατινική balneum, η οποία έχει την απαρχή της στην αρχαία ελληνική λέξη βαλανείον που ορίζεται ως χώρος ομαδικών λουτρών, με πολλά καθίσματα, τα οποία προεξέχουν από το πάτωμα ως βάλανοι. Επίσης, η αμοιβάδα αναδύομενη από την αγγλική λέξη amoeba, η οποία πηγάζει από τη λατινική amoeba που έχει την ετυμολογική της ρίζα στην αρχαία ελληνική λέξη αμοιβή. Από τα παραπάνω λοιπόν παραδείγματα καθίσταται εμφανές ότι ο πρώτος όρος που αποτέλεσε δάνειο ανήκει στην ίδια γλώσσα με τον τελευταίο.

Συμφύματα/διεθνισμοί

Τα συμφύματα αποτελούν λέξεις με λόγια προέλευση. Είναι όροι που αναφέρονται σε θέματα επιστημονικού περιεχομένου ή θέματα συνυφασμένα με κοινωνιολογικά και φιλοσοφικά ζητήματα συνιστώντας δάνεια από νεότερες γλώσσες με βάση όμως την αρχαία ελληνική ή λατινική γλώσσα. Οι εν λόγω λέξεις εντάχθηκαν στην πραγματικότητα στα νέα ελληνικά, αλλά

στον αναγνώστη διαμορφώνεται η εντύπωση πως προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά, δηλαδή πως είναι αποτέλεσμα διαχρονικού δανεισμού, ενώ ουσιαστικά οφείλονται σε εξωτερικό λόγο δανεισμό, όπως οι λέξεις γεωλογία, καρδιολογία, υδρόμετρο, που δημιουργούν την αίσθηση αρχαίων ελληνικών λέξεων, όμως ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία, καθώς προέρχονται αντίστοιχα από τις γαλλικές λέξεις géologie, cardiologie, hydromètre που με τη σειρά τους σχηματίστηκαν με βάση τα αρχαία ελληνικά γεω-, -λογία, καρδιο-, υδρο-, και -μετρον.

Οι διεθνισμοί από την άλλη πλευρά αφορούν ένα σύνολο λέξεων που παρουσιάζεται με παρεμφερή σημασία και μορφή σε μια πληθώρα γλωσσικών συστημάτων, τα οποία διακρίνονται από στενούς συγγενικούς δεσμούς. Πρόκειται ουσιαστικά για λεξιλόγιο διεθνούς χαρακτήρα, ανεξαρτήτως ετυμολογικής προέλευσης, όπως είναι η λέξη ρατσισμός (racisme - γαλλικά, racism - αγγλικά, rassismus - γερμανικά, razzismo - ιταλικά, racismo - ισπανικά (Ξυδόπουλος, 2008).

3.3. Επιδράσεις γλωσσικού δανεισμού

Η ελληνική γλώσσα ομιλήθηκε και ομιλείται από εκατομμύρια ανθρώπους σε μια χρονική διάρκεια, η οποία υπολογίζεται στις τρεις χιλιετίες. Μέσα σ' αυτό το χρονικό πλαίσιο οι ομιλητές της ήρθαν σε επαφή και συνδιαλλαγή, είτε ως κατακτητές είτε ως κατακτημένοι είτε ως έμποροι είτε ως διανοούμενοι είτε απλά ως αποδέκτες μιας διαφορετικότητας, με διάφορους πολιτισμούς τόσο της Δύσης όσο και της Ανατολής, διαδικασία η οποία εξακολουθεί να υφίσταται μέχρι σήμερα. Η ελληνική γλώσσα, ως συνέπεια των παραπάνω βρίσκεται σε μια συνεχή και αδιάλειπτη διαδικασία άλλοτε αναγκαστικού και άλλοτε εθελούσιου δανεισμού. Μετά από μια καταλυτική επίδραση ένεκα της λατινικής γλώσσας που διήρκησε χρονολογικά από το 2ο αι. π. Χ. έως και τον 6ο αι. μ. Χ. και μια εξίσου ισχυρή επίδραση από μια γλώσσα ανατολικής προελεύσεως, την τουρκική, που κράτησε με τη σειρά της από το 15ο έως τις αρχές του 19ου αι. μ. Χ., τους δύο τελευταίους αιώνες καθίσταται αποδέκτης γλωσσικών επιρροών από δύο δυτικές γλώσσες, τη γαλλική και την αγγλοαμερικανική (Χαραλαμπίκης 1992).

Όλο όμως αυτό το διάστημα των είκοσι δύο και πλέον αιώνων βίωσε παράλληλα και τον αντίκτυπο σε μικρότερη έκταση και εμβέλεια της αλληλεπίδρασης και με άλλες γλώσσες του ανατολικού και δυτικού κόσμου. Όλες αυτές οι επιδράσεις αποτέλεσαν ευκαιρία εμπλουτισμού και ανανέωσης της ελληνικής γλώσσας διαχρονικά σε λεξιλογικό κυρίως επίπεδο, χωρίς ωστόσο να συμμετάσχουν ενεργά στον καθορισμό της φυσιογνωμίας της, καθώς μπορεί να την επηρέασαν άλλοτε σε μεγαλύτερο και άλλοτε σε λιγότερο βαθμό, αλλά σε καμία των περιπτώσεων δεν επέδρασαν άμεσα στη φωνολογική και μορφοσυντακτική δομή της

Αντίθετα μάλιστα, πολλά από τα παλαιότερα γλωσσικά δάνεια αφομοιώθηκαν από την ελληνική γλώσσα με τέτοιο τρόπο, ώστε σε πολλές περιπτώσεις να μην καθίσταται ευδιάκριτη η δανειακή τους ταυτότητα. Με άλλα λόγια, η ελληνική γλώσσα λειτούργησε ως μηχανισμός αφομοίωσης γλωσσικών δανείων από ανατολικές και δυτικές γλώσσες, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή στη σύγχρονη εποχή η διάκριση— αν εξαιρέσει κανείς το σύγχρονο δανεισμό από την αγγλοαμερικανική — μιας δυτικού ή ανατολικού τύπου φυσιογνωμίας της νέας ελληνικής γλώσσας (Ξυδόπουλος, 2008).

Επομένως, μια άμεση συνέπεια του γλωσσικού δανεισμού είναι η γλωσσική αλλαγή. Για παράδειγμα, παρόλο που η νεοελληνική γλώσσα έχει κλιτικό σύστημα και ομολογουμένως πλούσιο, διαθέτει και αρκετές, άκλιτες δάνειες λέξεις συμπεριλαμβανομένων των λέξεων μίντια <αγγλ. media, μόντεμ <αγγλ. modem, ντραμς <αγγλ. drums πληθ. της λέξης drum, τύμπανο., με

το τελευταίο μάλιστα να εντάσσεται στην κατηγορία των ουσιαστικών δανείων που εισάγονται στη νεοελληνική στον πληθυντικό αριθμό, όπως χρησιμοποιούνται ανάλογα και στην αγγλική γλώσσα.

Μια άλλη μορφολογική αλλαγή που συντελείται ως απότοκος του δανεισμού είναι η εμφάνιση ομώνυμων μορφημάτων με ίδια μορφή αλλά διαφορετικές σημασιολογικές έννοιες, όπως ο όρος τζαζ που ως ουσιαστικό αφορά το είδος της μουσικής (τζαζ<αγγλ. jazz) και το επίθετο τζαζ <αγγλ. jazz που αναφέρεται σε ένα πρόσωπο, το οποίο ζει στο δικό του κόσμο και επιδεικνύει μια ιδιαίτερη συμπεριφορά που αποκλίνει από την κοινωνικά αποδεκτή. Επίσης, η λέξη τζιν (<αγγλ. jean) που σημαίνει το συγκεκριμένο είδος παντελονιού, αλλά και το ανθεκτικό ύφασμα για φούστες και παντελόνια, ενώ ο όρος τζιν<αγγλ. jin (με διαφορετική ορθογραφία στην αγγλική γλώσσα) παραπέμπει στο είδος οينوπνευματώδους ποτού που γίνεται με την απόσταξη δημητριακών. Πολύ συχνή παράλληλα είναι και η σημασιολογική αλλαγή των δανείων στην λήπτρια γλώσσα, η οποία αφορά τη χρήση τους με διαφορετική σημασία από αυτή που διαθέτουν στη γλώσσα πηγή και αυτό συμβαίνει, διότι διαφορετικός γλωσσικός κώδικας αντιστοιχεί σε διαφορετικό κοινωνικό υπόβαθρο (Βασμανόλη, 2007:47). Η εν λόγω σημασιολογική αλλαγή δύναται να επιφέρει βελτίωση ή χειροτέρευση της σημασίας, καθώς επίσης διεύρυνση ή περιορισμό αυτής.

Στο πλαίσιο αυτό, από τα τουρκικά δάνεια διαφορετική σημασία ή επέκταση της αρχικής φαίνεται να έχουν οι λέξεις: αλάνι (μάγκας) > τουρκ. alan (πέραςμα σε δάσος) > αραβ. ‘alan (δημόσιος χώρος), караγκιόζης (ο γελοίος) > karagöz (μαυρομάτης), παρτσακλό (άτομο με ανάρμοστη εμφάνιση ή συμπεριφορά) > parçali (κατακομματισμένος), μπάτσος (υβριστικό για αστυνομικό) > bac (φόρος, εκβιασμός), μπασκίνας (υβριστικό για αστυνομικό) > baskin (ξαφνική έφοδος της αστυνομίας), νταβατζής (προαγωγός ιεροδούλων) > davadci (υπερασπιστής), ενώ όσον αφορά τα ιταλικά δάνεια χαρακτηριστικά παραδείγματα λέξεων που έχουν υποστεί σημασιολογική αλλαγή είναι μεταξύ άλλων οι λέξεις: καριόλα/-ης (ανήθικος) > cariola (χειράμαξα, παιδικό κρεβάτι), τσούλα (ανήθικη γυναίκα) > ciulla (κοπέλα), τσόντα (πορνογραφική ταινία) > zontar (συνδέω, ενώνω). Τέλος, σε σχέση με τα δάνεια γαλλικής προέλευσης ορισμένες από τις λέξεις που έχουν υποστεί σημασιολογική διαφοροποίηση είναι: λουλού (θηλυπρεπής άνδρας) > loulou (λ. νηπιακή), ραμολί (για υπερήλικα που βρίσκεται σε πλήρη σωματική και πνευματική κατάρπτωση) > ramoli μτχ. του ρ. ramollir (μαλακώνω, καθιστώ ανίσχυρο).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω διαφαίνεται λοιπόν ότι τα δάνεια δεν αποτελούν ιδιαίτερη απειλή για τη γλώσσα απ' τη στιγμή που η χρήση τους πραγματοποιείται με ορθό τρόπο. Η δημιουργική και συνειδητοποιημένη ενσωμάτωσή τους στη γλωσσική πραγματικότητα επιφέρει θετικά αποτελέσματα και συντελεί στην εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας.

3.4. Κοινωνιολογικές προεκτάσεις του γλωσσικού δανεισμού

Η σημερινή νέα ελληνική περιέχει ένα μικρό αριθμό γλωσσικών δανείων από την αραβική και περσική γλώσσα. Τα δάνεια αυτά αφορούν αποκλειστικά τον τομέα του λεξιλογίου. Οι περσικές και αραβικές λέξεις είναι βέβαιο ότι πέρασαν μέσω της τουρκικής ή και μέσω ευρωπαϊκών γλωσσών στη σημερινή νέα ελληνική και τις διαλέκτους της. Αναφέρονται ορισμένες από τις πιο κοινές στη χρήση τους: άλγεβρα, αλκαλικός, αμιράς, ζενίθ, караβάνι, μιναρές, μαγαζί, παζάρι, τσόφλι, χασίσι, χημεία, δράμι, ζάρι, Κοράνιο (αραβικές), αχούρι, αγγαρεία, ταφτάς, ντιβάνι, μπόλικος, παπούτσι, τραχανάς (περσικές.) κ.ά (Tonnet 2003).

Η λατινική είναι η γλώσσα που επικράτησε από τα μέσα του 2ου αι. π. Χ. έως και την τουρκική κατάκτηση του 16ου αι. μ. Χ. στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης και σε περιοχές της ανατολικής Ασίας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ήταν επόμενο η ελληνική γλώσσα να δανειστεί πληθώρα γλωσσικών στοιχείων από τη λατινική, ένας μεγάλος αριθμός των οποίων επιβιώνει και στη σημερινή ελληνική γλώσσα, τα οποία έχουν προσαρμοστεί στη μορφολογία της ελληνικής. Πιο συγκεκριμένα, τα εν λόγω δάνεια αφορούν τους εξής τομείς: α) μήνες (Ιανουάριος, Φεβρουάριος κτλ.), β) διοίκηση και στρατός (πρίγκιπας, καγκελάριος, κάστρο, φουστάτο), γ) αντικείμενα σπιτιού (κούπα, κανάτα, κουρτίνα, σκάλα, πόρτα), δ) τρόφιμα (μαρούλι, γαρδούμπα, μούστος), και ε) αντικείμενα γραφής (κώδικας, πένα, μεμβράνη) (Μπακάκου -Ορφανού 2005).

Παραμένουν επίσης στη σημερινή ελληνική ορισμένες εκφράσεις της λατινικής, οι οποίες έχουν αποκτήσει ειδική στερεοτυπική σημασία, όπως *ad hoc*, *de jure*, *de facto*, *casus belli* κ.ά. Οι Βενετοί εμφανίζονται στο Βυζάντιο στις αρχές του 13ου αι. και κατέχουν ένα μεγάλο μέρος του μέχρι την τουρκική κατάκτηση, ενώ μέχρι το 17ο αι. κατέχουν τα Ιόνια νησιά. Παράλληλα, όλο αυτό το διάστημα είναι κυρίαρχοι στη Μεσόγειο Θάλασσα. Από τις σχέσεις αυτές η ελληνική γλώσσα δανείστηκε ορισμένα γλωσσικά στοιχεία, από τα οποία επιβιώνουν στη σημερινή ελληνική λέξεις κυρίως του ναυτικού λεξιλογίου, όπως αρμάδα, πόρτο, κουβέρτα κ.ά. Οι σχέσεις των Ελλήνων με τους Ιταλούς χρονολογούνται από το 16ο αι., όταν πολλοί Έλληνες λόγιοι κατέφυγαν στην Ιταλία, η οποία αποτελούσε την εποχή εκείνη το πνευματικό κέντρο της Αναγέννησης. Οι σχέσεις αυτές συνεχίστηκαν και τον 20ο αι. μέσω της κυριαρχίας των Ιταλών στα Δωδεκάνησα, αλλά και μέσω των πολιτικοοικονομικών και μορφωτικών σχέσεων της Ιταλίας με την Ελλάδα (Μπαμπινιώτης, 1998).

Η επίδραση των ιταλικών στα ελληνικά αφορά κυρίως τον τομέα του λεξιλογίου και έχει

επηρεάσει πάρα πολλούς τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας: α) τέχνη και μόδα (σενάριο, κομπάρσος, κουαρτέτο, ντεμπούτο, φινάλε βάρδος, βιόλα, κομπανία, φούγκα, παντελόνι, κοστούμι, φούστα, κονσέρτο, σόλο), β) ναυσιπλοΐα (κάβος, αμπάρα, καναβάτσο, μπαρκάρω, κουμαντάρω, σινιάλο), γ) συγγένεια και επαγγέλματα (κουνιάδος, κουμπάρος, μπαρμπέρης, μαραγκός, πιλότος, ταπετσιέρης, τορναδόρος), δ) τρόφιμα (γκαζόζα, μουστάρδα, σαρδέλα, καραμέλα, κομπόστα, κρέμα, πάστα, σαλάτα, κουφέτο, περγαμόντο, σαλάμι) κ.ά. Μεγαλύτερη επίδραση, όπως ήταν φυσικό, από τη βενετσιάνικη και την ιταλική δέχτηκαν τα διάφορα ιδιώματα των Επτανήσων και των Δωδεκανήσων, καθώς και η διάλεκτος της κάτω Ιταλίας

Άλλες γλώσσες της Ανατολής που έδωσαν έναν περιορισμένο αριθμό λεξιλογικών δανείων είναι η εβραϊκή, οι γλώσσες της Ινδίας και πολύ λίγες λέξεις έδωσαν η κινεζική και η ιαπωνική. Αναλυτικότερα εβραϊκής προέλευσης είναι οι λέξεις βελζεβούλης, Σάββατο, σατανάς και πολλές λέξεις της εκκλησίας (αλληλουία, αμίν, χερουβείμ κτλ.), καθώς και κύρια ονόματα (Ιωάννης, Μαρία κτλ.), ινδικής προέλευσης θεωρούνται οι λέξεις γιόγκα, ζούγκλα, μαχαραγιάς, παγόδα, πιτζάμα, ιαπωνικής οι λέξεις κιμονό και χαρακίρι και κινεζικής οι λέξεις τσάι και μανδαρίνος. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί και η ύπαρξη ορισμένων λέξεων σλαβικής προέλευσης (από ρωσικά, βουλγαρικά, σερβικά κτλ.), περίπου 100, οι οποίες χρησιμοποιούνται ευρέως στη νέα ελληνική και τις διαλέκτους της (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1994) .

Καταρχάς έχουμε τις γενικές λέξεις σλαβικής προέλευσης, ασβός, βάβω/μπάμπω, γιάφκα, γκλάβα, γκορτσιά, βοεβόδας, γκουστερίτσα, κόρα, κόσα, ντόμπρος, πάπρικα, τρόικα, πογκρόμ, μπέμπελη, τσάρος, τσίπα κτλ. Υπάρχουν λέξεις «πολιτισμικές» που αναφέρονται ειδικά σε πρόσωπα και πράγματα σλαβόφωνων χωρών, όπως ιντελιγκέντσια, κολεκτίβα, μπολσεβίκος, νομενκλατούρα, ντιρεκτίβα, περεστρόικα, προβοκάτσια, σαμοβάρι, σοβιέτ κτλ., καθώς και κάποιες ιδιωματικές λέξεις, που χάνονται, όπως καστραβέτσι, οβορός, ρούσα, κούμπλο, μπέλα, τσουράπι, κάκω κτλ. Επίσης, δεν μπορεί να μη γίνει λόγος και για τα τοπωνύμια στην Ελλάδα, που σχετίζονται με σλάβικες γλώσσες. Τα περισσότερα βρίσκονται στη Μακεδονία (730) και ακολουθούν η Πελοπόννησος (429), η Ήπειρος (418), η Στερεά Ελλάδα (250), η Θεσσαλία (230) και τα Επτάνησα (18). Χαρακτηριστικά παραδείγματα, όπως Αράχοβα, Βαλτέσια, Βοδενά, Δολιανά, Κερέσοβα, Κοπρινίτσα, Μέτσοβο, Μπάλα, Πιάνα, Πλέσια, Πόποβο κ.ά (Adrados 2003). Οι εβραϊκής προέλευσης λέξεις πέρασαν στην ελληνική την περίοδο των πρώτων χριστιανικών χρόνων και διατηρήθηκαν κυρίως μέσω της γλώσσας της χριστιανικής εκκλησίας, ενώ οι δάνειες λέξεις ινδικής, ιαπωνικής και κινεζικής

καταγωγής πέρασαν τα νεότερα χρόνια και αποκλειστικά σχεδόν μέσω των ευρωπαϊκών γλωσσών. Ένα μέρος των λέξεων ρωσικής προέλευσης πέρασε στην ελληνική το 19ο αι., λόγω της επαφής και των σχέσεων των Ελλήνων με την τσαρική Ρωσία, ενώ ένα άλλο μέρος λέξεων που συνδέεται με το κομμουνιστικό καθεστώς πέρασε στη νέα ελληνική κυρίως την περίοδο του μεσοπολέμου και αργότερα (Ρούμπος, χ. χ.).

Στον τομέα του λεξιλογίου τα δάνεια της ελληνικής από την τουρκική είναι πάρα πολλά. Αυτά ανήκουν κυρίως στους εξής τομείς: α) μαγειρική (γιαπράκι, κεφτές, μεζές, γιαρμάς, μπακλαβάς, κεμπάπ, λουκούμι, σάμαλι, σαραγλί, παντζάρι, παστοურμάς, πατσάς, πιλάφι, τραχανάς, χαλβάς), β) ενδυμασία και επίπλωση (γιακάς, σοφάς, σόμπα, τσέπη, κιλίμι, ντιβάνι, παπούτσι, παντζούρι, περβάζι, σεντέφι, σιντριβάνι, τζάμι, τζάκι, χαμάμ), γ) αντικείμενα καθημερινής χρήσης (φλιτζάνι, τσακμάκι, καπάκι, μαγκάλι, ναργιλές, τσάντα, κουβάς, ταβάς, ταψί, τσουβάλι), δ) ιδιότητες ανθρώπων (καραβανάς, μανάβης, μπακάλης, μουσαφίρης, νταγλαράς, τσοπάνος, νταντά, γουρσουζής, μαγκούφης, μπεκρής, σερσέμης, τζαναμπέτης, φουκαράς) κ.ά. Τέλος, πάρα πολλά επώνυμα Ελλήνων πολιτών αποτελούν κατασκευές λέξεων τουρκικής προέλευσης, όπως π.χ. Αϊβατζής –ίδης< bodur=μικρός, κοντός, Χαλβατζής< λατινικό comicus < αρχαιοελληνικό κωμικός), κολάζ (γαλλικό collage < λατινικό colla < αρχαιοελληνικό κόλλα), μπαλέτο (ιταλικό balletto < λατινικό ballare < αρχαιοελληνικό βάλλω=ρίχνω, απ' όπου το βαλλίζω=ρίχνω τα πόδια εδώ κι εκεί, χοροπηδάω, χορεύω), σενάριο (ιταλικό scenario < λατινικό scena < αρχαιοελληνικό σκηνή), και πολλές ακόμα εισέρχονται στο ελληνικό λεξιλόγιο θεωρούμενες ξενόφερτες, παρ' όλα αυτά μετά από μία πιο προσεκτική ματιά αντιλαμβανόμαστε ότι πρόκειται για λέξεις με ρίζα ελληνική. Έτσι, αυτές οι λέξεις στην πραγματικότητα επιστρέφουν στη γλώσσα από την οποία προήλθαν και συνιστούν τα λεγόμενα αντιδάνεια (Μπόγκας, 1951).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. Ιστορικά γεγονότα που συνέτειναν στη Διάδοση/Κυριαρχία της Αγγλικής Γλώσσας

Η σημαντική εξέλιξη και διάδοση της επιστήμης και των τεχνολογιών καθώς επίσης και η διαρκής ανάγκη κατονομασίας νέων λέξεων καθιστούν επιτακτική ανάγκη την δημιουργία νέων όρων. Η πιο ευρέως διαδεδομένη γλώσσα η οποία κυριαρχεί στις χώρες όχι μόνο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο και εμφανίζει συνεχώς νέα ορολογία σε όλους τους επιστημονικούς τομείς αποτελεί η αγγλική. Η αγγλική γλώσσα τις τελευταίες δεκαετίες έχει εξαπλωθεί τόσο λόγω κοινωνικοοικονομικών λόγων όσο και πολιτισμικών, διότι η επιτακτική ανάγκη για παγκόσμια επικοινωνία οδεύει σε συνεργασία της επιστημονικής κοινότητας με σκοπό την πρόοδο και την πολύπλευρη ευημερία (Παριανού,2007:91).

Η ελληνική γλώσσα έχει ήδη «ανοίξει» το λεξιλόγιό της και έχουν εισαχθεί σε αυτό αγγλικοί όροι, οι οποίοι δεν έχουν μεταφραστεί και παραμένουν ακόμη με την αγγλική ορολογία π.χ. Hardware, project (Παριανού, 2004:312). Ωστόσο, η αγγλική γλώσσα έχει κυριαρχήσει σε παγκόσμιο επίπεδο στην ιστορία των ιστορικών χρόνων γεγονός που υποδεικνύει την παγκόσμια διάδοσή της και την πανίσχυρη δύναμή της που παραμένει αναλλοίωτη στο χρόνο. Αρχικά, άποικοι της Αμερικής προκειμένου να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και να περιγράψουν τον κόσμο γύρω τους, υποχρεώθηκαν να δημιουργήσουν καινούριες λέξεις των αυτοχθόνων αμερικανικών όπως π.χ. ρακούν ή τοτέμ. Επίσης, σημαντικός σταθμός της κυριαρχίας της αγγλικής γλώσσας αποτέλεσε το κείμενο Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας το 1776, γραμμένο στην αγγλική γλώσσα από τον πολιτικό Jefferson. Αργότερα, ο John Adams δημιούργησε μια Αμερικανική Ακαδημία στο Κονγκρέσο των ΗΠΑ υποστηρίζοντας ότι «English is destined to be in the next and succeeding centuries more generally the language of the world than Latin was in the last or French is in the present age». Τα λόγια του προέδρου των ΗΠΑ επιβεβαιώθηκαν καθώς η αγγλική γλώσσα πλέον αποτελεί το μοχλό της παγκόσμιας κινητήριας δύναμης (Jones and Bradwell,2007:27).

Η αγγλική γλώσσα πλέον αποτελεί τη κυρίαρχη γλώσσα της Ευρώπης με την διαρκούς εισαγωγή νέων όρων στο λεξιλόγιό της. Χαρακτηριστικό της αγγλικής αποτελεί το γεγονός ότι στερείται αμιγώς ειδική αγγλική ορολογία με αποτέλεσμα να οδηγεί τους ερευνητές σε

ελληνικές και λατινικές δάνειες λέξεις ή στη χρήση όρων από την αγγλική κοινή γλώσσα. Συγκεντρωτικά θα επισημαίναμε ότι η χρήση λεξικών στοιχείων μπορεί να χωριστεί σε τρεις κατηγορίες: η πρώτη αφορά τη χρήση όρων που προέρχονται από την ελληνική ή λατινική γλώσσα, η δεύτερη αναφέρεται σε όρους από την αγγλική γλώσσα και η Τρίτη περιλαμβάνει συνδυασμό ελληνολατινικών και αγγλικών όρων (Παριανού,2004:307).

Στον αιώνα της παγκοσμιοποίησης που διανύουμε, η αγγλική γλώσσα θεωρείται σύμφωνα με τον Carlet ως υπερκεντρική γλώσσες, καθώς γύρω από αυτήν περιστρέφονται άλλες κεντρικές γλώσσες (γερμανική, γαλλική, κινέζικη) και ακολουθούν οι λοιπές περιφερειακές γλώσσες. Επομένως, θεωρείται αυτονόητο ότι οι υπόλοιπες γλώσσες εισάγουν ορολογίες στην αγγλική και λειτουργούν ως δίοδοι εισαγόμενης πληροφορίας και γνώσης. Η κυριαρχία της αγγλικής ενισχύεται τις δεκαετίες του 1980 και 1990 λόγω γεωπολιτικών μετακινήσεων του σχηματισμού της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και στη συνέχεια λόγω της κατάρρευσης του κουμμουνιστικού κινήματος. Έτσι, η αγγλική γλώσσα κυριαρχεί έναντι των άλλων και πλέον «επιβάλλει» νέους λεξιλογικούς, γραμματικού και συντακτικούς όρους στις άλλες γλώσσες (Παριανού,2004: 318-319).

Οι αποικιοκρατικές επεκτάσεις λοιπόν της Μεγάλης Βρετανίας, πρόσφεραν τη δημιουργία πολλών οικισμών όπου κατοικούσαν ομιλητές της αγγλικής γλώσσας σε κάθε γωνιά του κόσμου, διαμορφώνοντας με αυτό τον τρόπο τεράστια απήχηση της αγγλικής αποφέροντας με αυτό τον τρόπο την κυριαρχία της. Ένας επιπρόσθετος λόγος εξάπλωσης της αγγλικής αποτελεί η ανάδειξη των ΗΠΑ ως υπερδύναμη όπου κατά τον 20^ο αιώνα ενίσχυσε τη διάδοση της αγγλικής στις επιστήμες, στην τεχνολογία, στην οικονομία και στο εμπόριο (Graddol, 2000: 14). Κατά τα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η αγγλική γλώσσα χρησιμοποιείται ως μέσο προπαγάνδας βάση ενός σχεδίου δράσης του ευφυέστατου Αυστραλού Ρεξ – Λίπερ.

Ο ίδιος προσλήφθηκε το 1916 στο Υπουργείο Πληροφοριών και προχώρησε σε ένα σχέδιο κατατρόποσης της φασιστικής πληροφόρησης του Μουσολίνι και Χίτλερ, οι οποίοι οραματίζονταν την παγκόσμια κυριαρχία της γερμανικής γλώσσας. Έτσι το 1934 ιδρύεται το «Βρετανικό Συμβούλιο για τις σχέσεις με τις άλλες χώρες» το οποίο αποτελεί ανεξάρτητος οργανισμός, χρηματοδοτείται από το κράτος και αποτέλεσε τρόπος διδασκαλίας των αγγλικών. Το Βρετανικό Συμβούλιο επεδίωξε να προωθήσει την αγγλική γλώσσα μέσω της προβολής βρετανικών αρχών, ιδεών και ηθών με πειθώ. Ωα απόρροια των παραπάνω, τα βρετανικά γραφεία δημιουργήθηκαν σε περιοχές εξεχούσης στρατηγικής σημασίας όπως αποτελεί η Μέση

Ανατολή, όπου μέσω του Σουέζ γινόντουσαν οι συναλλαγές με τις αποικίες της Ασίας. Έως τα τέλη του Β' παγκοσμίου πολέμου η αγγλική γλώσσα κυριαρχεί παγκοσμίως και χιλιάδες άνθρωποι μιλούν στην εκμάθησή της. Η οικονομική πολιτική και τεχνολογική ανάπτυξη των ΗΠΑ στηρίζει την ίδρυση πανεπιστημίων παγκοσμίως και έτσι τη δεκαετία του 1960, 350 εκατομμύρια άνθρωποι σε ολόκληρη την υφήλιο μιλούσαν ήδη αγγλικά.

Οι μεγάλες τεχνολογικές και επιστημονικές επαναστάσεις κατά τον 18^ο αιώνα και ύστερα πραγματοποιήθηκαν σε χώρες αγγλόφωνες (Μεγάλη Βρετανία και ΗΠΑ), επιδεικνύοντας σε μεγάλο βαθμό ότι η διάδοση της γλώσσας επηρεάζεται από την τεχνολογία και την επιστήμη (Graddol,2000:30). Τέλος, η μορφολογική ανάλυση του λεξιλογίου της αγγλικής γλώσσας παρουσιάζει εύκολη συντακτική δομή και γραμματική, γεγονός που βοηθάει αρκετά την διδασκαλία και την εκμάθηση της σε σχέση με την εκμάθηση άλλων γλωσσών. Διαθέτει στο λεξιλόγιό της, λέξεις δανεισμένες από άλλες γλώσσες ώστε να θεωρείται απλή, στρωτή και εύπλαστη από τον ομιλητή/ομιλήτρια (Anglo-hellenic, n.d.)

4.2. Η Αγγλική ως παγκόσμια γλώσσα

Έχει παρατηρηθεί πως καθόλη τη διάρκεια των παγκοσμίων γεγονότων, διάφορες γλώσσες έχουν εδραιωθεί ή έχουν επεκταθεί εις βάρος άλλων, καμία όμως δεν είχε τόσες ευρείς συνέπειες σε παγκόσμιο επίπεδο όσο η Αγγλική γλώσσα. Η διάδοση και η εδραίωση της έχει τεράστιες συνέπειες στην επικοινωνία των ανθρώπων, στην οικονομία, στην επαγγελματική ζωή, στον πολιτισμό αλλά και στην εκπαίδευση. Η επιρροή της αγγλικής γλώσσας και η τεράστια απήχυσή της έχει διεθνή επίδραση καθώς αποτελεί το μέσο επικοινωνίας στον πολιτικό τομέα, στο διαδίκτυο, στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στην τεχνολογία, στις εμπορικές συναλλαγές κ.λπ. και γενικότερα σε μία παγκόσμια κοινότητα η οποία εξελίσσεται με ταχείς ρυθμούς μέσω της παγκοσμιοποίησης ή της ευρωπαϊκής ενοποίησης (Philispon,2003).

Κυρίαρχο ρόλο στη διάδοση της αγγλικής γλώσσας αποτελούν οι βρετανικές αποικίες που είχαν δημιουργηθεί σε διάφορες χώρες (ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία,=, κ.λπ.) οι οποίες παρόλο που δεν ανήκαν σε ευρωπαϊκά εδάφη χρησιμοποιούσαν την αγγλική γλώσσα για τη διευθέτηση των πολιτικών και οικονομικών θεμάτων που προέκυπταν ανάμεσα στην Ευρώπη και των παραπάνω χωρών, γεγονός που οδήγησε στην σπουδαία εξάπλωση της αγγλικής (Calvet,1987). Η εν λόγω γλώσσα έχει τεράστια απήχυση στην παραγωγή θεαμάτων και πληροφοριών και ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην πολύγλωσση Ευρώπη.

Σύμφωνα με τον Hamelink , το 80% των ταινιών προέρχονται από παραγωγές του χόλιγουντ ενώ το 2% των ταινιών είναι ευρωπαϊκής καταγωγής που προβάλλονται στη Βόρεια Αμερική (Hamelin,1994). Σπουδαίο ρόλο στην καθιέρωση της αγγλικής ως παγκόσμια γλώσσα συνέτεινε το γεγονός ότι ήταν η γλώσσα της υπερδύναμης που αναδείχθηκε μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ κυριαρχούσε παγκοσμίως, καθώς αποτελούσε το κέντρο του εμπορίου, η εξαγωγή των προϊόντων ξεκινούσε από εκεί με κυρίαρχη γλώσσα την αγγλική η οποία αποτελούσε το μέσο επικοινωνίας και έκφρασης επιθυμίας των αγαθών των καταναλωτών. Επιπρόσθετα, στις ΗΠΑ παρουσιάζεται έντονη τεχνολογική πρόοδος με αποτέλεσμα τα τεχνολογικά επιτεύγματα να συνδέονται με την αγγλική γλώσσα και να αποκτούν ευρεία απήχυση και σε ευρωπαϊκές χώρες. Η ανάπτυξη στον τεχνολογικό και οικονομικό χώρο είχε ως απόρροια τα γλωσσικά στοιχεία να εμφανίζονται με ταχύτατους ρυθμούς «βιομηχανικής παραγωγής» γεγονός που καθιστά αδύνατη τη προσπάθεια

αντικατάστασης όλων ή περισσότερων αγγλικών δανείων με νεολογισμούς μεταφραστικών δανείων (Hagege,1993).

Στην περίπτωση εισχώρησης δάνειων αγγλικών λέξεων, αρκετοί άνθρωποι μούνται στην αγγλική γλώσσα, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους, υιοθετούν νέες λέξεις στην καθημερινότητά τους, αποκτούν ευχέρεια στον λόγο τους και στη συνέχεια ανάλογα με το σκοπό που επιθυμούν έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν σε ανάλογα επιχειρηματικά βήματα επενδύοντας αντίστοιχα ποσά. Η παγκόσμια απήχηση της αγγλικής προσφέρει σημαντικό όφελος για κάθε Ευρωπαίο πολίτη που τη γνωρίζει, καθώς με τη χρήση της εν λόγω γλώσσας δύναται να επικοινωνήσει, να συζητήσει, να ανταλλάξει απόψεις, δραστηριοποιηθεί οικονομικά και επαγγελματικά με κάποιον συνομιλητή (Hagege,1993).

Η διεθνής αναγνωρισιμότητα της αγγλικής γλώσσας ευνοεί όχι μόνο την επίτευξη επικοινωνίας των ανθρώπων με διαφορετική μητρική γλώσσα αλλά και το κέρδος του κάθε ανθρώπου σε πολιτικοοικονομικό σκηνικό και τη δραστηριοποίησή του σε αυτό. Σύμφωνα με τον Ιάπωνα κοινωνιολόγο Yukio Tsuola με βάση «το πρότυπος διάχυσης της αγγλικής», η αγγλική γλώσσα συνδέεται με τον καπιταλισμό, τη μονογλωσσία (σταδιακή υποχώρηση άλλων μητρικών γλωσσών), με τον εξωαμερικανισμό, την ομογενοποίηση του παγκόσμιου πολιτισμού με τον γλωσσικό, πολιτισμικό και πληροφοριακό ιμπεριαλισμό καθώς και με την ιδεολογική παγκοσμιοποίηση, διεθνοποίηση, με την οικονομική εξέλιξη και τον εκμοντερνισμό της κάθε χώρας όπου λαμβάνονται υπόψη οι ποσοτικές τιμές ανάπτυξης με αποτέλεσμα να διογκώνεται το χάσμα μεταξύ εχόντων και μη εχόντων (Philipson,1999).

Στη σημερινή εποχή η σημασία εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας αποτελεί επιτακτική ανάγκη και βασικό πλεονέκτημα, καθώς βαδίζοντας σε έναν κόσμο διεθνούς ανάπτυξης και ανάδυσης γλωσσών ως παγκοσμίων, λόγω της εξέλιξης των Τ.Π.Ε., η αγγλική γλώσσα διαθέτει τα πρωτεία της παγκόσμιας *lingua franca* (Pawels,2011). Επιπλέον, οι διάφοροι χώροι εργασίας έχουν μετατραπεί σε πολυπολιτισμικοί και πολυγλωσσικοί και έτσι η κατάρτιση της αγγλικής γλώσσας στον επαγγελματικό χώρο να θεωρείται απαραίτητη. Τέλος, η αγγλική γλώσσα μάλιστα αποτελεί επίσημη γλώσσα επικοινωνίας σε πολλές πολυεθνικές με αποτέλεσμα η εκμάθησή της να πραγματοποιείται εντός του χώρου εργασίας ή κατά τη διάρκεια πρακτικής άσκησης (Newton and Kusmierczyk,2011). Ως απόρροια των παραπάνω μέχρι και σήμερα η αγγλική γλώσσα χρησιμοποιείται σε όλο τον κόσμο και είναι βέβαιο ότι θα συνεχίσει να το κάνει. Μέχρι το 2050, προβλέπεται ότι όλοι θα μιλούν άπταιστα αγγλικά, τα οποία ομιλούνται

από περισσότερους από 1,5 δισεκατομμύριο ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Είναι η μόνη επίσημη γλώσσα της Κοινοπολιτείας των Εθνών, μία από τις έξι επίσημες γλώσσες του ΟΗΕ και η γλώσσα πολλών άλλων διεθνών οργανισμών. Στην πραγματικότητα, είναι η πιο ευρέως ομιλούμενη ξένη γλώσσα και η δεύτερη πιο ευρέως ομιλούμενη μητρική γλώσσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι επιχειρήσεις, η πολιτική, η διπλωματία, η επικοινωνία, η εκπαίδευση, η έρευνα, η ψυχαγωγία και η τεχνολογία είναι μερικά μόνο παραδείγματα του πόσο ευρέως ομιλούνται τα αγγλικά σε όλο τον κόσμο.

4.3. Μορφές γλωσσικού δανεισμού από την Αγγλική γλώσσα

Υπάρχουν πολλές και διαφορετικές μορφές δανεισμού από την αγγλική γλώσσα. Ο πρώτος τρόπος ή μορφή δανεισμού είναι ο λαϊκός ή λόγιος δανεισμός. Το γλωσσικό περιεχόμενο που ανταλλάσσεται μεταξύ των λαϊκών στρωμάτων αναφέρεται ως «λαϊκός δανεισμός» (Παπαναστασίου, 2001). Σε αυτό το είδος εμπλέκονται κυρίως ομιλούμενες γλώσσες, με τους ομιλητές να προσαρμόζουν τις δάνειες λέξεις στα δικά τους φωνολογικά και μορφολογικά συστήματα. (Παπαναστασίου, 2001). Τις περισσότερες φορές, οι ίδιοι οι δανειολήπτες είναι αυτοί που καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις του υλικού δανείου. Ο γραπτός λόγος είναι η πιο σημαντική πηγή για να αντληθούν λεξικές μονάδες. Το γλωσσικό σύστημα της δανεισμένης γλώσσας μπορεί να αλλάξει στη νέα ρύθμιση ή οι λέξεις να παραμείνουν αναλλοίωτες.

Στη συνέχεια, εντοπίζεται η μορφή του άμεσου δανεισμού. Είναι δυνατόν να μιλάμε για «άμεσο δανεισμό» όταν ένας όρος εισάγεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που προφέρεται (Παπαναστασίου, 2001). Στην πραγματικότητα, όταν οι ορθογραφίες είναι πανομοιότυπες, έχουμε να κάνουμε με μια κατάσταση ορθογραφικής οικειοποίησης. Τα μεταφραστικά δάνεια προκύπτουν όταν τα άτομα εισάγουν νέους όρους και χρησιμοποιούν τους γλωσσικούς πόρους της μητρικής τους γλώσσας για να μεταφέρουν τις νέες έννοιές τους. Ένα από αυτά είναι ο όρος «ουρανοξύστης», που προέρχεται από την αγγλική φράση skyscraper [ουραν(ός) – ο + ξύς – της <sky (ουρανός) +scraper (το όργανο που ξύνει)]. Όταν δεν έχουμε ακριβή μετάφραση μιας λέξης από τη μια γλώσσα στην άλλη, μπορεί να λάβουμε ελεύθερο μεταφραστικό δάνειο (Χαραλαμπίκης, 1992). Μια υπάρχουσα μονάδα λεξικού μπορεί να μπορεί να εκτελεστεί ταυτόχρονα με μια νέα που έχει δανειστεί από το λεξικό μιας άλλης γλώσσας. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι ότι σε ένα συγκεκριμένο σημαίνον δίνεται ένα δεύτερο νόημα. Υπάρχει και ένα σημασιολογικό δάνειο που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Ο όρος "ποντίκι" στα αγγλικά πλέον αναφέρεται σε ένα εξάρτημα ή συσκευή υπολογιστή εκτός από ένα συγκεκριμένο είδος ποντικιού.

Σε καμία περίπτωση, όσα αναφέρονται παραπάνω δεν έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους. Όταν η λέξη "ποντίκι" χρησιμοποιείται για να αναφέρεται σε ένα εξάρτημα υπολογιστή, έχουμε να κάνουμε με ένα αποτέλεσμα δανεισμού ορθογραφίας. Το όνομα «ποντίκι» χρησιμεύει ως μια εξαιρετική απεικόνιση ενός σημασιολογικού και μεταφραστικού δανεισμού. Έπειτα, εντοπίζεται

ο διαχωρισμός μεταξύ προσαρμοσμένων και μη προσαρμοσμένων δανείων. Η σταδιακή ή ταχεία προσαρμογή δανείου λέξεων καθορίζεται κυρίως από μεταβλητές όπως ο χρόνος, η χρήση, η δημοτική ή η προέλευση της λέξης, οι φωνολογικές ομοιότητες μεταξύ των δύο γλωσσών, γλώσσα προέλευσης και γλώσσα υποδοχής και η απουσία συγκεκριμένων φράσεων για να ανταποκρίνονται στις σημασιολογικές απαιτήσεις στη γλώσσα δανειστή. Ακόμα κι αν η ίδια ποσότητα προσαρμογής δεν εμφανίζεται στη φωνολογία, τη μορφολογία ή τη σημασιολογία, αξίζει να τονιστεί. Οι άνθρωποι τείνουν να αλλάζουν τα δάνεια δημοφιλούς προέλευσης πολύ πιο εύκολα από τα λόγια, σύμφωνα με την κυρίαρχη συναίνεση. Όταν ένας δανεισμός ενσωματώνεται στη φωνολογία, τη μορφολογία και τη σημασιολογία μιας γλώσσας, θεωρείται προσαρμοσμένος. π.χ. ιδιωματικός, -ή, -ό <αγγλ. idiomatic, ολιστικός, -ή, -ό <αγγλ. holistic. Αυτά τα στοιχεία δανείου που δεν έχουν ενσωματωθεί πλήρως στο σύστημα σε φωνολογικό και μορφολογικό επίπεδο αναφέρονται ως "μη ανιχνευμένα". π.χ. Έθνικ<αγγλ. ethnic, σούπερ <αγγλ. super.

Εξαιτίας αυτού, το μορφολογικό υποσύστημα της Νέας Ελληνικής μπορεί να διατηρεί ένα μέτριο ποσό μορφολογικών στοιχείων που έχει δανειστεί από άλλες γλώσσες. Αν και ο δανεισμός μπορεί τώρα να ταξινομηθεί ως λεξιλογική κατηγορία (ρήμα, ουσιαστικό, επίθετο), εξακολουθεί να είναι αμετάβατος σε αυτό το στάδιο της βασικής προσαρμογής. π.χ. μενού <αγγλ. Menu. Επίθετα από την ομάδα κλιτικών περιπτώσεων της μετάβασης της γλώσσας στη δευτερεύουσα προσαρμογή βρίσκονται στις προσαρμοσμένες λεξικές ενότητες, οι οποίες καταδεικνύουν μορφολογική συμμόρφωση (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994). Έπειτα, παρατηρείται ένας διαχωρισμός μεταξύ δηλωτικών και μη δηλωτικών δανείων. Ως δηλωτικά χαρακτηρίζονται τα δάνεια, των οποίων ο δανεισμός δεν έχει προκύψει λόγω της άμεσης ανάγκης των ομιλητών για κάλυψη της έλλειψης ενός γλωσσικού συστήματος ως προς την απόδοση του σημαίνοντος και του σημαινόμενου. Ως επί το πλείστον πρόκειται για προϊόντα, για αντικείμενα, καθώς και για έννοιες που εισάγονται σε μια χώρα και είναι αναγκαία η απόδοση ονοματοδοσίας. π.χ. βίντεο <αγγλ. video, βατ <αγγλ. watt.

Σε πολλές περιπτώσεις, γίνεται λόγος για τις συνυποδηλωτικές έννοιες, τότε εκεί γίνεται φανερός και ο συναισθηματικός – ψυχολογικός παράγοντας του δανεισμού, όπου η χρήση του δανείου από τον ομιλητή γίνεται για λόγους κοινωνικής προβολής και γοήτρου π.χ. οκεί<αγγλ. okay (αντί του εντάξει), ριλαξάρω<αγγλ. Relax (αντί του ξεκουράζομαι).

Από την άλλη, μπορούμε να παρατηρήσουμε και τα αντιδάνεια, που αφορούν μία λέξη, η

οποία εισάγεται από μία γλώσσα, που είχε δανειστεί πρώτη από τα ελληνικά (Παπαναστασίου, 2001). Σημαντικό μέρος του κορμού των ελληνικών δανείων από την αγγλική αποτελούν κυρίως όροι που αναφέρονται σε επιστημονικά ζητήματα ή ζητήματα που σχετίζονται με κοινωνιολογικά και φιλοσοφικά ρεύματα. Το κοινό χαρακτηριστικό των παραπάνω είναι ότι προέρχονται από αντίστοιχες λέξεις της Αρχαίας Ελληνικής ή της Λατινικής που αρχικά σχηματίστηκαν ως δάνεια στα αγγλικά για να επιστρέψουν στη Νέα Ελληνική. Παράδειγμα αποτελεί ο βιορυθμός (ελληνικά), ο οποίος έχει προέλθει από τα αγγλικά «biorhythm», λέξη που είχαν δανειστεί από τα αρχαία ελληνικά (βίο-ρυθμός < βιορυθμός). Υπάρχει μια αντίληψη ότι αυτές οι φράσεις προέρχονται από αρχαίες ελληνικές πηγές, αν και στην πραγματικότητα είναι εντελώς εξωτερικές και μάλιστα λέξεις δανεισμένες από άλλες γλώσσες (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1985).

Ο δανεισμός έχει και την πτυχή του διεθνισμού όπου πρόκειται για λεξικές μονάδες που συναντώνται και σε άλλες γλώσσες. Πρόκειται για λέξεις που φαίνονται αρνητικές και ασήμαντες ως προς την εθνική καταγωγή και προέρχονται κατά κύριο λόγο από την ελληνική και τη λατινική γλώσσα. Υπάρχει μια σωρεία ορολογίας στα αγγλικά που έχουν την προέλευσή τους στα Νέα Ελληνικά. Εστιάζουμε σε όρους που έχουν μορφολογικά πολύπλοκα ή παράγωγα λεξικά μέρη. Αυτές οι λεξιλογικές μονάδες βρίσκονται κυρίως σε ελληνικά δάνεια από τα αγγλικά. Για παράδειγμα, παράγωγο όρο αποτελεί το επίθετο κυκλωνικός-ή-ό, προερχόμενο από το αγγλικό cyclonic = κυκλων-ικός.

Υπάρχουν οι λεξικές μονάδες που έχει δανειστεί η ελληνική από την αγγλική, οι οποίες διαχωρίζονται σε:

A) Κλιτές λεξικές κατηγορίες: ουσιαστικά, επίθετα και ρήματα

B) Άκλιτες λεξικές κατηγορίες: επιφωνήματα, επιρρήματα, ηχομιμητικές λέξεις.

Οι κλιτές λεξικές κατηγορίες ανήκουν στην πρωτογενή προσαρμογή, ενώ οι άκλιτες λεξικές κατηγορίες ανήκουν στη δευτερογενή προσαρμογή. Όσον αφορά τα ρήματα αυτά ανήκουν και εντάσσονται στη δευτερογενή προσαρμογή.

Τα ουσιαστικά που δανείζεται η νεοελληνική αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα μία σχετική αυτονομία. Επιπλέον, διακρίνονται σε:

- μονομορφηματικά

- πολυμορφηματικά.

Ένα μόρφημα είναι η λέξη πουλόβερ στα ελληνικά, ενώ αντίθετα, στα αγγλικά πρόκειται για μία λέξη σύνθετη (<αγγλ. pullover). Αντίστοιχες λέξεις είναι οι λέξεις ριμέικ <αγγλ. remake ή τζάκποτ<αγγλ. Jackpot. Άλλα ουσιαστικά αποτελούνται από δύο μορφήματα, δηλαδή δύο λέξεις και στις δύο γλώσσες, όπως π.χ. παραψυχολογ-ία (λόγ. <αγγλ. Parapsychology< para- = παρα- + psychology = ψυχολογία), ραδιοτηλέφων-ο (λόγ. <αγγλ. Radiotelephone<radio- = ραδιο- + telephone = τηλέφωνο). Κάποια ουσιαστικά δεν προσαρμόζονται, καθώς παραμένουν άκλιτα, όπως π.χ. μίντια<αγγλ. media, μόντεμ <αγγλ. modem, ντραμς <αγγλ. drums πληθ. της λέξης drum 'τύμπανο'. Άλλα μορφήματα, που ανήκουν στην κατηγορία των δανείων, εισάγονται στην ελληνική, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για δύο σημαινόμενα, όπως π.χ. τζαζ < αγγλ. Jazz. Στα ελληνικά, ο όρος τζαζ χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει έναν άνθρωπο, του οποίου η συμπεριφορά δεν είναι κοινωνικά παραδεκτή.

Υπάρχει μια σειρά από άκλιτα ουσιαστικά που δεν έχουν συμπεριληφθεί στο μορφολογικό σύστημα της Νέας Ελληνικής λόγω της παρουσίας τους στα λήμματα. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει ότι βρίσκονται στα αρχικά στάδια προσαρμογής και έχουν συμπεριληφθεί μόνο σε μία κατηγορία λέξεων π.χ. βίντεο <αγγλ. video, γιοτ <αγγλ. yacht, ηλεκτροσόκ <αγγλ. electroshock. Ορισμένα ουσιαστικά έχουν τεκμηριωθεί ότι καταδεικνύουν στα νέα ελληνικά δύο είδη, το ένα κλιτό και το δεύτερο σύμφωνα με το κλιτικό παράδειγμα της αγγλικής π.χ. μπαρ και μπαρς<αγγλ. bar, φιλμ και φιλμς<αγγλ. film. Το γένος, ο αριθμός και η πτώση είναι πλέον παρόντα στα νεοελληνικά ουσιαστικά, χάρη στην πλήρη προσαρμογή τους στο κλιτικό σύστημα π.χ. φρικιό το <αγγλ. freak, φαλλοκράτης ο <αγγλ. phallocrat.

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα παραδείγματα αυτού είναι η εμφάνιση νεολογισμών που, αν και δανείζονται από άλλες γλώσσες, οφείλουν πολλά στις αρχαίες ελληνικές ρίζες. Αυτός ο βαθμός προσαρμογής στα ελληνικά τους δίνει την εμφάνιση ότι είναι εξ ολοκλήρου ελληνικής καταγωγής και όχι απλώς δανεικές λέξεις. Ασχολούνται σε μεγάλο βαθμό με την ορολογία από διάφορους τομείς της επιστήμης, της ιατρικής και της τεχνολογίας, καθώς και έννοιες με έμφαση στις ανθρωπιστικές επιστήμες και τη φιλοσοφία. Παραδείγματα για τέτοια δάνεια και όρους είναι οι λέξεις: τηλέφωνο <αγγλ. telephone, ραδιοτηλεσκόπιο<αγγλ. radiotelescope, εξωκάρπιο<αγγλ. exocarpe. Σχετικά με την κλίση των ουσιαστικών συμπεραίνουμε ότι υπάρχουν δάνεια και στα τρία γένη. Αυτά που είναι ακόμη αμετάβατα μπορούν να διακριθούν από εκείνα που έχουν προχωρήσει στο στάδιο της δευτερεύουσας προσαρμογής, όπως φαίνεται

στις κλιτικές περιπτώσεις των αποκλειστικά νεοελληνικών λεξιλογικών ενοτήτων. Παρακάτω παραθέτονται παραδείγματα δανεισμών επιθέτων της ελληνικής από την αγγλική κατά τάξη επιρρημάτων (Ράλλη, 2007). Παρατηρούμε, ωστόσο, ότι στην πλειονότητα των δανείων τα ουδέτερα παραμένουν ουσιαστικά δυσδιάκριτα.

Στο στάδιο της πρωτογενούς προσαρμογής, όταν ένα ουσιαστικό εμπίπτει σε γραμματική κατηγορία, αποκτά γένος (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994). Στη συνέχεια, στο δεύτερο στάδιο, γίνεται ένα κεκλιμένο στοιχείο και αποτελεί μέρος ενός κλιτικού παραδείγματος. Στις εξής κλιτικές τάξεις, μπορούν να καταταχθούν τα κλιτά ουσιαστικά (Ράλλη, 2005):

- 1η Κλιτική Τάξη: σε αυτή κατατάσσονται αρσενικά και θηλυκά, που δεν έχουν αλλομορφική ποικιλία στο θέμα: π.χ. ο γεροντολόγος, ο δαρβινισμός.
- 2η Κλιτική τάξη, σε αυτή κατατάσσονται αρσενικά και θηλυκά, που έχουν την ίδια αλλομορφική ποικιλία, καθώς και κλιτικά επιθήματα, π.χ. ο βόας
- 3η Κλιτική τάξη, σε αυτήν κατατάσσονται θηλυκά που έχουν την ίδια αλλομορφική ποικιλία, καθώς κλιτικά επιθήματα: π.χ. η αναισθησιολογία.
- 4η Κλιτική τάξη, σε αυτή κατατάσσονται αρχαιοπρεπή θηλυκά, με ποικιλία στη γενική (π.χ. -ης / -έως): π.χ. η βιοσύνθεση, η αντιβίωση.
- 5η Κλιτική τάξη, σε αυτή κατατάσσονται ουδέτερα που λήγουν σε -ο και δεν έχουν αλλομορφία: π.χ. το δολάριο.
- 6η Κλιτική τάξη, σε αυτή κατατάσσονται ουδέτερα που δεν έχουν αλλομορφία: π.χ., το τζιμάνι, το μπλόκι.
- 7η Κλιτική τάξη, σε αυτή κατατάσσονται ουδέτερα που είναι αρχαιοπρεπή και λήγουν σε -ος: π.χ., το βένθος.
- 8η Κλιτική τάξη, σε αυτή κατατάσσονται ουδέτερα που έχουν συστηματική θεματική αλλομορφία, όπως: π.χ. το πολύλημμα, το λέξημα. Από τα δάνεια που είναι ουσιαστικά, παράγονται τόσο ουσιαστικά, όσο και επίθετα και ρήματα, καθώς και επιρρήματα.

Α. Παράγωγα ουσιαστικά, που παράγονται από ουσιαστικά

1. –άκιας: κομπουτερ-άκιας<κομπιούτερ
2. –ουχος: νταμπλούχος <νταμπλ
3. –ας: κομπουτερ-άς<κομπιούτερ (επαγγελματικό επίθημα)
4. –ερης: μπουλντοζ-έρης<μπουλντόζα (επαγγελματικό επίθημα)
5. –αρα: ματσ-άρα <ματς (μεγεθυντικό επίθημα)
6. –ης: λινोटύπ-ης <λινοτυπ-ία
7. –ίστας/-ιστρια: ντραμ-ίστας<ντράμς, πεντικιουρ-ίστας/πεντικιουρ-ίστρια<πεντικιούρ
8. –οσντόκ-ος<ντοκ, παραψυχολόγ-ος<παραψυχολογ-ία
9. –ουλης/- ούλα: μπεμπ-ούλης <μπέμπ-ης/μπεμπ-ούλα <μπέμπ-α

B. Παράγωγα επίθετα που παράγονται από ουσιαστικά

Με το επίθημα –ικ(ος) – τονισμένο ή άτονο παράγονται τα επίθετα από τα δάνεια ουσιαστικά, ενώ, επιπλέον, χρησιμοποιούνται και άλλες καταλήξεις, όπως π.χ.:

1. –ικος: καουμπό –ικ(ος, η, -ο) <καουμπό-ης (άτονο επίθημα)
2. –ικος: αλλομορφ-ικ(ός -ή -ό) <αλλόμορφ-ο, κομπλεξ-ικ(ός, -ή, -ό) <κόμπλεξ
3. –ης/-ίσσα: αρχαιολάτρ-ης/αρχαιολάτρ-ισσα<αρχαιολατρία
4. –ούχος: κορτιζον-ούχ(ος, -α, -ο) <κορτιζόν-η
5. –ενιος: αλουμιν-ένι(ος, -α, -ο) <αλουμίν-ιο
6. –ίστικος: δρακουλ-ίστικ-ος<δράκουλ-ας
7. –ακός: κολεγι-ακ(ός, ή, ό) <κολέγι-ο
8. –άτος: σουινγκ-άτος<σουίνγκ
9. –ικός: λινοτυπ-ικ(ός -ή -ό) <λινοτυπ-ία (τονισμένο επίθημα)

Γ. Επιθήματα ρημάτων που παράγονται από ουσιαστικά

Όταν παράγονται ρήματα από δάνεια ουσιαστικά, ως επί το πλείστον, χρησιμοποιείται το επίθημα -άρω:

–αρω: σκορ-άρω <σκορ, στρεσ-άρω <στρες,

ενώ, ακόμη, σε κάποιες περιπτώσεις, χρησιμοποιείται και η κατάληξη -ω:

–ω: τηλεφων-ώ <τελέφων-ο

Τα επίθετα, από την άλλη πλευρά, είναι λιγότερα από τα ουσιαστικά, καθώς δεν μεταφέρουν την ατομικότητα των ουσιαστικών. Ο βαθμός στον οποίο τα ελληνικά επίθετα που λαμβάνονται από τα αγγλικά έχουν προσαρμοστεί στο μορφολογικό υποσύστημα της γλώσσας μπορεί να χωριστεί σε δύο μεγάλες ομάδες μορφολογικά. Τόσο ως άκλιτα δάνεια όσο και ως αφομοιούμενα επίθετα από τη γραμματική. Φαίνεται ότι και οι δύο ομάδες είναι ως επί το πλείστον κωδικοποιημένα λεξικά συστατικά. Λόγω του ότι δεν ταιριάζουν στο νεοελληνικό μορφολογικό επίπεδο, τα αόριστα επίθετα δεν πληρούν τα κριτήρια συμφωνίας ως προς το φύλο, τον αριθμό και τη σειρά εμφάνισης. Δεν υπάρχει γραμματική συμφωνία μεταξύ του φύλου, του αριθμού ή της πτώσης για τα επίθετα σε αυτό το πρώιμο στάδιο της μορφολογικής προσαρμογής π.χ. σούπερ <αγγλ. Super. γιούνισεξ<αγγλ. unisex, χακί <αγγλ. khaki. Τα περισσότερα δάνεια επιθέτων, ωστόσο, βασίζονται στο ελληνικό μορφολογικό σύστημα και δημιουργούν τα τρία γένη και κλιτικές περιπτώσεις άλλων επιθέτων (Ράλλη, 2005).

Η πλειοψηφία αυτών των όρων έχουν την προέλευσή τους στην αρχαία ελληνική επιστήμη και τεχνολογία, η οποία χρησιμοποιήθηκε για την ονομασία των στοιχείων που σχετίζονται με την εστίαση κάθε κλάδου. Με τη σειρά της, η ελληνική γλώσσα υιοθετεί και προσαρμόζει τις περισσότερες από αυτές τις λέξεις στην ελληνική γραμματική.

Παίρνουμε επίθετα, ουσιαστικά, ρήματα και επιρρήματα από τα επίθετα δάνεια. Το επίθημα μπορεί να είναι τονισμένο ή χωρίς τονισμό.

A. Επιθήματα επιθέτων που παράγονται από επίθετα

1. -ικ(ος): αγγλικαν-ικ(ός,-ή,-ό) <αγγλικαν-(ός, -ή, -ό)

B. Επιθήματα ουσιαστικών που παράγονται από επίθετα

–ισμ(ος): σνομπ –ισμ-ός<σνομπ, ιδιωματ-ισμ-ό ς< ιδιωματ – ικ-(ός -ή –ό),

–ης/-ρια: πατερναλιστ-ής /πατερναλίστ-ρια< πατερναλιστ-ικ- (ός -ή –ό),

–αρία: σνομπ-αρία<σνομπ,

–οτητα: σπασμωδικότητα <σπασμωδικ-(ός -ή –ό),

–ία: ομοιοθερμ-ία <ομοιόθερμ-(ος -η –ο)

Γ. Επιθήματα ρημάτων από επίθετα

1. –αρω φουλάρω <φουλ, σνομπ <σνομπάρω

Δ. Επιθήματα επιρρημάτων που παράγονται από επίθετα.

Κάποια επιρρήματα σχηματίζουν με δύο επιθήματα ταυτόχρονα διπλούς τύπους (-α, -ως):

1. –ά: ορμονικ-ά <ορμονικ- (ός -ή -ό), εθνοκεντρικ-ά <εθνοκεντρικ- (ός -ή -ό),
2. –ως: σπασμωδικ- ά /σπασμωδικ – ώς<σπασμωδικ- (ός -ή -ό), παρενθετικ-ά/παρενθετικ-ώς<παρενθετικ-(ός -ή -ό),

Ο δανεισμός των ρημάτων είναι απλός, αρκεί οι δανεικές λεξιλογικές μονάδες να τροποποιηθούν στο ελληνικό μορφολογικό σύστημα και στη συνέχεια να δοθεί ένα επίθημα για να γίνουν ενεργητικά ρήματα. Δεδομένου ότι το νεοελληνικό ρήμα πρέπει να αντικατοπτρίζει μορφολογικά τον αριθμό, το πρόσωπο και τη μορφή του ρήματος, αυτό είναι κρίσιμο. Τα επίθετα και τα ουσιαστικά μπορούν να δημιουργηθούν από ένα μικρό υποσύνολο δανεικών ρημάτων, αν και αυτό δεν ισχύει για όλα. Για την παραγωγή ουσιαστικών, ως επί το πλείστον, χρησιμοποιούνται τα εξής επιθήματα:

1. –μα: χρησιμοποιείται στην παραγωγή ουσιαστικού από τα ρήματα που λήγουν σε –άρω: σκανάρισ-μα <σκανάρ-ω, ραδιοτηλεγράφη-μα <ραδιοτηλεγραφ-ώ (αλλόμορφο ραδιοτηλεγράφη), τσεκάρισ-μα <τσεκάρ-ω (αλλόμορφο, τσεκάρις -),
2. –τή(ς): ραδιοτηλεγραφή - τής <ραδιοτηλεγραφ-ώ (αλλόμορφο, ραδιοτηλεγράφη)

Για την παραγωγή των επιθέτων, χρησιμοποιούνται τα εξής επιθήματα:

1. –(τός): σπινταρισ-τ-ός, -ή, -ό <σπιντάρω (αλλόμορφο, σπιντάρις -) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994).

Όταν εισπνέεται μια χημική ουσία (αρνητικός δείκτης) ή κάποιος δακρύζει, δημιουργείται ένας θόρυβος με τη μύτη που ονομάζεται «σνιφ», μια φωνητική φράση στα ελληνικά. Από αυτή τη λέξη προέρχονται το ρήμα «σνιφ-άρω» και το ουσιαστικό «σνιφάρ-ισμα». Τέτοιες λεξιλογικές μονάδες είναι ασυνήθιστες στο λεξικό της γλώσσας υποδοχής επειδή είναι δύσκολο να εισαχθούν από πραγματολογική, ψυχολογική και κοινωνική άποψη. Δεν

υπάρχουν πολλά δανεικά επιρρήματα στο λεξιλογικό υλικό. Καθώς η δυσκολία προσαρμογής τους στα ελληνικά μορφολογικά δεδομένα και η επιρροή πραγματικών, κοινωνικών και ψυχολογικών στοιχείων είναι μόνο μερικοί από τους πολυάριθμους λόγους για τους οποίους η νέα ελληνική χρησιμοποιεί σχετικά λίγα από αυτά τα δάνεια. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να δημιουργηθούν επιρρήματα από άλλες δανειακές μονάδες ή από το υπάρχον εκτενές ελληνικό λεξιλόγιο ως βάση, αναπληρώνοντας αυτό το κραυγαλέο έλλειμμα.

Συμπερασματικά, κατά το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού από την αγγλική η πλειοψηφία των δάνειων προέρχεται από το λεξικό δανεισμό, γεγονός που θεωρείται φυσιολογικό εάν αναλογιστεί κανείς ότι η μορφή δανεισμού πραγματοποιείται σε επιφανειακή μορφή και δεν επιδρά καταλυτικά στο γλωσσικό σύστημα και στη δομή της γλώσσας. Επιπλέον γίνεται αντιληπτό ότι οι περισσότερες αλλαγές γίνονται στα ουσιαστικά των δάνειων λέξεων που προσαρμόζονται στο ελληνικό λεξιλόγιο έναντι των επιθέτων και των επιρρημάτων. Η σύνθεση στα νέα ελληνικά είναι στενά συνδεδεμένη με την επίδραση της αγγλικής γλώσσας, ενώ γίνεται κατανοητό πόσο καλά έχουν ενσωματωθεί και κωδικοποιηθεί τα λεξιλογικά δάνεια στα διάφορα υποσυστήματα μιας γλώσσας. Πρόκειται για ένα φαινόμενο στο οποίο τουλάχιστον δύο θέματα συνδυάζονται για να παράγουν περίπλοκες μορφολογικές δομές (Ράλλη, 2005 και Ξυδόπουλος, 2008).

4.4. Η περίπτωση των Greeklish

Η λέξη «Greeklish» σημαίνει συνδυασμός της ελληνικής και της αγγλικής γλώσσας (Greek – lish) και παραπέμπει στην μεταγραφή της ελληνικής χρησιμοποιώντας το ελληνικό αλφάβητο. Ο όρος Greeklish γνωστός και ως Λατινοελληνικά αφορά τη γραπτή μορφή ηλεκτρονικής επικοινωνίας όπου ο χρήστης καταγράφει ελληνικού όρους με τη χρήση του λατινικού αλφαβήτου, δηλαδή αφορά τη χρήση της ελληνικής γλώσσας έχοντας ως βάση το λατινικό αλφάβητο (Crystal, 2003). Τα Greeklish αποτελούν κύριο τρόπο επικοινωνίας των χρηστών στα ηλεκτρονικά κυρίως μέσα και ειδικότερα σε περιβάλλοντα όπου το ελληνικό αλφάβητο θεωρείται τεχνικώς αδύνατο ή δυσκίνητο. Την χρήση των Greeklish την συναντάμε κυρίως στο διαδίκτυο και στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, σε φόρουμ επικοινωνίας, στο Internet Relay Chat, στο instant messaging (πρόγραμμα ανταλλαγής μηνυμάτων) καθώς και σε μηνύματα κινητού τηλεφώνου.

Επιπλέον τα Greeklish χρησιμοποιούνται και από δίγλωσσους ομιλητές και υποδηλώνουν την ελληνική γλώσσα σε συνδυασμό αγγλικών λέξεων ή το αντίστροφο (Βαλασσάκης, 2001). Πρόκειται για έναν δημοφιλή τρόπο πληκτρολόγησης ελληνικών λέξεων λόγω της εύκολης και γρήγορης πληκτρολόγησης στην περίπτωση που δεν διατίθεται ελληνική γραμματοσειρά (Tsourakis and Digalakis, 2007). Σύμφωνα με αρκετές μελέτες, έχει διαπιστωθεί ότι οι ελληνόφωνοι χρήστες έχουν χρησιμοποιήσει τα Greeklish τουλάχιστον μία φορά ως μέσο επικοινωνίας ηλεκτρονικής διεύθυνσης (Androutsopoulos, 1999). Ταυτόχρονα πάνω από το 50% των χρηστών άνω των 35 ετών θεωρούν τα Greeklish ως αναγκαίο κακό στην καθημερινή χρήση του υπολογιστή.

Μια άλλη σημαντική πτυχή αυτού του φαινομένου αφορά την αναγνωστική τους δυσκολία. Πιο συγκεκριμένα, έχει διαπιστωθεί ότι η ανάγνωση κειμένου γραμμένο στα Greeklish, απαιτεί τουλάχιστον 40% περισσότερο χρόνο προσπάθειας ανάγνωσης από το να διαβάσει κανείς το ίδιο κείμενο σε απλά ελληνικά, ακόμη και για έμπειρους χρήστες των Greeklish (Tseliga, 2003). Η μετατροπή των ελληνικών σε Greeklish και αντίστροφα, δηλαδή η μεταγραφή γίνεται με βάση τρεις διαφορετικές κατηγορίες ταξινόμησης:

1. Ταξινόμηση με βάση την ηχητική ομοιότητα σε σχέση με το αντίστοιχο ελληνικό γράμμα, δηλαδή το ελληνικό (θ), αποδίδεται ως (th) και ο δίφθογγος (α) αποδίδεται ως (e).

2. Ταξινόμηση με βάση ομοιότητες ελληνικών και σχηματισμού λατινικών γραμμάτων, δηλαδή τη χρήση του αριθμού (8) για το γράμμα (θ) και το αγγλικό γράμμα (w) για το ελληνικό φώνημα (ω)
3. Ταξινόμηση με βάση τις ομοιότητες στη διάταξη του πληκτρολογίου, δηλαδή (u) αντί του γράμματος (θ) , το (c) για το αντίστοιχο γράμμα (ψ) και το (j) για το αντίστοιχο γράμμα (ξ) (Chalamandaris et al, n.d.)

Η μεταγραφή των ελληνικών γραμμάτων της αλφαβήτου σε μορφή Greeklish με τη χρήση λατινικών χαρακτήρων ή αριθμών παρουσιάζεται ως εξής:

A/α→A/a B/β→B/b, Γ/γ→G/g Δ/δ→D/d, nt Ε/ε→E/e Ζ/ζ→z Η/η→H, I/h, n, i Θ/θ→U/ u, th ,8 , 9	I/ι→I/i Κ/κ→K,C/k,c Λ/λ→L/l Μ/μ→M/m Ν/ν→N/n Ξ/ξ→Ks, 3 Ο/ο→O/o Π/π→P/p	P/ρ→R/r Σ/σ→S/ s,w Τ/τ→T/t Υ/υ→U,Y,I/ u,y,i Φ/φ→F/ f, ph Χ/χ→H,X/ h, x, ch Ψ/ψ→C/ c, ps Ω/ω→W,O,V/ w,o,v
--	--	---

Η χρήση των Greeklish δεν υπακούει σε συγκεκριμένους κανόνες αλλά προσαρμόζεται με βάση τις ατομικές ανάγκες και την προσωπική χρήση του καθενός, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την ορθογραφική ποικιλιότητα και τις αλλαγές στη γραφή τους (Ανδρουτσόπουλος,1999):

1. Δημιουργείται μία σύντμηση λέξεων με αποτέλεσμα την δημιουργία «συντομογραφιών» των αντίστοιχων ελληνικών λέξεων: *tespa* για το *τέλος πάντων*, *dld* για το *δηλαδή*
2. Επικρατεί η φωνητική γραφή και αποκλίνει η ορθογραφία της ελληνικής: *ine* για το *είναι*, *sizitisi* αντί *συζήτηση*
3. Παραλείπεται ο τονισμός επειδή χρησιμοποιείται στο λατινικό αλφάβητο: η λέξη *pote* δεν είναι εύκολα διακριτή εάν εννοείται η λέξη *πότε* ή *ποτέ*, παρά μόνο εάν γίνει κατανοητό μέσα από τα συμφραζόμενα
4. Χρησιμοποιείται το λατινικό ερωτηματικό (?) έναντι του ελληνικού (;)
5. Τα ελληνικά γραφήματα της ελληνικής αποδίδονται με μονά γραφήματα: το *ω* ως *w*, *ο*, *ν* , το *θ* ως *th*, *u*, *8*

Ωστόσο, η χρήση των Greeklish ανεξαρτήτως των λόγων που παγιώθηκαν στο ελληνικό αλφάβητο, έχουν εδραιωθεί στο ελληνικό λεξιλόγιο και στην επικοινωνία των ομιλητών συνειδητά ή μη. Η χρήση των Greeklish δεν χρησιμοποιείται μόνο από συγκεκριμένες κοινωνικές ή ηλικιακές ομάδες αλλά αφορά ένα ευρύ φάσμα ατόμων εξαρτώμενου του φύλου, της ηλικίας, της μόρφωσης, του επαγγέλματος, της κοινωνικής ομάδας και της προέλευσης.

4.5. Γλωσσικά δάνεια και αντιδάνεια από την Αγγλική γλώσσα

Η επαφή της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική είχε ήδη ξεκινήσει πριν την επανάσταση του 1821 και υπέστη εντονότερη μετά την απελευθέρωση, όταν μεγάλος ταξιδιωτών, επιστημόνων και αρχαιολόγων ταξιδεύουν στον ελλαδικό χώρο και ενσωματώνονται στην ελληνική κουλτούρα. Η αποικιοκρατία και η βιομηχανική επανάσταση συνέβαλαν στην επίσης έντονη εισαγωγή νέων προτύπων, ιδεών και τάσεων. Στη συνέχεια, ο αριθμός των λεξικών δανείων αυξάνεται όλο και περισσότερο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με τη διάδοση των σπορ και καθημερινών αναγκών αγγλοσαξονικής προέλευσης,

Μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, η αναδυόμενη δύναμη στη γλώσσα καθίσταται η αγγλική με Βρετανικά και Αμερικανικά χαρακτηριστικά. Η ραγδαία εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, η εισαγωγή νέων προϊόντων αλλά και οι ευνοϊκές πολιτικές σχέσεις τόσο με το Ηνωμένο Βασίλειο όσο και στις ΗΠΑ υποστηρίζουν την εισαγωγή νέων δανείων όρων. Αρκετές μεταναστεύσεις προς τις πόλεις της Αμερικής πραγματοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα επιστρέφοντας στην Ελλάδα οι μετανάστες να μεταφέρουν ένα αρκετά εμπλουτισμένο δάνειο λεξιλόγιο το οποίο χρησιμοποιείται έως και σήμερα σε όλους τους τομείς της κοινωνίας (Γεωργακοπούλου και Γούτσος 1999).

Σύμφωνα με τον Χατζησαββίδη (1999) καταγράφονται δύο διαφορετικές περίοδοι εισαγωγής δανείων λεξιλογικών στοιχείων από την αγγλική στην νεοελληνική. Η πρώτη περίοδος αφορά την «πολιτικοοικονομική ανάπτυξη» των ΗΠΑ και η δεύτερη περίοδος προσδιορίζεται μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο όπου εντάσσονται αρκετά σημασιολογικά και εννοιολογικά δάνεια από τον χώρο του αθλητισμού, της τεχνολογίας, της επιστήμης, της τέχνης, της εκπαίδευσης, της διασκέδασης, της οικονομίας. Οι επιρροές της αγγλικής γλώσσας προς την ελληνική όπως έχει ήδη αναφερθεί καθίστανται αρκετά έντονες με ιδιαίτερο αντίκτυπο όχι μόνο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων αλλά και στους πρόποδες της τεχνολογίας, της επιστήμης, της πολιτικής, της εκπαίδευσης, της μόδας, της μουσικής, των επαγγελμάτων, των τροφίμων. Πρόκειται για δάνειες και αντιδάνειες λέξεις τις οποίες χρησιμοποιούμε σε όλους τους παραπάνω τομείς και έχουν ενσωματωθεί το ελληνικό λεξιλόγιο κατά διαστήματα. Ακολουθεί η παρουσίαση δανείων και αντιδανείων λέξεων.

Πολιτικός λόγος:

Ο πρώην πρωθυπουργός Ο πρώην πρωθυπουργός και καθηγητής κ. Ξενοφών Ζολώτας είχε εκφωνήσει δυο λόγους στην Ουάσινγκτον (στις 26 Σεπτεμβρίου και στις 2 Οκτωβρίου 1959), οι οποίοι έμειναν μνημειώδεις χρησιμοποιώντας λέξεις στην αγγλική γλώσσα με ελληνική καταγωγή. Το ακροατήριό του αποτελούσαν οι σύνεδροι της Διεθνούς Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και δεν αντιμετώπισαν τότε κανένα πρόβλημα στην κατανόηση του προφορικού κειμένου που ανέγνωσε ο Έλληνας καθηγητής. Ακολουθούν 2 αποσπάσματα των λόγων του στις 26/09/1957 και 02/10/1959 (Μηχανή του Χρόνου, χ. χ.)

26/09/1957

«Kyrie, I eulogize the archons of the Panethnic Numismatic Thesaurus and the Ecumenical Trapeza for the orthodoxy of their axioms, methods and policies, although there is an episode of cacophony of the Trapeza with Hellas. With enthusiasm we dialogue and synagonize at the synods of our didymous organizations in which polymorphous economic ideas and dogmas are analyzed and synthesized. Our critical problems such as the numismatic plethora generate some agony and melancholy»

Μετάφραση

«Κύριοι, εγώ ευλογώ τους άρχοντες του Πανεθνικού Νομισματικού Ταμείου και της Οικουμενικής (Παγκόσμιας) Τράπεζας για την ορθοδοξία των αξιωμάτων, των μεθόδων και των πολιτικών τους, αν και υπάρχει ένα επεισόδιο, μια στάση κακοφωνίας της Τράπεζας με την Ελλάδα. Με ενθουσιασμό συνδιαλεγόμαστε και συναγωνιζόμαστε στις συνόδους των δίδυμων οργανισμών στους οποίους πολύμορφες οικονομικές ιδέες και δόγματα αναλύονται και συνθέτονται. Τα πιο σημαντικά μας προβλήματα όπως ο νομισματικός πληθωρισμός , δημιουργούν κάποιου είδους αγωνία και μελαγχολία»

02/10/1959

«Kyrie, It is Zeus' anathema on our epoch (for the dynamism of our economies) and the heresy of our economic method and policies that we should agonize the Skylla of nomismatic plethora and the Charybdis of economic anaemia. It is not my idiosyncrasy to be ironic or sarcastic but my diagnosis would be that politicians are rather cryptoplethorists.»

Μετάφραση

«Κύριοι, Είναι Διός ανάθεμα στην εποχή μας (για το δυναμισμό των οικονομικών μας) και αίρεση των οικονομικών μας μεθόδων και πολιτικών το ότι θα φέρναμε σε αγωνία τη Σκύλα του νομισματικού πληθωρισμού και τη Χάρυβδη της οικονομικής μας ανααιμίας. Δεν είναι στη δική μου ιδιοσυγκρασία να είμαι ειρωνικός ή σαρκαστικός , αλλά η διάγνωσή μου θα ήταν ότι οι πολιτικοί θα είναι μάλλον κρυπτοπληθωριστές»

Επιπλέον δάνειες λέξεις που χρησιμοποιούνται στον τομέα της οικονομίας της ελληνικής γλώσσας αποτελούν: Alpha bank, Eurobank, Millennium Bank, Proton Bank ... Credit card Credit control Day-to-day management Default, selective default Dow Jones Financial times Fitch ratings Haircut Hedge funds Qatar holdings Spreads Standard and Poor's Wall Street

Τομέας Ιατρικής:

Παρόμοια ομιλία, παρουσιάζονται από τον καθηγητή ορθοπεδικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Παναγιώτη Σουκάκο ο οποίος κατά τη διάρκεια του 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Ορθοπεδικής απευθύνθηκε στο ακροατήριό του, μιλώντας αγγλικά χρησιμοποιώντας όμως λέξεις που προέρχονται από την ελληνική γλώσσα (Θέρμου,2010):

«The Hellenic orthopedic physicians, have synchronized their dynamism and energy with the European Organization of Orthopedics and Traumatology, to generate this symbiotic and not ephemeral synthesis of charismatic, academic scholars, and are enthusiastic with the atmosphere of euphoria and analogous ecstasy in Dodecanisa, Rodos»

Μετάφραση

«Οι Έλληνες Ορθοπεδικοί έχουν συγχρονίσει τον δυναμισμό και την ενέργεια τους με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ορθοπεδικής και Τραυματολογίας για να πράξουν αυτή τη συμβιωτική και όχι εφήμερη σύνθεση χαρισματικών, ακαδημαϊκών λογίων ,και είναι ενθουσιασμένοι με την ατμόσφαιρα ευφορίας και ανάλογης έκστασης στα Δωδεκάνησα στη Ρόδο»

Στον τομέα της αγγλικής ιατρικής γλώσσας έχουν χρησιμοποιηθεί αρκετές λέξεις με ελληνική καταγωγή, καθώς σύμφωνα με τον κ.Θεοδώρου, χειρουργό και λάτρη της ελληνικής γλώσσας το 70% των λέξεων στην ιατρική ορολογία έχει ελληνική προέλευση, 469 από τις οποίες αναφέρουν διάφορε μορφές φοβίας (Θέρμου,2010). Ακολουθούν παραδείγματα λέξεων

από τον τομέα της Ιατρικής: diabetes, aorta, asthma, allergy, stomach, pneumonia, anatomy, nerve cholesterol, anesthesia, thermometer, amnesia, anemia, anorexia, atrophy, clinic, neurology, ophthalmology, diagnosis, eczema, embryo, epilepsy, epidemic, gynecology, hemorrhage, idiosyncrasy, lethargy, leukemia, meningitis, menopause, neuralgia, orthopedic, osteopath, pancreas, peritonitis, paranoia, psychosis, streptococcus, syringe, syphilis κ.ά.(Cambridge Dictionary, n.d.)

Επιπλέον παραθέτονται αγγλικές λέξεις με ελληνική καταγωγή από τους επιστημονικούς τομείς της **βιολογίας**, της **χημείας**, της **φυσικής**, της **ψυχολογίας**, των **μαθηματικών** και της **μουσικής**: biology, bacterium, cell, chromosome, enzyme, genus, genesis, hermaphrodite, heterogeneous, hormone, metabolism, microbe, microorganism, microscope, microbiology, organism, parasite, protoplasm, protozoa, chemistry, aroma, arsenic, catalogue, category, caustic, chlorine, amethyst, diamond, dioxide, drastic, dose, glycerin, isotope, oxide, oxygen, organic, phosphorous, plutonium, proton, chlorine psychology, antagonism, character, eccentric, egoism, esoteric, fanatic, frenetic, hypocrisy, hypnosis, hysteria, hydrophobia, hypochondria, idiosyncrasy, kleptomania, mania, melancholia, narcissism, Oedipus complex, optimist, paranoia, panic, paroxysm, phobia, psyche, psychedelic, psychic, psychoanalysis, psychology, psychosis, psychotherapy, psychopath, schizophrenia, xenophobia, mathematics, analysis, arithmetic, axiom, basis, cycle, cylinder, diagonal, diagram, diameter, dichotomy, elliptic, geometry, hexagon, hypotenuse, hypothesis, isosceles, meiosis, meter, micrometer, octagon, parenthesis, perimeter, polygon, problem, statistics, symmetry, theory, trigonometry, music, baritone, chorus, chord, choreography, cymbal, climax, guitar, harmony, hymn, horde, melody, metronome, note, orchestra, piano, plectrum, trumpet, saxophone, violin, psalm, rhythm, radio, symphony, talent, tone (Κρασανάκης,2000).

Ταυτόχρονα συναντώνται αρκετές αγγλικές λέξεις που έχουν ενσωματωθεί στον ελληνικό λόγο και πλέον αποτελούν κύριοι όροι του **τεχνολογικού συστήματος**: Add, Antivirus, system, Bluetooth, Camera, CD / DVD player, Chat, Comment , Computer , Consoles, Documents, Download, Facebook, Files, Gps, Hardware, Internet, Keyboard, Laptop, Like, Megabytes, modem , Monitor , Mouse, Mp3 / Mp4 player, Palmto, Pixels , Play, station, Print, printer, Router, save, Scanner , Screen , saver, Software, Tablet, pc, Usb, flash, memory, Web,camera, Website, Wi-fi, Zoom κ.ά.

Στον κλάδο της **μαγειρικής** και του εστιατορίου επίσης συναντάται πληθώρα αγγλικών

λέξεων, οι οποίες έχουν αντικαταστήσει ελληνικές και χρησιμοποιούνται στην καθομιλουμένη: Barbeque, Blender, Brownies, Cake, Catering, Cheeseburger, Cheesecake, Chef salad (σαλατα του σεφ), Chilli, Chips (που σημαίνει τηγανιτές πατάτες ΟΧΙ πατατάκια) Cocktail, Crackers, Cupcakes, Fast food, Finger food, Hamburger, Hot Dog, Ketchup, Lemon pie, Mixer, Muffins, Pest, Pizza, Sandwich, Sauce, Spaghetti, Toast κ.ά.

Αντιδάνεια

Η ελληνική γλώσσα έχει αποτελέσει την τροφό αρκετών σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών και ιδιαίτερα της αγγλικής γλώσσας. Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, αντιδάνεια ονομάζονται οι λέξεις, τις οποίες δανείζεται η νέα ελληνική από τη δανείστρια γλώσσα, σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αφού πρώτα η συγκεκριμένα γλώσσα προέλευσης έχει ήδη δανειστεί το ίδιο λεξιλογικό στοιχείο από την ελληνική σε παλαιότερη μορφή. Πρόκειται για ένα «ταξίδι» της γλώσσας η οποία έχει ρίζες από τα αρχαία ελληνικά, σε μία «ξένη γλώσσα» και επιστρέφει στα ελληνικά με ίδια ή διαφορετική ορολογία. Ακολουθούν παραδείγματα αντιδανείων με ελληνική ρίζα προέλευσης:

Αμοιβάδα <αγγλ. amoeba < lat. amoeba < αρχ. ελλ. Αμοιβή

Μπράτσο <αγγλ. Braccio <λατ. brachium <αρχ. ελλ. βραχίων

Πέναλτι <αγγλ. Penalty <λατ. Poenalitas < αρχ. ελλ. ποινή

Τσάρτερ <αγγλ. Charte <λατ. Charta <αρχ. ελλ. χάρτης

Σπόνσορας <αγγλ. Sponsor <λατ. Sponsoris <αρχ. ελλ. σπονδή, σπένδω

Καπετάνιος <αγγλ. Captain <λατ. caput < αρχ. ελλ. κατεπάνω(κατ + επάνω)

Φανταστικός <αγγλ. fantastic <ελλ. φανταστικός

Γκλαμουριά <αγγλ. Grammar <λατ. Grammatical <ελλ. γραμματική

Κόρδα(πτέρυγα μοναστηριού)<λατ. Chorda < χορδή

Σενάριο <αγγλ. Snenario < αρχ. ελλ. σκηνή

Γάμπα < λατ. camba <ελλ. καμπή (Σπανακάκη – Καπετανόπουλου, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. Δανεισμός και γλώσσα των νέων

Ο νεανικός λόγος έχει ως κύρια πηγή δημιουργίας και ανανέωσης τον δανεισμό λέξεων και εκφράσεων από άλλες γλώσσες κυρίως από την αγγλική. Πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο υπήρχε από την αρχαιότητα και συνεχίζει να υπάρχει εφόσον οι ομιλητές/ομιλήτριες έρχονται σε γλωσσική επαφή και ανταλλάσσουν γλωσσικά στοιχεία (Κακριδής,1971). Η διάδοση της τεχνολογίας, η κυριαρχία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η ευκολία μετακίνησης, η παγκόσμια κυριαρχία της αγγλοαμερικανικής γλώσσας και νοοτροπίας σε πολλούς τομείς της καθημερινής ζωής δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για το δανεισμό. Ο δανεισμός, προερχόμενος από την αγγλική γλώσσα (*lingua franca*) είναι ευρέως διαδεδομένος τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο και χρησιμοποιείται από τις μεγαλύτερες έως τις μικρότερες γενιές.

Σήμερα, αρκετοί νέοι άνθρωποι διδάσκονται την αγγλική γλώσσα λόγω επαγγελματικών απαιτήσεων, εκπαίδευσης, μετακίνησης, επικοινωνίας, διασκέδασης κ.λπ. Παραλαλητά, μεγάλο μέρος της αγγλικής δεν διδάσκεται και δεν κατακτάται μέσω αγγλικών μαθημάτων φροντιστηρίων αλλά μέσω του διαδικτύου, ταινιών, τραγουδιών, περιοδικών, μηνυμάτων κ.ά. Οι νέοι χρησιμοποιούν μια γλώσσα κοινά αποδεκτή από τους συνομήλικους τους, καθώς αυτή αποτελεί το εισιτήριο ή την απόρριψη από τη νεανική κοινότητα. Τα ήθη και τα έθιμα των νέων λαμβάνουν χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο (χορός, τρόπος ντυσίματος, κοινωνική τοποθέτηση, κ.λπ.) έτσι ο νεανικός λόγος εκφράζεται σε διάφορες γλώσσες με τη χρήση ίδιων διεθνών δανείων. (Ανδρουτσόπουλος,2001).

Χαρακτηριστικό του νεανικού λόγου αποτελεί ο δημιουργικός δανεισμός ο οποίος εμφανίζεται σε επιλεγμένα λεξικά πεδία και προσαρμόζεται στους γραμματικούς κανόνες της γλώσσας. Για παράδειγμα η λέξη «φρικιό» (νεαρό άτομο που διαφοροποιείται από τους γύρω του, επειδή ντύνεται, χτενίζεται ή συμπεριφέρεται αντισυμβατικά) προκύπτει από την αγγλική λέξη «freak out» η οποία μεταφράζεται στα ελληνικά ως «φρικάρω» ή η λέξη «φακάτη » που προέρχεται από τον αγγλικό όρο «fuck». Παράλληλα, από δάνειες λέξεις προκύπτουν υβριδικά συνώνυμα όπως π.χ. «φραγκοκίλερ» από τη λατινική λέξη φραγκοφωνιάς που δηλώνει τον τσιγκούνη ή παράγωγες λέξεις όπως η λέξη «φάκα τα» η οποία δηλώνει τη μείωση της αρνητικής ενέργειας της υβριστικής λέξης «γάμησέ τα».

Σύμφωνα με την Αναστασιάδη – Συμεωνίδη (1994:68) τα δάνεια ουσιαστικά υπερισχύουν διότι αποτελούν το πιο «λεξιλογικό» γλωσσικό στοιχείο και έτσι δανείζονται με ευκολία. Βέβαια υπάρχει και ο ρηματικός δανεισμός με απαραίτητη προϋπόθεση την παρουσία ενός επιθήματος ώστε να ταιριάζει συνδυαστικά με κατηγορίες ρημάτων της Νεοελληνικής. Χαρακτηριστικό τέτοιου επιθήματος είναι το –άρω, το οποίο συνοδεύει ξενικές δάνειες λέξεις π.χ. τρομπάρω (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη,1994:68). Τα νεανικά άτομα στη προσπάθειά τους να ενταχθούν στην κοινωνική ομάδα, να διαμορφώσουν την ταυτότητά τους και να διαφοροποιηθούν από άλλες κοινωνικές ομάδες επιλέγουν το δανεισμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα αποτελέσματα της έρευνας των Rampton (2005) και Reyes (2005), οι οποίοι μελέτησαν τις γλωσσικές επιλογές της νεολαίας που κατοικούν στη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες στις οποίες ζουν άτομα από διάφορες εθνοτικές προελεύσεις. Σύμφωνα με την έρευνα της Reyes (2005) διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές/μαθήτριες ασιατικής καταγωγής χρησιμοποιούν στο λόγο τους γλωσσικά στοιχεία Αφροαμερικανών για λόγους ταύτισης και συμμετοχής στη νεανική κουλτούρα των Αφροαμερικανών καθώς και αποστασιοποίησης από τους ενήλικες.

Σύμφωνα με τον Rampton (2005) το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «crossing» (γλωσσικό πέρασμα) και πως οι νέοι προκειμένου να επικοινωνήσουν χρησιμοποιούν διάφορους γλωσσικούς κώδικες. Σύμφωνα με την έρευνα του, οι μαθητές/μαθήτριες χρησιμοποιούν λέξεις και εκφράσεις άλλων ομάδων ως συναισθηματική γλώσσα ώστε να μην γίνονται κατανοητοί από τους καθηγητές/καθηγήτριες. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερο χειρισμό της γλώσσας που διαθέτουν οι νέοι αλλά και ένας τρόπος ανάδειξης και διαπραγμάτευσης των σχέσεων των κοινωνικών δικτύων με τη χρήση της γλώσσας. Επιπλέον, οι νέοι μέσω στοχευόμενων γλωσσικών συστημάτων αντιδρούν σε οτιδήποτε ρυθμισμένο και σωστό και επιδιώκουν την αλλαγή μέσω της «γλωσσικής επανάστασης» (Androutsopoulos and Georgakopoulou,2008).

Κατά την Αναστασιάδη – Συμεωνίδη (1994:36) λέξεις δάνειες όπως η λέξη φρικιό < freak- κάτι αφύσικο ή η λέξη χίπισσα<hippy- η κοπέλα που ντύνεται με χαλαρό στυλ και συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο, αφορούν την κοινωνική αμφισβήτηση και λειτουργούν ως όροι αντίθετοι προς τα στερεότυπα κοινωνικών συνόλων. Ο δανεισμός δεν αφορά μόνο το λεξιλογικό επίπεδο αλλά όλα τα επίπεδα της γλώσσας, όπως μορφολογικά στοιχεία, φθόγγοι, συντακτικές δομές και πραγματολογικούς μηχανισμούς (Σαββίδου,2009). Χαρακτηριστικό γνώρισμα το επίθημα – άρω, με το οποίο δημιουργήθηκε πληθώρα νεολογισμών. Η χρήση του

επιθήματος –άρω οδήγησε στην ένταξη του στην ελληνική γλώσσα ως ελληνικό παραγωγικό επίθημα π.χ. ζουμάρω, λιντσάρω, μποϊκοτάρω, ντουμπλάρω, πακετάρω, παρκάρω, ποζάρω, ρισκάρω, σοκάρω, φιγουράρω, φρενάρω (Σαββίδου, 2009).

Παρόμοιο επίθημα, δανεισμένο από την γαλλική γλώσσα αποτελεί τα –erie το οποίο μεταφράζεται στην ελληνική ως –αρία π.χ. οι λέξεις πουσταρία (χώρος ομοφυλοφίλων), σνομπαρία (φέρεται σνομπ), (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, 1994:82). Κατά τον Τριανταφυλλίδη (1998) το παραπάνω επίθημα προέρχεται όχι από την γαλλική αλλά από την ιταλική γλώσσα και δημιουργεί μόνο θηλυκά ουσιαστικά ενώ χρησιμοποιείται με μειωτική σημασία της πρωτότυπης λέξης π.χ. κιτσαρία, μπασκλασαρία, σνομπαρία, τσουλαρία. Επιπλέον επιθήματα που χρησιμοποιούνται στη νέα ελληνική αποτελούν το –έ, προερχόμενο από τη γαλλική γλώσσα π.χ. ντεκαυλέ, φιμέ, σικέ και το –ερ όπως μαλακιζατέρ (μαραφέτι) (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, 1986:73).

Μια γλώσσα εκτός από τα θέματα/προσφύματα που ενδέχεται να δανειστεί από μία άλλη γλώσσα είναι πιθανόν να δανειστεί και πραγματολογικούς μηχανισμούς. Τα νεαρά άτομα χρησιμοποιούν με παιγνιώδη τρόπο λέξεις και εκφράσεις άλλων γλωσσών ενώ στην ελληνική πραγματικότητα πραγματοποιείται η πιστή μετάφραση γηγενών ιδιοματισμών στα αγγλικά ή αγγλικών ιδιοματισμών στα ελληνικά (Χριστοπούλου κ.ά., 2017). Τέλος, αποτελεί επιδεξιότητα των νέων η επινόηση χυδαιολογικών ευφυολογημάτων όπου ενεργοποιείται η φαντασία και η γλωσσική τους δημιουργικότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λέξη «fuck» (γαμώ), η οποία έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό λεξιλόγιο. Επίσης, παρατηρείται και ο μεταφραστικός δανεισμός σε γλωσσικές δομές όπως: oo γαμώ, γάμησέ μας/με, άντε γαμήσου, γάμησέ τα που προέρχονται από τις λέξεις: oh fuck, fuck me, fuck you!, Fuck all, fuck all else. Ιδιαίτερα τα τελευταία παρατηρείται έντονη η χρήση του προθήματος γαμό- πριν τα ουσιαστικά π.χ. γαμομέρα, γαμοβάφτησι, γαμοκατάσταση, γαμοβιβλίο ως αντιστοιχία της αγγλικής λέξης fucking π.χ. Fucking day, fucking phone, fucking book. Επιπλέον, χρησιμοποιείται το επίθετο γαμήσιμος –η-ο το οποίο προέρχεται από την αγγλική λέξη fuckable όπως γαμησάμπλ, κρεβατάμπλ (κάποιος που ασχολείται με την ερωτική ζωή) και ακολουθεί το γαλλικό επίθημα – able. Παρατηρείται επίσης η χρήση επιρροών και σε εκφράσεις όπως η ελληνική πρόταση «είναι σαν ανάποδο γαμώτο» μεταφρασμένη από την αγγλική φράση «he is an ugly fuck» και η φράση «φίκι φίκι» που προέρχεται από το γερμανικό «ficken» (Πετρόπουλος, 2002: 37). Πολύ συχνή είναι η χρήση του αγγλικού όρου «shit», η οποία ενδεχομένως προέρχεται από τη γαλλική λέξη

«merde». Η ελληνική γλώσσα δανείστηκε την πραγματολογική και σημασιολογική λειτουργία της λέξης και όχι την ίδια λέξη αφού προϋπήρχε η λέξη «σκατά» από την αρχαιότητα.

5.2. Ανάλυση γλωσσικού λεξιλογίου των νέων στο διαδίκτυο: Λατινοελληνικά (Greeklish/ Roman-alphabeted Greek) και Ελληνοαγγλικά (Greekalphabeted English)

Η χρήση λατινοελληνικών λέξεων αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε περιβάλλοντα επικοινωνίας μέσω υπολογιστών. Από τη δεκαετία του 1990 η χρήση των λεγόμενων Greeklish στην επικοινωνία των ελληνόφωνων χρηστών/χρηστριών του διαδικτύου απασχολεί ιδιαίτερα τη γλωσσολογία (Ανδρουτσόπουλος,1998).

Τα Greeklish υιοθετήθηκαν στους πρώτους οικιακούς υπολογιστές λόγω της αδυναμίας ηλεκτρονικής χρήσης του ελληνικού αλφαβήτου ως τα τέλη του 21^{ου} αιώνα. Η χρήση της λατινοελληνικής γλώσσας παρουσιάζεται από τον Androutsopoulos (1998) ως μοναδική επιλογή των ελληνόφωνων χρηστών/χρηστριών του διαδικτύου της Ελλάδας και του εξωτερικού. Παρόλη την ανάπτυξη των τεχνολογικών συστημάτων κωδικοποίησης (UNICODE) η χρήση των Greeklish συνεχίζεται με ταχύτατους ρυθμούς. Σύμφωνα με τον Κουτσογιάννη (2012) ο λόγος της δημοφιλούς διάδοσής τους οφείλεται στην γλωσσική επαφή με την αγγλική γλώσσα και στο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο του εκάστοτε χρήστη. Κατά την έρευνα του Κουτσογιάννη η παρατεταμένη χρήση των Greeklish σχετικά με τις ψηφιακές πρακτικές γραμματισμού μαθητών/μαθητριών παρατηρείται σε οικογένειες που κατείχαν περισσότερους από έναν υπολογιστή και σε μαθητές/μαθήτριες που φοιτούσαν σε ιδιωτικά σχολεία, στα οποία προωθείται ιδιαίτερα η χρήση της αγγλικής γλώσσας. Επομένως δύο παράγοντες συμβάλλουν στη χρήση των Greeklish, η γλωσσική επαφή με άλλες γλώσσες (κυρίως την Αγγλική) και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο του μαθητή/μαθήτριας.

Επιπλέον οι χρήστες/χρήστριες επιλέγουν τα λατινοελληνικά κατά την επικοινωνία τους διότι η χρήση του αλφαβήτου προσφέρει διευκόλυνση της μη συνεχόμενης γλωσσικής ρύθμισης του πληκτρολογίου. Με αυτό τον τρόπο οι χρήστες/χρήστριες γράφουν πιο ελεύθερα και δεν ανησυχούν για την ορθογραφία των λέξεων. Τα Greeklish έχουν καθιερωθεί ως μια νεανική γραφηματική ποικιλία, η οποία δηλώνει την μετάβαση από την συμβατική γραπτή επικοινωνία στην επικοινωνία του διαδικτύου και της ψηφιακής γραφής (Κουτσογιάννης,2012). Επίσης, αυτός ο νέος τρόπος γραφής ταυτίζεται με τα νέα παγκόσμια δεδομένα όσον αφορά το γραμματισμό όπου η χρήση τους παρέχει έναν συγκεκριμένο αξιακό χαρακτήρα. Ακολουθούν παραδείγματα της χρήσης των Greeklish στο νεανικό λόγο:

1. Den 3erw ti na ftia3w?
2. Pou thes na pame ekdromh?
3. Re man hmoun silver, xriazomoun 15 kill, na ksanapao gold
4. To mood mou den einai polu kalo
5. Bre min agxonese sou eipa
6. Afto inai to agapimeno sou

Οι νέοι καθώς μετατρέπουν το ελληνικό αλφάβητο σε λατινικό παρατηρείται η προσπάθεια διατήρησης της ορθογραφίας της ελληνικής όπως φαίνεται και στα παραδείγματα 1,2,3,4 όπου η χρήση του λατινικού γράμματος w αντιστοιχεί οπτικά στο ελληνικό γράμμα ω και το γράμμα h αντιστοιχεί στο γράμμα η γεγονός που μαρτυρά την επιθυμία των μαθητών/μαθητριών να συμμορφωθούν οπτικά με τους ορθογραφικούς κανόνες της ελληνικής. Βέβαια παρατηρείται και απλούστευση της φωνητικής μορφής του ελληνικού ορθογραφικού συστήματος όπου όλα τα ι,η,ει,υ,οι γράφονται ως ι και τα ο,ω,ε,αι μετατρέπονται σε ο και ε αντίστοιχα όπως συμβαίνει στα παραδείγματα 5 και 6 αντίστοιχα. Όπως είναι ορατό στο παράδειγμα 5 υπάρχει ένα μεικτό σύστημα αντιστοιχίας με τη χρήση του b στη λέξη bre αντί για το β (βρε) αφού πρόκειται για δύο γράμματα που αναπαριστούν διαφορετικού φθόγγους αλλά μοιάζουν μεταξύ τους.

Στο παράδειγμα 3 παρατηρείται συνδυασμός φωνητικής και ορθογραφικής γραφής καθώς και εναλλαγή κωδίκων (silver,gold) σε συνδυασμό με τα λατινοελληνικά. Παράλληλα στο παράδειγμα αυτό φαίνονται αλλαγές των χρηστών/χρηστριών ως προς την αποτύπωση των γραμμάτων: το γράμμα θ εμφανίζεται με τη μορφή 8 (8es - θες) ή th (hthela – ήθελα), το γράμμα ξ εμφανίζεται ως 3 (3erw – ξέρω) ή ks (ksanapaw – ξαναπάω) (Ανδρουτσόπουλος,2008). Ωστόσο η χρήση του ελληνικού αλφαβήτου, τα τελευταία χρόνια έχει περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με τον Lees (2017:160) λόγω της επιθυμίας των νέων να προστατέψουν τη γλώσσα τους από την επιρροή των Greeklish ώστε να μην χάσει το κύρος της. Ταυτόχρονα έχει διαπιστωθεί ένα νέο σύστημα γραφής των νέων χρησιμοποιώντας το ελληνικό αλφάβητο και την μεταγραφή των αγγλικών λέξεων.

Με τη νέα αυτή τάση η γλώσσα των νέων σχηματίζεται με το ελληνικό αλφάβητο και τη φωνητική μεταγραφή της αγγλικής λέξης θεωρώντας οι ίδιοι ότι δεν χρησιμοποιούν τα γράμματα της ελληνικής αλλά του λατινικού αλφαβήτου ενώ στην πραγματικότητα γίνεται χρήση της ελληνικής. Στα παρακάτω παραδείγματα διαφαίνεται η δημιουργία λεξικών

μορφημάτων όπως οι λέξεις μπίζνες (business – επιχείρηση), φίλινγκ (feeling – νιώθω, συναίσθημα), μέρι κρισμας μπειμπιζζζ (Merry Christmas babies – Καλά Χριστούγεννα μωρά):

1. Το μπίζνες δουλεύει καλά
2. Φίλινγκ τυχερός σήμερα – έχω καλό φίλινγκ
3. Μέρι κρίσμας μπειμπιζζζ

Η μεταγραφή αυτή εξυπηρετεί λειτουργίες ψηφιακής επικοινωνίας όπως η χρήση αγγλικών λέξεων με ελληνική προφορά με σκοπό την επικοινωνία μέσω Youtube ή την προβολή της ελληνικής ταυτότητας σε περιβάλλοντα επικοινωνίας με ελληνικό χαρακτήρα (Facebook, Twitter, Instagram). Επιπλέον λόγοι χρήσης μεταγραφής των αγγλικών με ελληνικούς χαρακτήρες είναι η αποφυγή αλλαγής του πληκτρολογίου αλλά και η επίτευξη χιούμορ ή ειρωνείας. (Mathioudakis, 2019).

5.3. Λεξιλογικός δανεισμός από την αγγλική γλώσσα

Οι νέοι χρησιμοποιούν τον ίδιο κώδικα επικοινωνίας στους διαδικτυακούς τόπους στους οποίους συναντώνται προκειμένου να ανταλλάξουν πληροφορίες και να συνομιλήσουν. Έτσι, καθώς η νεανική κουλτούρα ταξιδεύει σε παγκόσμιο επίπεδο (ψυχαγωγία, χορό, τρόπος ντυσίματος κ.λπ.) παρομοίως και η πολιτιστική γνώση εκφράζεται σε διάφορες γλώσσες με τα ίδια διεθνή δάνεια (Ανδρουτσόπουλος, 2001:16). Με αυτό τον τρόπο οι νέοι ανταλλάσσουν πληροφορίες, συμμετέχουν σε συζητήσεις, έρχονται σε γλωσσική επαφή υπερβαίνοντας γεωγραφικούς περιορισμούς. Η αγγλική γλώσσα αποτελεί την κύρια μορφή δανεισμού της γλώσσας των νέων και γίνεται χρήση της με την εισαγωγή αυτούσιων λέξεων και εκφράσεων από όλα τα νεαρά μέλη της διαδικτυακής κοινότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επικοινωνία στα αγγλικά εκτός ορισμένων ελληνικών λέξεων:

1. A. Δες το link που έχει ο Κώστας στο profile του!
B. Ναι το είδα. Πολύ ωραίο post!
2. A. Φίλε είσαι respect!
B. Thanx ρε!
3. A. Θα πάτε στο live απόψε;
B. Όχι, θα δω τα story στο Instagram και στο Facebook και μετά θα πάω στο club!

Γίνεται φανερό ότι οι συνομιλητές/συνομιλήτριες είναι ελληνόφωνοι/ελληνόφωνες και επικοινωνούν σε ελληνόφωνο περιβάλλον όμως χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα. Η χρήση των παραπάνω λέξεων (respect-σεβασμός, live-ζωντανή εκδήλωση, club-κέντρο διασκέδασης, post - δημοσίευση, story – ιστορία, thanx – ευχαριστώ) σηματοδοτεί την προσπάθεια των ομιλητών/ομιλητριών να δώσουν ένα διαπολιτισμικό ύφος στην ομιλία τους. Επίσης οι νέοι επηρεασμένοι από τη γλώσσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) και από την καθημερινή τους ζωή χρησιμοποιούν λέξεις όπως (chat –συνομιλία, screenshot – στιγμιότυπο οθόνης, link – σύνδεσμος, post – δημοσίευση, like – μου αρέσει, share – μοιράζομαι, follow – ακολουθώ, hashtag- δίσηση, tag – ετικέτα, blog – φραγμός) (Boyd, 2011). Επίσης πολύ συχνές είναι οι εκφράσεις που χρησιμοποιούν κατά τη συνομιλία τους όπως τσατάρω στο Facebook, μπλοκάρω το φίλο, ποστάρω φωτογραφία, ταγκάρω τη φίλη κ.λπ. (Σκιαδάς, 2014). Οι νέοι νιώθουν

οικειότητα μεταξύ τους οπότε είναι συχνή η χρήση προσφωνήσεων με τον συνομιλητή. Πιο συνηθισμένες λέξεις αποτελούν οι εξής: bro –brother-αδερφός, sis-sister-αδερφή, οι οποίες χρησιμοποιούνται είτε κυριολεκτικά είτε μεταφορικά υποδηλώνοντας τη στενή σχέση (οικογενειακή ή φιλική) μεταξύ των ομιλητών/ομιλητριών. Η λέξη «man» δείχνει οικειότητα στη σχέση αλλά ταυτόχρονα διατηρείται πιο ουδέτερη. Τέτοια παραδείγματα ανταλλαγής ευχών νέων ή ετικέτα δημοσίευσης μίας φωτογραφίας είναι τα εξής:

1. Se eucharistw re man mou!
2. Me ton bro, me tin sis!

Επιπρόσθετα, κυρίως το νεανικό ανδρικό κοινό του διαδικτύου χρησιμοποιεί αξιολογικές προσφωνήσεις κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών παιχνιδιών, λέξεις που αφορούν την επίδοση κατά το παιχνίδι. Η λέξη «pro» σημαίνει professional – επαγγελματίας και δηλώνει τον έμπειρο παίκτη που κερδίζει σε ηλεκτρονικά παιχνίδια π.χ. ο typos einai pro alania...den paizetai! Αντίθετα, η λέξη «noob» δηλώνει στον αρχάριο –πρωτάρη στο χώρο των παιχνιδιών και έχει υποτιμητικό χαρακτήρα π.χ. Paikse re normal Mhn eisai noobas (Ανδρουτσόπουλος,2000:197). Στην περίπτωση αυτή οι δάνειες λέξεις προσαρμόζονται στην ελληνική με τη χρήση παραγωγικών μορφημάτων των υποκοριστικών –ας, -άκι, -ίτσα κ.λπ. Με τον ίδιο τρόπο εισάγονται και δάνεια ρήματα στο ελληνικό μορφολογικό σύστημα και κλίνονται όπως τα ρήματα α' συζυγίας –άρω, -άρεις, -άρει π.χ. γουστάρω - γουστάρεις - γουστάρει κ.λπ. Κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών παιχνιδιών οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να συζητούν σε εικονικά περιβάλλοντα και να επικοινωνούν χρησιμοποιώντας το γλωσσικό κώδικα που είναι απαραίτητος για τον σχολιασμό βίντεο στο Youtube, συζητώντας για διάσημα παιχνίδια όπως το Fortnite, God of War, Grand theft auto κ.λπ.

Λέξεις που υπάρχουν στο λεξιλόγιο διαδικτυακών παιχνιδιών είναι οι εξής: skin(κοστούμι, το οποίο επιλέγει ο χρήστης να ντύσει τον παίκτη), win (νίκη), damage (απώλεια πόντων), cheat –τσιτάρω (κλέβω, κάνω πονηριά για να κερδίσω), hack (παράνομη πρόσβαση σε κλειδωμένα παιχνίδια):

1. Geia sou file me to win sou! WOW!
2. Πάτα αυτό το κουμπί. Δίνει skin!
3. Με το τσεκούρι του σκας πολύ damage!
4. Αυτή τσιτάρει. Έχει χακάρει το σύστημα!

5. Otan aneveis lvl apoktas perissoteri xp.

Όπως είναι προφανές στα παραπάνω παραδείγματα παρατηρείται πολύ συχνά παράλειψη των γραμμάτων μιας λέξης, συνήθως φωνηέντων κατά τη διαδικτυακή επικοινωνία των νεαρών ατόμων κυρίως για να εξοικονομήσουν χρόνο κατά τη διάρκεια της συζήτησης lvl (level – επίπεδο), xp (experience – εμπειρία). Πολύ συχνές είναι οι λέξεις: pls,plz (please- παρακαλώ), thnks ή thnx (thanks – ευχαριστώ), tmrw (tomorrow – αύριο),sry (sorry – συγνώμη) κ.λπ. Επιπλέον δάνειες λέξεις από την αγγλική εμφανίζονται ιδιαίτερα συχνά σε διαφημίσεις με σκοπό την προσέλκυση του νεανικού κοινού και την επίτευξη μιας ελκυστικής εικόνας επηρεασμένης από το κύρος και το γόητρο της αγγλικής έναντι άλλων γλωσσών όπως η ελληνική (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη,1994:102-105).

Πρόκειται για διαφημίσεις κυρίως μόδας όπως ενδύματα, υποδήματα, καλλυντικά, κοσμήματα:

1. Εάν είσαι yolo θα κερδίσεις πολλά δώρα. Πάρε μέρος τώρα!
2. Εσύ έχει μπει σε mood διακοπών;
3. Swipe up για να δεις τη New Collection.
4. Στυλάτα outfit, all day –all night!
5. Έκπτωση έως 50% σε επιλεγμένα brands!

Στο παραπάνω παράδειγμα γίνεται χρήση του ακρωνυμίου YOLO (You only live once – ζεις μόνο μια φορά) το οποίο λειτουργεί στον υπερθετικό βαθμό χρησιμοποιώντας πειθώ, προκειμένου να συμμετάσχει το κοινό. Παρόμοια ακρωνύμια που χρησιμοποιούνται συχνά στις συνομιλίες των νέων είναι τα εξής: lol (laughing out loud – γελώ δυνατά), fml (fuck my life – γαμώ την τύχη μου), wtf (what the fuck – τι στο διάολο), ASAP (as soon as possible – όσο πιο γρήγορα γίνεται), pir (pir- parent in room – γονιός στο δωμάτιο), fyi (for your information – πληροφόρηση προς εσάς), LMAO ή LMFAO (laugh my fucking ass off – έσκασα στα γέλια), OMG (oh my god – ω θεέ μου) (Αναστασιάδη – Συμεωνίδη, 1994: 102-105).

Η λέξη «mood» χρησιμοποιείται έντονα στον προφορικό λόγο ώστε να εκδηλώσουν τα νεαρά άτομα τα συναισθήματά τους (mood of the day, δεν είμαι σε mood σήμερα κ.λπ.). Η χρήση των αγγλικών λέξεων brand (μάρκα), outfit (ενδυμασία), New Collection (Νέα Συλλογή), αφορούν το λεξιλόγιο της μόδας κυρίως γυναικείου φύλου και επιδιώκουν την προσέλκυσή τους. Σύμφωνα με τους Balteiro και Campos (2012: 239) η μόδα εξελίσσεται με ταχύτατους

ρυθμούς και καθώς οι γλώσσες αδυνατούν να καθιερώσουν νέους όρους δανείζονται αυτούσιες λέξεις (κυρίως από την αγγλική).

Επιπρόσθετα, η ενασχόληση των χρηστών με τα διαδικτυακά εργαλεία τα τελευταία χρόνια έχει ως ακόλουθο τη δημιουργία ασχολιών ή χόμπι με τη δημιουργία ονομάτων προερχόμενα από την αγγλική γλώσσα διότι δεν υπάρχουν αντίστοιχες ορολογίες στην ελληνική (Παπαναστασίου,2001). Παράλληλα, τα ονόματα εισέρχονται στο ελληνικό λεξιλόγιο σχηματίζοντας και τα τρία γένη με άμεση αντιστοιχία με το φύλο και την αγγλική γλώσσα. Ορισμένα παραδείγματα ονομάτων είναι τα εξής (Σκιαδάς,2014):

Influencer: ο όρος influencer αναφέρεται σε άτομα τα οποία έχουν ιδιαίτερη κλίση σε κάποιο τομέα όπως μόδα, διατροφή, αθλητισμός, φωτογραφία κ.λπ. και προβάλλονται στο διαδίκτυο. Τα άτομα που προβάλλονται συνήθως προέρχονται από δημοφιλή περιβάλλοντα, διαθέτουν συγκεκριμένο κοινό που τους ακολουθεί και συνήθως διαφημίζουν προϊόντα και υπηρεσίες. Αφορούν κατά πλειοψηφία το νεανικό κοινό λόγω μεγαλύτερης ενασχόλησης με το διαδίκτυο.

Blogger: ο όρος blogger αφορά την ανάρτηση υλικού μέσω κειμένου σε blog και μοιράζεται το περιεχόμενο με το κοινό.

Youtuber: Ο youtuber παρουσιάζει περιεχόμενο στο κοινό μέσω της δημιουργίας βίντεο και της ανάρτησης του περιεχομένου που δημιουργεί σε «προσωπικό κανάλι» (channel) στο Youtube.

Instagrammer: ο instagrammer κοινοποιεί μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (Instagram) φωτογραφίες και βίντεο.

Gamer: ο gamer αφιερώνει πολύ χρόνο στα διαδικτυακά ή ηλεκτρονικά παιχνίδια. Δημιουργεί βίντεο ή παίζει σε live streaming (ζωντανή μετάδοση) διαδικτυακά παιχνίδια αποκτώντας αρκετούς ακόλουθους κερδίζοντας σημαντικά έπαθλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1. Γενικά Συμπεράσματα

Καταλήγοντας στα συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας καθίσταται αναγκαία η επισήμανση των κυριότερων στοιχείων που αναφέρθηκαν παραπάνω καθώς και των προτάσεων για περαιτέρω διερεύνηση.

Ο γλωσσικός δανεισμός αποτελεί ένα ευρύ φαινόμενο συζήτησης και έρευνας αρκετών γλωσσολόγων για τον λόγο αυτό έχουν διατυπωθεί αρκετές θεωρίες και ορολογίες ως προς την επίδρασή του στο λεξιλόγιο της κάθε χώρας. Κατά τη διαδικασία του γλωσσικού δανεισμού νέα μορφολογικά, σημασιολογικά και συντακτικά στοιχεία εισχωρούν στο γλωσσικό σύστημα της γλώσσας υποδοχής αποφέροντας αλλαγές σε φωνολογικό, μορφολογικό, σημασιολογικό και συντακτικό επίπεδο. Ως αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας αποτελεί η γλωσσική αλλαγή, κατά την οποία λέξεις και φράσεις τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο μορφοποιούνται καθώς οι σχέσεις διεπαφής μεταξύ των γλωσσών επηρεάζουν το γλωσσικό δανεισμό και ως επέκταση τη γλωσσική αλλαγή. Οι μορφές και οι τρόποι δανεισμού ποικίλουν ασκώντας κοινωνιολογικές προεκτάσεις σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους, στην καθημερινή ζωή, στο κοινωνικό, πολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο της εκάστοτε χώρας καθώς επίσης διαμορφώνουν νέες σχέσεις μεταξύ των ομιλητών διαφόρων χωρών, βασισμένες στο νέο λεξιλογικό κώδικα.

Το φαινόμενου δανεισμού παρατηρείται κατά κύριο λόγο στην αγγλική γλώσσα, η οποία πλέον αποτελεί την παγκόσμια κύρια γλώσσα με περισσότερους από 1,5 δισεκατομμύριο ομιλητές παγκοσμίως. Η διάδοση και η εδραίωση της έχει τεράστιες συνέπειες στην επικοινωνία των ανθρώπων, στην οικονομία, στην επαγγελματική ζωή, στον πολιτισμό αλλά και στην εκπαίδευση καθώς αποτελεί το μέσο επικοινωνίας στον πολιτικό τομέα, στο διαδίκτυο, στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στην τεχνολογία. Η πληθώρα δανείων και αντιδανείων της ελληνικής γλώσσας από την αγγλική μαρτυρεί την διαρκώς μεταβαλλόμενη σχέση της Ελλάδας με την Αγγλία κατά τη διάρκεια των αιώνων η οποία φαντάζει μακράιωνη. Η χρήση τους συναντάται στην καθημερινή ζωή των πολιτών, στον τομέα της τεχνολογίας, της επιστήμης, της εκπαίδευσης και της πολιτικής καθώς δάνειες και αντιδάνειες λέξεις ενσωματώνονται στο γλωσσικό σύστημα της νεοελληνικής, διαμορφώνοντας κατάλληλες συνθήκες επικοινωνίας στο

πλέον μεταβαλλόμενο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Ιδιαίτερα έντονη υφίσταται η γλώσσα των νέων στις μέρες μας, η οποία επηρεασμένη από εξωγλωσσικούς παράγοντες της αγγλικής, σχηματίζεται από τα νεαρά άτομα, δημιουργώντας έναν προσωπικό κώδικα επικοινωνίας με τους συνομήλικους τους. Αλλοιώσεις στο μορφολογικό σύστημα της γλώσσας, μετατροπές φωνολογικών αναχρονισμών και αλλαγές στις συντακτικές δομές παρατηρούνται στο νέο γλωσσικό σύστημα των νέων, ιδιαίτερα με τη χρήση των Greeklish. Ο συνδυασμός της αγγλικής με την ελληνική γλώσσα αποτελεί κύριο τρόπο επικοινωνίας των χρηστών σε ηλεκτρονικά παιχνίδια του διαδικτύου κυρίως μέσα σε ειδικότερα περιβάλλοντα όπου το ελληνικό αλφάβητο θεωρείται τεχνικώς αδύνατο ή δυσκίνητο. Απόρροια της γλώσσας των νέων μέσω δανεισμού λέξεων από την αγγλική αποτελεί η δημιουργία νέων λεξιλογικών κυρίως μορφημάτων και φράσεων οι οποίες αντικατοπτρίζουν το πλέον πολυγλωσσικό περιβάλλον της κοινωνίας, το οποίο διαμορφώνεται με γνώμονα την ανάπτυξη του τεχνολογικού συστήματος και της εισροής αλλοεθνών ομάδων.

Οι αλλαγές στο γλωσσικό σύστημα της ελληνικής λόγω του δανεισμού από την αγγλική έχει προκαλέσει κατά καιρούς πληθώρα αντιδράσεων. Στην πραγματικότητα είναι ένα φυσικό, συνεχές και αναπόφευκτο φαινόμενο που πρέπει να συμβαίνει στη γλώσσα καθώς φανερώνει ότι εξελίσσεται και παραμένει ζωντανή και ενεργή. Κατά το δανεισμό η ελληνική γλώσσα δανείζεται γλωσσικά στοιχεία από άλλα γλωσσικά συστήματα με τα οποία έρχεται σε επαφή, γεγονός το οποίο θα ανασταλεί στην περίπτωση που η γλωσσική κοινότητα σταματήσει να έρχεται σε επαφή με άλλες γλώσσες και ενδέχεται να επιφέρει τραγικές συνέπειες στην ελληνική κοινότητα. Επομένως, δεν πρέπει να υποστηρίζεται ότι ο γλωσσικός δανεισμός συνεπάγεται με χειροτέρευση ή καλυτέρευση του γλωσσικού συστήματος αλλά αποτελεί μία άμεση συνέπεια της αλληλεπίδρασης και της επιτακτικής ανάγκης των ομιλητών να προσαρμοστούν στις νέες επικοινωνιακές ανάγκες επιδεικνύοντας σεβασμό και εκτίμηση στη μητρική γλώσσα.

6.2. Προτάσεις

Η διάδοση της αγγλικής γλώσσας και η ενσωμάτωση δάνειων και αντιδάνειων λέξεων στο ελληνικό λεξιλογικό σύστημα ως αποτέλεσμα της γλωσσικής επαφής αποτελεί και θα συνεχίσει να αποτελεί ένα φαινόμενο γλωσσικού δανεισμού κατά το πέρασμα των χρόνων με άμεσες συνέπειες στον τρόπο ζωής και συμπεριφοράς των ανθρώπων. Οι αλλαγές που υπόκειται το γλωσσικό σύστημα λόγω του δανεισμού λαμβάνει τόσο θετικές όσο και αρνητικές αντιδράσεις, ιδιαίτερα στις μέρες μας όπου η υπερογκώδης επιρροή της αγγλικής σε πολλές γλώσσες, ευρωπαϊκές και όχι μόνο αποτελεί θέμα συζήτησης και διαμάχης.

Σύμφωνα με την θεωρία του Labov (2001) θεωρείται αξιοπερίεργο πως παρόλο που οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν διαφορετικά τον στιγματισμό νεοεισαχθέντων αγγλικών όρων, ωστόσο ελάχιστες έως τώρα δέχονται τον γλωσσικό δανεισμό με ενθουσιασμό και κυρίως οι πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας θεωρούν τη γλωσσική αλλαγή ως παρακμή παρά ως τρόπος εξέλιξης και προόδου. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιοι ομιλητές που αποδέχονται τις αλλαγές της γλώσσας καθώς θεωρούν ότι αποτελεί πηγή εμπλουτισμού του γλωσσικού συστήματος.

Έχει διατυπωθεί η άποψη ομιλητών ότι ο γλωσσικός δανεισμός αποτελεί καταστροφή καθώς φθείρει το εκάστοτε γλωσσικό σύστημα ενώ από την άλλη πλευρά το φαινόμενο επικροτείται καθώς προάγει τον γλωσσικού πλούτο, υποστηρίζει τη γλωσσική ποικιλία και συμβάλλει στην ευρύτερη κατανόηση και εμπέδωση του γλωσσικού λεξιλογίου. Πρόκειται για προσωπικές απόψεις ομιλητών οι οποίες χρήζουν περαιτέρω διερεύνηση και έρευνα καθώς η σύγχρονη γλωσσολογία διατηρεί μία ουδέτερη στάση απέναντι στο θέμα του γλωσσικού δανεισμού.

Εκτός από την ελληνική γλώσσα, η εισαγωγή δάνειων λέξεων από την αγγλική έχει επηρεάσει τα γλωσσικά συστήματα όχι μόνο της ελληνικής αλλά και άλλων γλωσσών όπως η γερμανική, η αγγλική, η γαλλική ώστε να υπόκεινται σε μεταβολές ως προς τη μορφή και τη σημασία τους. Δεδομένου αυτού του φαινομένου θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε ότι όλες οι γλώσσες τείνουν να αγγλοποιηθούν και να προσαρμοστούν στους λεξιλογικούς, γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες της αγγλικής. Πρόκειται για μία πεποίθηση η οποία δεν φαντάζει υπερβολική καθώς κερδίζει συνεχώς έδαφος στην νέα πραγματικότητα και χρήζει περαιτέρω έρευνα και μελέτη.

Επιπλέον ζητήματα που δύναται να καταστούν αντικείμενο μελλοντικής ερευνητικής

προσοχής και συζήτησης όσον αφορά τον γλωσσικό δανεισμό των νέων και τη χρήση δάνειων και αντιδάνειων λέξεων από άλλες γλώσσες αποτελεί ο βαθμός ενσωμάτωσης τους στα σχολικά εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και ο τρόπος χειρισμού της γλωσσικής διδασκαλίας ώστε οι μαθητές να αναγνωρίζουν τη σημασία των δάνειων λέξεων και την μητρική γλώσσα από την οποία προέρχονται. Περαιτέρω, καθίσταται καίριο το ζήτημα διερεύνησης και ανασκόπησης της διγλωσσίας καθώς και ο τρόπος εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στο σχολικό περιβάλλον, αφού πλέον οι μαθητές καλλιεργούν κατά την παραμονή τους σε μία άγνωστη χώρα και την εκάστοτε ομιλούμενη γλώσσα επομένως ο τρόπος εκμάθησης της νέας γνώσης οφείλεται να γίνεται με προσοχή, με σεβασμό στην μητρική τους γλώσσα αλλά και με απόλυτη διαφάνεια προς τη νέα ομιλούμενη.

Τέλος, οι μαθητές συμβιώνοντας σε δίγλωσσα περιβάλλοντα κρίνεται αναγκαίο να καλλιεργήσουν τις γνωστικές και μεταγνωστικές τους ικανότητες, ώστε με την εκμάθηση της ομιλούμενης γλώσσας υποδοχής να εγκλιματιστούν στο κοινωνικό περιβάλλον, καλλιεργώντας σωστά και εποικοδομητικά την ομιλούμενη ελληνική με σεβασμό και αγάπη. Το ερώτημα που τίθεται και χρήζει περαιτέρω αναζήτησης και έρευνας αφορά τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι οφείλουν να μελετούν τις ανάγκες και τις δυνατότητες των δίγλωσσων μαθητών με συνεχείς επιμορφώσεις ώστε να επιχειρούν να αναπτύξουν στους εν λόγω μαθητές στρατηγικές που θα διευκολύνουν τη γλωσσική τους ανάπτυξη και προσαρμογή στο νέο περιβάλλον μάθησης και καλλιέργειας της γνώσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Αναστασιάδη - Συμεωνίδη, Α. 1985.. Πρακτικά της 6ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Α.Π.Θ. *Πώς ορίζεται ο όρος 'αντιδάνειο'*; Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. (261-268) Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (1986). *Η Νεολογία στην Κοινή Νεοελληνική*. Θεσσαλονίκη: Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (1994). *Νεολογικός Δανεισμός της Νεοελληνικής: Άμεσα Δάνεια από τη Γαλλική και Αγγλοαμερικανική Μορφοφωνολογική Ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων ΑΠΘ

Ανδρουτσόπουλος, Γ. (1998). *Γλώσσα των νέων και γλωσσική αγορά της νεανικής κουλτούρας*. Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 18ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 41-55

Ανδρουτσόπουλος, Γ. (1999). «Από τα φραγκοχιώτικα στα greeklish», Ανακτήθηκε 12 Μαρτίου, 2022, από [Από τα φραγκοχιώτικα στα greeklish - Ειδήσεις - νέα - Το Βήμα Online \(tovima.gr\)](http://tovima.gr)

Ανδρουτσόπουλος, Γ. (2001). *Η γλώσσα των νέων [B9]*. Θεωρία και Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Βαλασάκης, Α. 2008. *Τα Greeklish στα e-mail των Ελλήνων. Δύο Όψεις - Περιοδικό των Ελλήνων νέων της Γερμανίας*, (25). Ανακτήθηκε 25 Μαρτίου, 2022, από www.neolaia.de

.Βασμανόλη, Α. (2007). *Οι αντιδάνειες λέξεις στη Νέα Ελληνική* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή) Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. (1999). *Κείμενο και Επικοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Θεοφανοπούλου, Δ. (1996). *Εξέλιξη και μεταβολή στη γλώσσα: θεωρητικές προσεγγίσεις - προβλήματα*. Διάλεξη. Πανεπιστήμιο Αθηνών, 10-12

Θέρμου, Μ. (2010). Όλος ο κόσμος μιλάειελληνικά... indeed. Ανακτήθηκε στις 13 Μαρτίου, 2022, από [Όλος ο κόσμος μιλάειελληνικά... indeed - Ειδήσεις - νέα - Το Βήμα Online \(tovima.gr\)](http://tovima.gr)

Κακριδής- Φερράρι, Μ. (2007). *Στάσεις απέναντι στη γλώσσα. Στο Θέματα ιστορίας της ελληνικής γλώσσας*. Πύλη για την ελληνική γλώσσα

Κακριδής, Ι.Θ. (1971). *Οι αρχαίοι Έλληνες και οι ξένες γλώσσες*. Διαθέσιμο στο: [Ο Κακριδής, οι αρχαίοι Έλληνες, οι μαρτυρίες και ο εθνομηδενισμός. Κείμενα για την ελληνική ταυτότητα \(oodegr.com\)](http://oodegr.com)

Καραντζόλα, Ε. & Φλιάτουρας, Α. (2004). *Γλωσσική Αλλαγή*. Αθήνα: Νήσος

Κρασανάκης, Α. (1980). *Ελληνική Γλώσσα. Αρχαία και Νέα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΑΘΗΝΑ

Κουτσογιάννης, Δ. (2012). *Λατινοελληνικά και παγκοσμιοποίηση*. Edited by Z. Gavrilidou, A. Efthymiou, E. Thomadaki & P. Kambakis-Vougiouklis. Πρακτικά του 10ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας. Κομοτηνή: Δημοκρήτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 881-889

Λιόσης, Ν. (2007). *Γλωσσικές επαφές στη νοτιοανατολική Πελοπόννησο* (Διδακτορική Διατριβή), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Φιλοσοφική Σχολή

Μαγουλάς, Χ. (2007). Δημήτρης Παπαδης, Αριστοτέλης Πολιτικά Ι, ΙΙ, εκδόσεις Ζήτηρος, Θεσσαλονίκη 2006, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 29(1), 151-158

Μπαμπινιώτης, Γ. (1986). *Η γλώσσα των νέων. Γλώσσα: Αναζητήσεις και Συζητήσεις*. Ελληνικός Γλωσσικός Όμιλος. Αθήνα: Καρδαμίτσα

Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Συνοπτική Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας* (3η Έκδοση). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μπακάκου –Ορφανού, Α. (2005). *Η λέξη της Νέας Ελληνικής στο γλωσσικό σύστημα και στο κείμενο*. Εκδόσεις: Αθήνα

Μηχανή του Χρόνου, n.d. Ανακτήθηκε 11 Μαρτίου 2022 από [Οι θρυλικές ομιλίες του Ξενοφώντος Ζολώτα στα Αγγλικά, χρησιμοποιώντας μόνο ελληνικές λέξεις. "It is Zeus' anathema on our epoch..." - ΜΗΧΑΝΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ \(mixanitouxronou.gr\)](http://mixanitouxronou.gr)

Μπόγκας, Ε.Α. (1951). *Τα εις την Τουρκικήν, Περσικήν και Αραβικήν δάνεια της Ελληνικής*. Αθήναι : Τύποις Μυρτίδου

Νικηφορίδου, Κ. (2001). Γλωσσική αλλαγή. Στο Α.-Φ.Χριστίδης (επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 40-44

Ξυδόπουλος, Γ. Ι. (2008). *Λεξικολογία: Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού*. Αθήνα: Πατάκης

Παπαναστασίου, Γ., (2001). *Γλωσσικός Δανεισμός. Θεωρία και Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Παριανού, Α. (2007). Η ανάγκη της λειτουργικής προσέγγισης στη μετάφραση ειδικών κειμένων. «*Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία*» (1-8)Αθήνα: ΕΛΕΤΟ

Παριανού, Α. (2004). *Διαπολιτισμική ειδική επικοινωνία. Επιστημονική Επετηρίδα 1999-2003* (σελ. 299-424). Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας

Πετρόπουλος, Η. (2002). *Παροιμίες του Υποκόσμου*. Αθήνα: Νεφέλη

Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Ράλλη, Α. (2007). *Η Σύνθεση Λέξεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Ρούμπος, Δ. Ι. (χ. χ.). *Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2022, από [5068.pdf](#)

Σαββίδου, Π. (2009). *Το φαινόμενο του δανεισμού στη νέα ελληνική: Στάσεις, πραγματική φύση και διευθέτηση* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία) Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

Σκιαδάς, Γ. (2012). *Η Ομοιογένεια στη Διδασκαλία της Αγγλικής ως Ξένη Γλώσσα. Γλωσσική Ιδεολογία ή Προϋπόθεση της Διδακτικής Πράξης; Μια Ερευνητική Μελέτη Μέσω της Ανάλυσης Λόγου*. Αργίνο: Εκδόσεις Δ. Μπακής.

Σπανακάκη – Καπετανόπουλου, Α. (2011). Λέξεις Ελληνικής Προέλευσης. *Language and Communication*, τόμος 16, translation Journal. Ανακτήθηκε 05 Μαρτίου, 2022, από [Λέξεις Ελληνικής Προέλευσης \(translationjournal.net\)](#)

Φλιάτουρας, Α., & Γαβριηλίδου, Ζ., (2020). *Γλωσσική αλλαγή και διδασκαλία: Σχέση μίσους ή αγάπης; ΑΝΔΡΙΚΟΣΜΟΣ*. Τιμητικός Τόμος στον Καθηγητή Κωνσταντίνο Κ. Χατζόπουλο. Θεσσαλονίκη: Κ. & Μ. ΑΝΤ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Χαραλαμπίκης, Χ. (1989). *Γλωσσικοί άτλαντες: Θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα*. Γλωσσολογία 7-8, 283-295

Χαραλαμπίκης, Χ. (1992). *Νεοελληνικός Λόγος: Μελέτες για τη Γλώσσα, τη Λογοτεχνία και το Υφος*. Αθήνα: Νεφέλη

Χριστίδης, Α.-Φ. (1999). *Γλώσσα, πολιτική, πολιτισμός*. Αθήνα: Πόλις

Χατζησαββίδης, Σ. (1999). Η ελληνική γλώσσα μεταξύ Ανατολής και Δύσης: δάνεια στοιχεία της ελληνικής από ανατολικές και δυτικές γλώσσες. Στο Α. Αργυρίου, Κ. Δημάδης, Α. Λαζαρίδου (Επιμ.) *Ο ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση (1453-1981)*. Αθήνα:

Χριστίδης, Α. Φ., & Θεοδοροπούλου, Μ. (Eds.). (2001). *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Χριστοπούλου, Κ. (2016). *Μια Λεξικολογική Προσέγγιση στο Περιθωριακό Λεξιλόγιο της Νέας Ελληνικής* (Διδακτορική Διατριβή). Πάτρα: Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πατρών

Χριστοπούλου, Κ., Παπαδοπούλου, Ρ. & Ξυδόπουλος, Γ.Ι. (2017). *Οι αγγλισμοί στη ΝΕ: Η περίπτωση του περιθωριακού λεξιλογίου*. Στο Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών/ Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 773-784.

Ξενόγλωσση

Adrados, F.R. (2003). *Ιστορία της ελληνικής γλώσσας (από τις απαρχές ως τις μέρες μας*. Αθήνα: Παπαδήμας

Aitchison, J. (1994). *Language Change: Progress or Decay?* 2nd edit. Cambridge: Cambridge University Press.

Androutsopoulos, J. (2000). *Extending the concept of the (socio)linguistic variable to slang*. A. Mi a Szleng?. Debrecen: Kossuth Lajos University Press, 109-140

Androutsopoulos, J. & Georgakopoulou, A. (2003). Discourse constructions of youth identities: Introduction. Στο J.K. Androutsopoulos & A. Georgakopoulou (επιμ.), *Discourse Constructions of Youth Identities*. Amsterdam: Benjamins, 1-25

Anglo-hellenic : Πώς και γιατί έγιναν τα Αγγλικά επίσημη γλώσσα (χ.χ.).Ανακτήθηκε από: [Πώς και γιατί έγιναν τα Αγγλικά επίσημη γλώσσα - Αγγλικά Βόλος - Κέντρο Αγγλικής Γλώσσας Anglo-Hellenic \(anglohellenic.gr\)](http://www.anglohellenic.gr)

Balteiro, I. & Campos, M. A. (2012). *False Anglicisms in the Spanish Language of Fashion and Beauty*. Ibérica: Universidad de Alicante, 233-260

Boyd, D. (2011). *Social network sites as networked publics: affordances, dynamics, and implications*. Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites. New York: Routledge, 39-58

Calvet, L.J. (1987). *La guerre des Langues*. Paris : Payot

Cambridge Dictionary, n.d. *Make your words meaningful*. Ανακτήθηκε 15 Μαρτίου, 2022, από [Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus](#)

Campbell, L. (1999). *Historical Linguistics: An introduction*. First edition. Massachusetts: The MIT Press Cambridge

Campbell, N. (2004). Perception of affect in speech-towards an automatic processing of paralinguistic information in spoken conversation. In *Eighth International Conference on Spoken Language Processing* Campbell, L. (2013). *Historical linguistics*. Edinburgh University Press

Chalamandaris, A., Protopapas, A., Tsiakoulis, P., & Raptis, S. (2006, May). All Greek to me! An automatic Greeklish to Greek transliteration system. In *Proceedings of the Fifth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'06)*.

Crystal, D. (2003). *The Consequences of Global English*. Cambridge: University Press

Graddol, D. (2000). *The Future of English? A guide to forecasting the popularity of the English language in the 21st century*. The British council: The English Company

Hafez, O. (1996). Phonological and morphological integration of Loanwords into Egyptian Arabic. *Egypte/Monde arabe*, premiere serie, (27-28): 383-410. Ανακτήθηκε 28 Απριλίου, 2022, από [ema-1958.pdf](#)

Hagege, C. (1993). *Η ΠΙΝΟΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*. Δρόμοι και πεπρωμένα των γλωσσών και των διαλέκτων της Ευρώπης. Αθήνα: Κατοπτρος

Hamelink, C. J. (1994). *The Politics of World Communication*. London: SAGE Publications

Haugen, E. (1950). The analysis of linguistic borrowing. *Language* 26(2): 210-231 Haspelmath, M. (2009). Lexical borrowing: concepts and issues. In Haspelmath, M. & U. Tadmor (eds.), *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook* (pp. 35-54). Berlin: Mouton de Gruyter

Herring, S. C. (2004). Computer-mediated discourse analysis. *Designing for virtual communities in the service of learning*, 338-376.

Hock, H. H. (1991). *Principles of Historical Linguistics*. Second Edition revised and updated. Berlin, New York: Mouton de Gruyter

Hoffer, B. L. (2002). Language borrowing and language diffusion: An overview. *Intercultural communication studies*, 11(4), 1-37.

Katamba, Fr. (2005). *English words. Structure, history, usage*. Second edition. New York, London: Routledge

Matras, Y. (2020). *Language contact*. Cambridge University Press.

Mathioudakis, N. (2019). *Η γλώσσα των νεολογισμών στην τεχνολογική εποχή: γραφή γκρίκλις και ξενικές λέξεις*. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2022, από [32019MATHIOUDAKIS \(2\).pdf](#)

McMahon, Ap. (1994). *Understanding language change*. Cambridge: Cambridge University Press

McMahon, A. (2005). *Ιστορική Γλωσσολογία: Η Θεωρία της Γλωσσικής Μεταβολής* (μτφ. Μ. Μητσιάκη, Α. Φλιάτουρας). Αθήνα : Μεταίχμιο.

Myers-Scotton, C. (2002). *Contact linguistics: Bilingual encounters and grammatical outcomes*. Oxford University Press on Demand

Newton, J., Kusmierczyk, E. (2011). Teaching Second Languages for the Workplace. *Annual Review of Applied Linguistics* (2011), 31, 74–92. Cambridge University Press. doi: 10.1017/S0267190511000080

Pauwels, A. (2011). Future directions for the learning of languages in universities: challenges and opportunities. *Language Learning Journal*, 39(2), 247-257

Phillipson, R. (1999). *Review article. Voice in global English: unheard chords in crystal loud and clear*. David Crystal, *Applied Linguistics*, Volume 20, Issue 2, June 1999, Pages 265–276, Ανακτήθηκε 28 Μαρτίου, 2022, από: <https://doi.org/10.1093/applin/20.2.265>

Pymnos, n.d. Το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού και ο ρόλος του στην εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Ανακτήθηκε 26 Απριλίου ,2022, από: [Το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού και ο ρόλος του στην εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας](#)

Rampton, B. (2005). *Crossing: Language & Ethnicity among Adolescents*. Manchester: St. Jerome Publishing.

Ralli, A. (2012). Morphology in language contact: verbal loanblend formation in Asia Minor Greek (Aivaliot). In Vanhove, E. et al (eds.) *Morphologies in contact* (Studia Typologica) (pp. 177-193). Berlin: Akademie Verlag

Reyes, A. (2005). *Appropriation of African American slang by Asian American youth*. Journal of Sociolinguistics, 9, 509-532. Ανακτήθηκε 8 Απριλίου , 2022, από [02_josl002 509..532 \(cuny.edu\)](https://www.josl002.509..532.cuny.edu)

Thomason, S. (2001). *Language contact. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Thomason, S. G. (2006). Language change and language contact. *Encyclopedia of language and linguistics*, 6(2), 339-346.

Tonnet, H. (2003). Για μια ιστορία του ελληνικού λεξιλογίου. Στο Α.-Φ. Χριστίδης et al (επιμ.). *Η ελληνική Γλώσσα και η Ιστορία της*. Αθήνα & Θεσσαλονίκη: ΥΠΕΠΘ & Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 53-57.

Tseliga T. (2003). "A corpus-based study of discourse features in Roman-alphabetized Greek (i.e. Greeklish) emails". In S. Posteguillo, E. Ortells, J.R. Prado, A. Bolanos and A. Alcina (eds), *Internet in linguistics, translation and literary studies*. Castello de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, D.L., 391-409

Tsourakis, N., Digalakis, V. (2007) *A generic methodology of converting transliterated text to phonetic strings case study: greeklish*. Proc. Interspeech 2007, 1785-1788, doi: 10.21437/Interspeech.2007-499

